

"ҚАЗАҚСТАН ҚОР БИРЖАСЫ" АҚ

"Қазақстан қор биржасы" АҚ
Директорлар кеңесінің шешімімен
(2018 жылдың 07 қыркүйегіндегі
№ 26 отырыс хаттамасы)

б е к і т і л д і

2018 жылдың 17 қыркүйегінен бастап –
қор нарығы үшін;

2018 жылдың 01 қазанынан бастап –
валюталық нарық және
деривативтер нарығы үшін

қолданысқа енгізілді

Қаржы құралдарымен жасалған мәмілелер бойынша клирингілік қызметті жүзеге асыру **ЕРЕЖЕЛЕРІ**

Алматы қ.

2018

ТҮЗЕТУЛЕР ПАРАҒЫ

1. № 1 өзгертулер мен толықтырулар:

- "Қазақстан қор биржасы" АҚ Директорлар кеңесінің шешімімен бекітілген (2018 жылдың 12 желтоқсанындағы № 37 отырыс хаттамасы);
- 2018 жылдың 13 желтоқсанынан бастап қолданысқа енгізілді.

2. № 2 өзгертулер мен толықтырулар:

- "Қазақстан қор биржасы" АҚ Директорлар кеңесінің шешімімен бекітілген (2019 жылдың 29 қаңтарындағы № 5 отырыс хаттамасы);
- 2019 жылдың 18 ақпанынан бастап қолданысқа енгізілді.

3. № 3 толықтырулар мен өзгертулер:

- "Қазақстан қор биржасы" АҚ Директорлар кеңесінің шешімімен бекітілген (2019 жылдың 26 сәуіріндегі № 23 отырыс хаттамасы);
- 2019 жылдың 01 мамырынан бастап қолданысқа енгізілді.

4. № 4 толықтырулар мен өзгертулер:

- "Қазақстан қор биржасы" АҚ Директорлар кеңесінің шешімімен бекітілген (2019 жылдың 28 мамырындағы № 26 отырыс хаттамасы);
- 2019 жылдың 29 мамырынан бастап қолданысқа енгізілді.

5. № 5 өзгертулер мен толықтырулар:

- "Қазақстан қор биржасы" АҚ Директорлар кеңесінің шешімімен бекітілген (2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі № 45 отырыс хаттамасы);
- 2019 жылдың 03 желтоқсанынан бастап қолданысқа енгізілді.

6. № 6 өзгертулер мен толықтырулар:

- "Қазақстан қор биржасы" АҚ Директорлар кеңесінің шешімімен бекітілген (2020 жылдың 29 маусымындағы № 24 отырыс хаттамасы);
- 2020 жылдың 03 тамызынан бастап қолданысқа енгізілді.

7. № 7 өзгерту:

- "Қазақстан қор биржасы" АҚ Директорлар кеңесінің шешімімен бекітілген (2020 жылдың 30 қыркүйегіндегі № 37 отырыс хаттамасы);
- 2020 жылдың 01 қазанынан бастап қолданысқа енгізілді.

8. № 8 өзгертулер мен толықтырулар:

- "Қазақстан қор биржасы" АҚ Директорлар кеңесінің шешімімен бекітілген (2020 жылдың 11 қарашасындағы № 39 отырыс хаттамасы);
- 2020 жылдың 30 қарашасынан бастап қолданысқа енгізілді.

Осы Ережелер Қазақстан Республикасының "Бағалы қағаздар нарығын туралы" заңына, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің 2018 жылдың 29 қазанындағы № 254 қаулысымен бекітілген, Қаржы құралдармен жасалған мәмілелер бойынша клирингілік қызметті жүзеге асыру ережелеріне, Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының 2012 жылдың 24 ақпанындағы № 59 қаулысымен бекітілген, Клирингілік ұйымда тәуекелдерді басқару жүйесіне, клирингілік ұйымда мониторинг жүргізу шарттары мен тәртібіне, тәуекелдерді бақылау мен басқаруға қойылатын талаптарға, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің 2016 жылдың 28 қаңтарындағы № 10 қаулысымен бекітілген, Орталық контрагенттің қызметін жүзеге асыру ережелеріне, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің 2016 жылдың 28 қаңтарындағы № 11 қаулысымен бекітілген, Орталық контрагенттің тәуекелдерін басқару жүйесіне, орталық контрагенттің тәуекелдері мониторингінің шарттары мен тәртібіне, бақылауы мен басқаруына қойылатын талаптарға және "Қазақстан қор биржасы" АҚ (бұдан әрі – Биржа) ішкі құжаттарына сәйкес әзірленіп, Биржаның қаржы құралдарымен жасалған мәмілелер бойынша клирингілік қызметті (осы қызмет Қазақстан Республикасының "Бағалы қағаздар нарығы туралы" заңында анықталғандай) жүзеге асыру шарттары мен тәртібін анықтайды, соның ішінде Биржаның клирингілік ұйым ретінде тәуекелдерді басқару жүйесін ұйымдастыру және оның қызмет ету ережелерін және Биржаның орталық контрагент функцияларын жүзеге асыру ережелерін белгілейді.

(Осы преамбула Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 29 қаңтарындағы шешімімен өзгертілген)

1 тарау. БИРЖАНЫҢ КЛИРИНГІЛІК ҚЫЗМЕТІ

1 бап. Негізгі түсініктер

1. Осы Ережелерде, Қазақстан Республикасының заңнамасында және Биржаның ішкі құжаттарында анықталған, түсініктер мен терминдер қолданылған.
2. Осы Ережелерде қолданылған, өзге ұғымдар келесіні білдіреді:
 - 1) **margin-call** – Биржаның қор нарығының клирингілік қатысушысына немесе жартылай қамтамасыз етілген валюта нарығының клирингілік қатысушысына ОК-пен жасалған мәмілелер жасасу үшін пайдаланылатын оның сауда-клирингілік шоты бойынша бірыңғай шектелімнің теріс мәнін қор нарығының немесе осы Ережелердің валюта нарығының ерекшеліктерімен белгіленген тәртіппен теріс емес мәнге келтіру бойынша талабы *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен толықтырылған)*;
 - 2) **Банк-провайдер** – Банк – дефолттарды реттеу мақсатында жайғасымдарды көшіру немесе жайғасымдарды жою мәмілелерін жасасқанда, Биржа Басқармасы осы мәміленің бір тарабы ретінде анықтаған, валюталық нарықтың клирингілік қатысушысы;
 - 3) **биржалық нарық** – осы тармақта анықталған, тиісті ұғымдарға сәйкес келетін, қор нарығы, валюталық нарық және деривативтер нарығы;
 - 4) **ҚБЕО-да шоты бар КҚ** – Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкінде ашылған теңгедегі корреспонденттік шоты бар және осы шот бойынша есеп айырысуды Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің Қазақстандық банкаралық есеп айырысу орталығы (бұдан әрі – ҚБЕО) жүргізетін, клирингілік қатысушы *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)*;
 - 5) **валюталық нарық** – Биржалық қызмет ережелеріне сәйкес Биржа клирингілік қызметті жүзеге асыратын мәмілелер бойынша Биржаның шетел валюталарының ұйымдастырылған нарығы;

- 6) **есептесу күні** – қандай да бір қаржы құралы бойынша міндеттемелерді орындау бойынша Биржа есеп айырысуларды жүзеге асыратын, күн;
- 7) **дефолт** – клирингілік қатысушының өз міндеттемелерді (уақытылы немесе тиісті) орындамауы;
- 8) **ерікті провайдер** – осындай сауда-клирингілік шотта есепке алынатын қажетті бағалы қағаздар болған жағдайда, осы Қағидаларда анықталған тәртіппен жайғасымдарды ауыстыру процедурасын жүзеге асыру шеңберінде өтініште көрсетілген клиенттік сауда-клирингілік шотты пайдалана отырып, биржа өз атынан Орталық комитетпен мәмілелер жасасқан кезде тарап ретінде әрекет етуге келісу туралы өтініш берген қор нарығының клирингілік қатысушысы ([осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген](#));
- 9) **бірыңғай шектелім** – клирингілік қатысушының сауда-клирингілік шотында (меншікті немесе клиенттік) қамтамасыз етудің жеткіліктілігін өлшейтін, өтінімдер беру және "жартылай қамтамасыз етілген" мәмілелер жасасу үшін қажет, теңгемен көрсетілген мөлшер;
- 10) **кастодиан** – Биржалық қызметтің ережелерінде анықталған және клирингілік қатысушы мәртебесіне иеленген, заңды тұлға;
- 11) **клиринг (қаржылық құралдармен жасалған мәмілелер бойынша клирингілік қызмет)** – қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша нетто және (немесе) гросс негізінде клирингілік қатысушылардың талаптары және (немесе) міндеттемелері туралы ақпаратты анықтау, тексеру және беру үдерісі;
- 12) **гросс негіздегі клиринг** – әрбір жасалған мәміле бойынша орындалуға жататын талаптар мен міндеттемелерді анықтау үдерісі, сондай-ақ оларды орындау үшін негіз болып табылатын құжаттарды (ақпаратты) дайындау және беру ([осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген](#));
- 13) **нетто негіздегі клиринг** – клирингілік қатысушылардың өздері жасасқан мәмілелердің неттингін жүзеге асыру нәтижесінде туындаған, орындалуға жататын талаптарды және (немесе) міндеттемелерді анықтау үдерісі, сондай-ақ жасалған мәмілелер бойынша талаптарды және (немесе) міндеттемелерді тоқтату және осы мәмілелердің неттинг нәтижелері бойынша талаптардың және (немесе) міндеттемелердің туындауы үшін негіз болып табылатын құжаттарды (ақпаратты) дайындау және беру;
- 14) **клирингілік сессия** – сауда-саттық сессияларда жасалған мәмілелердің нәтижелері бойынша Биржа клирингілік қызметті жүзеге асыратын, клирингілік есептерді, сондай-ақ, "Клирингілік қызметті жүзеге асыру регламенті" атты Биржаның ішкі құжатына сәйкес есептесулерді жүзеге асыру үшін негіз болып табылатын құжаттарды қалыптастыратын, Биржаның операциялық күнінің бір бөлігі ([осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген](#));
- 15) **клирингілік жүйе** – қаржы құралдарымен жасалған мәмілелер бойынша клирингілік қызметті жүзеге асырғанда қолданылатын және, осы қызметті жүзеге асыру шегінде Биржамен орындалуы тиіс әрекеттерді автоматтандыруға арналған, Биржаның бағдарламалық-техникалық кешені;
- 16) **клирингілік бөлімше** – негізгі функциясы қаржы құралдармен жасалған мәмілелер бойынша Биржа клирингілік қызметін жүзеге асыруы үшін қажетті әрекеттерді орындау болып табылатын, Биржаның құрылымдық бөлімшесі;

- 17) **клирингілік күн** – қандай да бір қаржы құралымен жасалған мәміле бойынша Биржа клирингілік жүзеге асыратын, күн;
- 18) **клирингілік есеп** – Биржа клирингілік қатысушыға ұсынатын, және осы клирингілік қатысушы өз атынан немесе өз клиентінің атынан жасасқан мәмілелер туралы мәліметтерді қамтитын, осындай мәмілелердің неттингі нәтижесінде туындаған, нетто-міндеттемелер мен нетто-талаптар туралы, осы міндеттемелерді (бар болса) орындауды қамтамасыз ету туралы және, осы Ережелермен анықталған, басқа да ақпаратты қамтитын, құжат;
- 19) **клирингілік шот** – клирингілік қатысушының белгілі бір биржалық нарықта өзінің сауда-саттық (меншікті немесе клиенттік) шоты бойынша жасасқан, мәмілелер бойынша оның жайғасымдарын және нетто-жайғасымдарын есепке алу үшін, сондай-ақ оларды орындаудың қамтуларына қойылатын талаптарды есепке алу үшін қолданылатын, клирингілік жүйедегі белгілі бір жазбалар мен басқа да белгілердің тіркеушілік жиынтығы;
- 20) **клирингілік қатысушы** – Биржамен клирингілік қызмет көрсету туралы келісім-шарт жасасқан, заңды тұлға;
- 21) **қамтылмаған клирингілік қатысушы** – қамтуды аударусыз сауда-саттыққа қатысатын, клирингілік қатысушы;
- 22) **толық қамтылған клирингілік қатысушы** – қандай да бір қаржы құралы бойынша жасалған мәміле бойынша туындаған нетто-міндеттемелерін орындау үшін қажетті көлемде қамтудың бар болу шартымен сауда-саттыққа қатысатын, клирингілік қатысушы;
- 23) **жартылай қамтылған клирингілік қатысушы** – осы Ережелермен белгіленген тәртіпте маржалық қамтуды қалыптастыру шартымен сауда-саттыққа қатысатын, клирингілік қатысушы;
- 24) **Орталық депозитарийдегі KASE корреспонденттік шоты** – Биржаның "Қор нарығында орталық контрагентпен жасалған мәмілелер бойынша ақшалай есеп айырысуды жүзеге асыру ережелері" (бұдан әрі – Бағалы қағаздар бойынша есеп айырысу ережелері) ішкі құжатына сәйкес, қор нарығында ОК-пен жасалатын мәмілелер, тек қана ақшалай қамтамасыз етуді аударуға және ақшалай есеп айырысуды жүзеге асыруға арналған, Орталық депозитарийдегі Биржаның корреспонденттік шоты;
- 25) **маржалық қамту** – жартылай қамтылған клирингілік қатысушыға қойылатын, маржалық талаптарды орындау мақсатында есеп айырысу ұйымында тұрған, қаржы құралдар *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген)*;
- 26) **маржалық талап** – осы Ережелерде белгіленген тәртіпте Биржаның жартылай қамтылған клирингілік қатысушыға қойылатын талап *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген)*;
- 27) **Ұлттық Банк** – "Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі" мемлекеттік мекемесі;
- 28) **неттинг** – белгілі бір клирингілік шот бойынша есепке алынатын, өзара есеп айырысу арқылы қаржы құралымен жасалған мәміле нәтижесінде туындаған, талаптар мен міндеттемелерді толық немесе жартылай тоқтатылуы;
- 29) **нетто-міндеттеме** – неттингтің нәтижесіндегі міндеттеме;
- 30) **нетто-жайғасым** – нетто-талап және/немесе нетто-міндеттеме;

- 31) **нетто-талап** – неттинг нәтижесіндегі талап;
- 32) **қамту** – клирингілік қатысушы жасасатын мәмілелерді қамтамасыз ету ретінде, сондай-ақ оның нетто-міндеттемелерін орындау ретінде есепке алынатын, есеп айырысу ұйымындағы ақша және/немесе бағалы қағаздар;
- 33) **шектеу лимиті** – нәтижесінде оның мәні белгіленген шектеу лимитінің мөнінен аз болатын операцияларды жасауға мүмкіндік бермейтін сауда-клиринг шотының бірыңғай лимитіне қатысты Биржа белгілейтін, шектеу;
- 34) **ақпараттық технологиялар бөлімшесі** – Биржаның ақпараттық жүйесін әзірледі, оның жұмыс сапасын қолдауды және жақсартуды жүзеге асыратын, биржа бөлімшесі;
- 35) **тәуекелдерді басқару бөлімшесі** – тәуекелдерді сәйкестендіру және бағалау, сондай-ақ тәуекелдерді бақылау және тәуекелдерді басқару әдістері тиімділігінің мониторингін жүзеге асыратын, Биржаның бөлімшесі;
- 36) **"жайғасым"** – қандай да бір тұлғаның, биржалық сауда-саттыққа қатысуы нәтижесінде пайда болған, ең алдымен осы тұлғаның жасасқан мәмілесінің нәтижесі болып табылатын, міндеттемесі немесе талабы.
- 37) **полное покрытие** – жасалған мәмілелер мен берілген өтінімдер бойынша туындайтын, орындалуы есеп айырысудың әрбір күніне нетто-талаптарды және (немесе) есеп айырысудың алдыңғы күндеріндегі нетто-міндеттемелерді ескере отырып, нетто-міндеттемелердің ең жоғары мәніне әкелетін қаржы құралдарындағы нетто-міндеттемелердің толық қамтамасыз етілуінің болуын тексеру жүзеге асырылатын ОК-пен жасалған мәмілелер жасасу шарты *(осы тармақша Биржаның директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)*;
- 38) **бақылау және қамтамасыз ету жүйесін пайдаланушы** – биржалық қызмет қағидаларына сәйкес бақылау және қамтамасыз ету жүйесіне рұқсат берілген кастодиан болып табылатын қор нарығының клирингілік қатысушысы;
- 39) **"қысқа сатуға тыйым" белгісі** – ASTS+ сауда-клирингілік жүйесінде қор нарығында өтінімдер қоюға мүмкіндік бермейтін, бағалы қағаздар бойынша оларды жасасу нәтижесінде туындайтын міндеттемелер бойынша толық көлемде қамтамасыз етудің болмауына әкеп соғатын белгілі бір бағалы қағазға/сауда-клирингілік шотқа/клирингілік қатысушыға қатысты шектеу;
- 40) **"қамтамасыз етілмеген сатып алуға тыйым" белгісі** – ASTS+ сауда-клирингілік жүйесінде мәмілелер жасасуға қор нарығында өтінімдер қоюға мүмкіндік бермейтін, белгілі бір валютаға/сауда-клирингілік шотқа/клирингілік қатысушыға қатысты оларды жасасу нәтижесінде туындайтын ақша бойынша міндеттемелер бойынша толық көлемде қамтамасыз етудің болмауына әкеп соғатын, шектеу;
- 41) **KASE бөлімі** – "Орталық депозитарий" АҚ есепке алу жүйесіндегі қор нарығының клирингілік қатысушысының (клиенттік немесе меншікті) жеке шотының қосалқы шоты, тиісті сауда-клирингілік шот (клиенттік немесе меншікті) бойынша ОК-пен жасалған мәмілелерді қамтамасыз ету және орындау үшін пайдаланылатын бағалы қағаздарды есепке алуға арналған, одан бағалы қағаздарды есептен шығару Биржа осы Ережелерге сәйкес жүзеге асырылатын қамтамасыз етуге қойылатын талаптардың жеткіліктілігін оң тексергеннен кейін ғана жүзеге асырылуы мүмкін;

- 42) **есеп айырысу бөлімшесі** – негізгі функциясы валюталық нарықта және деривативтер нарығында қаржы құралдарымен жасалған мәмілелер бойынша есеп айырысуларды жүзеге асыру болып табылатын, Биржаның құрылымдық бөлімшесі;
- 43) **"Есеп айырысуларға аударымдар" тәртіптемесі** – "ASTS+ сауда-клирингілік жүйесінің сауда-саттық тәртіптемелерінің және операцияларының тізімдері" ішкі нормативтік құжатымен белгіленген, бақылау және қамтамасыз ету жүйесін пайдаланушылар активтерді мақсатты орналастыруды бақылау функцияларын жүзеге асыру және бақылау мен қамтамасыз ету пайдаланушысы клиентінің мүдделерінде ОК-пен сауда-саттық тәртіптемелер жасалған мәмілелер бойынша талаптар мен міндеттемелердің орындалуын аудару мақсатында пайдаланатын ASTS+ сауда-клирингілік жүйесіндегі тәртіптемелер;
- 44) **"Қамтамасыз етудің аударымдары"** тәртіптемесі – Биржаның "ASTS+ сауда-клирингілік жүйесінің сауда-саттық және операциялар тәртіптемелерінің тізімдері" ішкі құжатымен белгіленген, ақшамен немесе бағалы қағаздармен қамтамасыз етуді аудару бойынша операцияларды жүзеге асыру немесе сауда-клиринг шоттарына (қаржы құралдарын сегрегациялау/агрегациялау) ақшамен немесе бағалы қағаздармен қамтамасыз ету шектелімдерін белгілеу мақсатында пайдаланылатын ASTS+ сауда-клирингілік жүйесіндегі тәртіптемелер;
- 45) **ОК-пен тәртіптемелер** – бұл тәртіптемелер "ASTS+ сауда-клирингілік жүйесінің сауда-саттық және операциялар тәртіптемелерінің тізімдері" ішкі нормативтік құжатымен анықталған, оларды пайдалана отырып, Биржа орталық контрагент функцияларын жүзеге асырумен мәмілелер жасалады;
- 46) **деривативтер нарығы** – "фьючерстер" секциясында айналыста жүрген, қаржы құралдарымен жасалған мәмілелер бойынша Биржа клирингілік қызметті жүзеге асыратын, Биржаның туынды қаржы құралдардың ұйымдастырылған нарығы;
- 47) **ОК-сыз жасалған мәмілелер** – Биржалық қызметті жүзеге асыру ережелерінде анықталған, Биржа орталық контрагент функциясын жүзеге асырмайтын, мәмілелер;
- 48) **ОК-пен жасалған мәмілелер** – – Биржалық қызметті жүзеге асыру ережелерінде анықталған, Биржа орталық контрагент функцияларын жүзеге асыратын, мәмілелер;
- 49) **кепілдік жарналардың шоттары** – Биржаның "Ақшаларды ішкі есепке алу және биржалық сауда-саттықтар бойынша есептесулер кезінде құжаттарды рәсімдеу ережелері" атты ішкі құжатына сәйкес клирингілік қатысушыға ашатын және осы Ережелерге сәйкес биржалық нарықтардың (биржалық нарықтар секцияларының) кепілдік қорларына кепілдік жарналарын төлеу мақсатында клирингілік қатысушы аударатын ақшаларды есепке алуға арналған, Биржаның ішкі есепке алу жүйесіндегі кепілдік жарналарды есепке алудың шоттары/қосалқы шоттары;
- 50) **қамтамасыз ету шоттары** – Биржаның "Ақшаларды ішкі есепке алу және биржалық сауда-саттықтар бойынша есептесулер кезінде құжаттарды рәсімдеу ережелері" атты ішкі құжатына сәйкес клирингілік қатысушыға ашатын және клирингілік қатысушының өзі жасасқан мәмілелері бойынша нетто-міндеттемелерін орындау мақсатында аударатын ақшаларды есепке алуға және осы мәмілелердің орындауын қамтамасыз етуге арналған, Биржаның ішкі есепке алу жүйесіндегі теңгелік немесе шетел валютасындағы валюталық нарықтың клирингілік қатысушысы немесе деривативтер нарығының клирингілік қатысушының шоттары/қосалқы шоттары *(осы тармақша Биржаның*

Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен және 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген);

- 51) **сауда-саттық бөлімшесі** – сауда-саттықты ұйымдастыру бойынша функцияларды атқаратын, Биржаның құрылымдық бөлімшесі;
- 52) **сауда-клирингілік шот** – сауда-саттық шотының жиынтығын білдіретін және осындай сауда-саттық шотты пайдалана отырып жүзеге асырылған мәмілелердің және (немесе) операциялардың орындалуын, есепке алынуы мен бақылануын қамтамасыз ететін клирингілік шоттың нөмірі бойынша онымен сәйкес келетін Биржаның сауда-саттық/сауда-клирингілік жүйесіндегі шот;
- 52-2) **уәкілетті орган** – қаржы нарығы мен қаржы ұйымдарын мемлекеттік реттеуді, бақылауды және қадағалауды жүзеге асыратын, Қазақстан Республикасының мемлекеттік органы *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен енгізілген);*
- 53) **қаржы құралы** – солармен жасалған мәмілелер бойынша Биржа клирингілік қызметті жүзеге асыратын, ақшалар (теңге, шетел валютасы) бағалы қағаздар, соның ішінде туынды қаржы құралдары, сондай-ақ өзге қаржы құралдары *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы шешімімен өзгертілген);*
- 54) **қор нарығы** – қаржы құралдарымен жасалған мәмілелер бойынша Биржа клирингілік қызметті жүзеге асыратын, Биржаның ұйымдастырылған бағалы қағаздар нарығы;
- 55) **Орталық депозитарий** – қор нарығында қаржы құралдарымен жасалған мәмілелер бойынша есеп айырысуларды жүзеге асыратын, "Орталық бағалы қағаздар депозитарий" АҚ;
- 56) **орталық контрагент** – Биржаның сауда-саттық жүйесінде қаржы құралдарымен жасалатын, мәмілелердің бір тарабы болып табылатын, заңды тұлға;
- 57) **жартылай қамтамасыз ету** – осы Ережелерге сәйкес олар бойынша міндеттемелерді орындау сәтіне дейін қамтамасыз етудің жеткіліктілігін бақылау жүзеге асырылатын, ОК-пен жасалған мәмілелер жасасу шарты.

(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 27 қыркүйегіндегі шешімімен өзгертілген).

3. Осы Қағидада анықталған терминдер Биржаның басқа да ішкі құжаттарында, қызметтік құжаттамада және Биржаның хат-алмасуында және, Биржа солар бойынша клирингілік қызметті жүзеге асыратын, мәмілелерге қатысты биржалық ақпараттарда қолданылуы мүмкін. Егер өзгесі осы Ережелердің контекстінен туындамаса, сөздердің меншіктіше түріне көпше түрі де жатқызылады, және керісінше, ал қандай да бір септіктегі сөзге сілтеме, басқа септіктердегі осы сөздердің барлығына қатысты болады.

2 бап.

Клирингілік қызметті жүзеге асырудың жалпы қағидалары

1. Биржа клирингілік қызметті орталық контрагенттің функцияларын орындай отырып және Биржалық қызметті жүзеге асыру ережелерінде анықталған мәмілелерге қатысты орталық контрагенттің функцияларын орындамай жүзеге асырады.
2. Нетто-негіздегі клиринг ОК-пен жасалған мәмілелер бойынша жүзеге асырылады, гросс-негіздегі клиринг осы Ережелерде анықталған биржалық

нарықтар үшін белгіленген ерекшеліктер ескеріле отырып, ОК-сыз жасалған мәмілелер бойынша жүзеге асырылады.

3. Клирингілік қатысушы мәртебесін беру және алу тәртібі, клирингілік қатысушылардың санаттарын белгілеу, сондай-ақ, клирингілік қатысушы мәртебесін алуға ниеттенген ұйымдарға және клирингілік қатысушыларға қойылатын талаптар, клирингілік қатысушының санатын белгілеу үшін талаптар, клирингілік қатысушылардың құқықтары мен міндеттері Биржаның "Клирингілік қатысушылар туралы қағида" (бұдан әрі – Қағида) атты ішкі құжатында анықталады.
4. ОК-пен жасалған мәмілелер бойынша міндеттемелердің орындалуын қамтамасыз ету тәсілі Қағидаға сәйкес Биржа Басқармасы белгілі бір биржалық нарықтың клирингілік қатысушысына берген санаттың түріне, сондай-ақ осы баптың 7 тармағына сәйкес белгілі бір қаржы құралына қатысты белгіленген ерекшеліктерге байланысты анықталады.
ОК-сыз жасалған мәмілелер бойынша міндеттемелердің орындалуын қамтамасыз ету тәсілі белгілі бір биржалық нарықтың ерекшеліктеріне сәйкес анықталады.
5. Қағидаға сәйкес, Қазақстан Республикасының орталық банкі және банктік жүйенің жоғарғы (бірінші) деңгейі болып табылатын, Ұлттық Банкке барлық биржалық сауда-саттықтарда "қамтусыз" санаты берілген.
6. Клирингілік қатысушылар мен Биржаның арасында электрондық құжаттармен алмасу eTransfer.kz¹ электрондық құжат алмасу жүйесі арқылы жүзеге асырылады.
7. Биржа қаржы құралдарымен жасалған мәмілелер бойынша клирингілік қызметті келесідей ерекшеліктерді ескере отырып, жүзеге асырады:

- 1) қаржы құралын валюта және қор нарықтарында жартылай қамтамасыз ету шарттарында мәмілелер жасасуға рұқсат беру Т+ Тізіміне енгізілген тиісті биржалық нарық үшін белгіленген.

Жартылай қамтамасыз ету шарттарында жүзеге асырылатын мәмілелер бойынша қамтамасыз ету ретінде қабылданатын қаржы құралдары тиісті биржалық нарықтың Т+ Қамту тізіміне енгізілген қаржы құралдары болып табылады.

Қаржы құралдарын Т+ Тізіміне(н) және Т+ Қамту тізіміне(н) енгізу/алып тастау тәртібі Биржаның "Қаржы құралдарын Т+ Тізіміне және Т+ Қамту тізіміне енгізу тәртібі" (бұдан әрі – ҚҚ енгізу тәртібі) ішкі құжатына сәйкес Биржа Басқармасының шешімі негізінде жүзеге асырылады.

Т+ тізіміндегі қандай да бір қаржы құралына қатысты Комитеттің шешімі негізінде "Қысқа сатуға тыйым" белгісі белгіленуі мүмкін.

Жоғарыда аталған тізімдер мерзімдік негізде қайта қаралады және Биржаның интернет-сайтында (www.kase.kz) жарияланады;

(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)

- 3) қор нарығында ОК-пен жасалатын мәмілелер бойынша міндеттемелердің орындалуын қамтамасыз ету тәсілі Т+ Тізіміне қандай да бір бағалы қағаздардың енгізілуіне немесе енгізілмеуіне байланысты бағалы қағаздармен сауда-саттық жүзеге асырылатын белгілі бір сауда-

¹ Жеткізілуі көпінденген және криптографиялық құралдармен қорғалған, ұсынылатын мәліметтердің құпиялығы мен түзетілмеуін қамтамасыз ететін, Биржа мен клирингілік қатысушының арасындағы арнайы мамандандырылған электрондық құжатайналым жүйесі.

саттық тәртіптемесі үшін белгіленген есеп айырысу кодымен анықталған.

В отношении ценных бумаг, немесе включенных в Список Т+, код расчетов режимов, в которых они торгуются, соответствует условию полного покрытия обязательств (код расчетов "Т").

Т+ Тізіміне енгізілген бағалы қағаздарға қатысты олар саудаланатын тәртіптемесінің есеп айырысу коды міндеттемелерді жартылай қамтамасыз ету шартына сәйкес келеді (есеп айырысу коды "У"). У есеп айырысу коды тәртіптемесінде саудаланатын бағалы қағаз бойынша міндеттемелерді қамтамасыз етуге қатысты "қысқа сатуға тыйым" белгісі белгіленуі мүмкін.

Т+ Тізіміне енгізілген бағалы қағазға қатысты белгілі бір тәртіптемелер үшін мәмілелер бойынша міндеттемелерді толық жабуды көздейтін "Т" есеп айырысу коды белгіленуі мүмкін.

Міндеттемелердің орындалуын қамтамасыз ету тәсілін (есеп айырысу кодтарын) көрсете отырып, қандай да бір бағалы қағаздармен мәмілелер жасалатын ОК-пен сауда-саттық тәртіптемелері "ASTS+ сауда-клирингілік жүйесінің сауда-саттық және операциялар тәртіптемелерінің тізімдері" ішкі нормативтік құжатымен анықталған".

Қор нарығында ОК-сыз жасалған мәмілелер бойынша міндеттемелердің орындалуын қамтамасыз ету тәсілі Биржаның "Орталық контрагенттің функцияларын орындамай бағалы қағаздармен мәмілелер жасасу және олар бойынша есеп айырысуларды (гросс-есептесулерді) жүзеге асыру тәртібі" ішкі құжатымен анықталған" (*осы абзац Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген*).

Валюта нарығында Т+ Тізіміне енгізілетін шетел валюталарымен барлық мәмілелер бойынша міндеттемелерді қамтамасыз ету тәсілі жартылай қамтамасыз ету шарттарында жүзеге асырылады.

8. Нетто-негіздегі клиринг клирингілік сессия барысында клирингілік жүйені пайдалана отырып автоматты түрде жүргізіледі, гросс-негіздегі клиринг сауда-саттық кезінде жасалған әрбір мәміленің қорытындысы бойынша клирингілік жүйені пайдалана отырып автоматты түрде жүргізіледі.
9. Клирингілік жүйенің жұмыс тәртібі Регламентте анықталған (*осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген*).
10. Гросс-негіздегі клирингті жүргізу тәртібі Биржаның "Орталық контрагенттің функцияларын орындаусыз бағалы қағаздармен мәмілелер жасасу және олар бойынша есеп айырысуларды (гросс-есеп айырысуларды) жүзеге асыру тәртібі" ішкі құжатымен анықталған (*осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген*).
11. Клирингілік қатысушылардың қамтуларын қалыптастыру және қолдану тәртібі, сондай-ақ, клирингілік қорларды (кепілдік және сақтық қорлары) қолдану және қалпына келтіру осы Ережелердің 2 және 3 тарауларында белгіленген.
12. Биржа, өзінің интернет-сайтында (www.kase.kz) жарияланатын, "Активтерді инвестициялау саясаты" атты Биржаның ішкі құжатының 2, 3 және 4 қосымшаларына сәйкес, клирингілік қатысушылардың қамтуын құрайтын ақшаларды, сондай-ақ клирингілік қорларды (кепілдік және сақтық қорлары) инвестициялауға құқылы.
13. Клирингілік қатысушылардың қамтуларын құрайтын ақшаларды, сондай-ақ клирингілік кепілдік қорларды инвестициялаудан түскен кірістер клирингілік қатысушыларға есептелмейді және төленбейді.

14. Биржа деривативтер нарығында және валюта нарығында айналыстағы қаржы құралдарымен барлық мәмілелер бойынша орталық контрагент функцияларын жүзеге асырады. Қор нарығындағы мәмілелер бойынша Биржа орталық контрагенттің функцияларын ОК-пен сауда-саттық тәртіптемесінде жасалған мәмілелер бойынша жүзеге асырады және биржалық қызмет ережелеріне сәйкес анықталатын орталық контрагент функцияларын ОК-сыз жасалған мәмілелер бойынша жүзеге асырмайды.
15. Биржаның белгілі бір биржалық нарықтарда клирингілік қызметті жүзеге асыру ерекшеліктері осы Ережелердің 4, 5, 6 тарауларында сипатталған.
16. Осы Ережелер Биржаның интернет-сайтында (www.kase.kz) жарияланып, Биржаның барлық клиенттеріне және басқа да мүдделі тұлғаларға танысу үшін қолжетімді.
17. Егер Биржаның клирингілік ұйымның және/немесе орталық контрагенттің функцияларын орындауы үшін Биржа құпия ақпаратты қоса алғанда, орталық депозитарийден кез келген ақпаратты сұратуға құқылы. Орталық депозитарий, егер бұл Орталық депозитарийдің ішкі процедураларыне тікелей қайшы келмеген жағдайда, Биржа сұратқан ақпаратты беруге құқылы (*осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген*).

(Осы бап Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен өзгертілген).

3 бап. Биржаның орталық контрагент функциясын жүзеге асыруы

1. Орталық контрагент функциясын жүзеге асырғанда Биржа келесі ұстанымдарды басшылыққа алады:
 - 1) тәуекелдерді басқарудың сенімді жүйесін қолдану;
 - 2) нарықтың тиімділігін арттыру, соның ішінде:

Клирингілік қатысушылардың шығындарын азайту, соның ішінде неттинг механизмін пайдалану;

осы Ережелерде белгіленген Биржа жауапкершілігінің шектеулерді ескерумен, клирингілік қатысушылардың жасасқан мәмілелері бойынша міндеттемелерді орындалуын кепілдеу;

әр клирингілік қатысушы Биржамен орталық контрагент ретінде мәміле жасасу тәуекелдерін дербес түрде бағалай алатындай, әрекеттердің анытқылығы.
- (Данный пункт изменен решением Совета директоров Биржи от 24 сентября 2019 года).*
2. ОК-пен жасалатын мәмілелерге орталық контрагентті мәмілеге автоматты түрде қосу арқылы жасалған мәмілелер бойынша шарттық міндеттемелерді орындау тәсілін білдіретін ашық оферта механизмі қолданылады. Осылайша, орталық контрагенттің функцияларын жүзеге асыра отырып, Биржа мәмілесі жасалғаннан кейін автоматты түрде (*осы абзац Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен өзгертілген*):
 - 1) осы мәміле бойынша контрагент болып, әр сатып алушы үшін сатушы болып, ал әр сатушы үшін сатып алушы болады;
 - 2) өз әрекеттерімен клирингілік қатысушыларды міндеттеу құқығына иеленіп, соның ішінде клирингілік қатысушының атынан, осы Ережелердің және басқа да Биржаның ішкі құжаттарының талаптарына сәйкес, дефолтты реттеу бойынша процедураларды жүзеге асыру

аясында Биржа жасасқан, клирингілік қатысушының барлық мәмілелер бойынша міндеттемелерін (соның ішінде, новация нәтижесінде туындаған міндеттемелерді) қабылдау және орындау.

3. Ашық оферта Биржаның ішкі құжаттарының талаптарына сәйкес белгілі бір биржалық нарықтың клирингілік қатысушысы мәртебесін беру туралы шешім күшіне енген күннен бастап клирингілік қатысушы қабылдаған болып саналады *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы шешімімен өзгертілген)*.
4. Орталық контрагенттің функцияларын орындау шегінде Биржа жұмыс істеу шарттары мен тәртібі осы Ережелердің 2 және 3 тарауларында белгіленген тәуекелдерді басқару жүйесін пайдаланады *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен енгізілген)*.

4 бап.

Клирингілік шоттар

1. Биржа клирингілік қатысушылардың оларға клирингілік қатысушы мәртебесін беру туралы өтініші негізінде және "Қазақстан қор биржасы" АҚ мүшелеріне және олардың шоттарына, сауда-саттық жүйелерін пайдаланушыларға, бағалы қағаздар эмитенттеріне және қаржы құралдарына кодтар беру тәртібі туралы нұсқаулық" атты Биржаның ішкі құжатына сәйкес клирингілік шоттар ашады *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)*.
2. Биржа клирингілік жүйеде клирингі, клирингілік қатысушының қамтуларын, мәмілелерін, нетто-жайғасымдарын есепке алуды меншікті және клиенттің шоттар бойынша жүзеге асырады.
3. Валюталық нарықта клирингілік қатысушыға валюта нарығында клирингілік қатысушы мәртебесін беру туралы Биржа Басқармасының шешімі негізінде жиынтығында сауда-клирингілік шоттарды құрайтын, ашық сауда шоттарымен нөмірі бойынша сәйкес келетін бір меншікті клирингілік шот және бір агрегацияланған клиенттік клирингілік шот ашылады *(осы абзац Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы және 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімдерімен өзгертілген)*.
Деривативтер нарығында клирингілік қатысушыға деривативтер нарығының клирингілік қатысушысы мәртебесін беру туралы өтініш негізінде жиынтығында тиісті сауда-клирингілік шоттарды құрайтын ашық тиісті сауда шоттарымен нөмірі бойынша сәйкес келетін бір меншікті клирингілік шот және сегрегацияланған клиенттік клирингілік шоттардың бір немесе шексіз саны ашылады
4. Қор нарығында клирингілік және сауда-клирингілік шоттар қор нарығының белгіленген ерекшеліктеріне сәйкес ашылады және жабылады.
5. Валюта нарығының немесе деривативтер нарығының клирингілік қатысушысының клирингілік шоттарын жабу Биржа Басқармасының валюта нарығының немесе деривативтер нарығының клирингілік қатысушысы мәртебесінен айыру туралы шешімінің негізінде жүзеге асырылады *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген)*.

(Осы бап Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен өзгертілген).

5 бап. Клирингілік қатысушылардың нетто-жайғасымдарын анықтау

1. Регламентке сәйкес жүзеге асырылатын әрбір клирингілік сессияны өткізу нәтижелері бойынша клирингілік жүйе неттингті жүзеге асырады және клирингілік қатысушылардың клирингілік шоттары (меншікті және клиенттік) бойынша нетто-жайғасымдарды анықтайды *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың данний пункт изменен решением Совета директоров Биржи от 24 сентября 2019 года)*.
2. Клирингілік қатысушының клирингілік (меншікті және клиенттік) шоты бойынша нетто-жайғасымды анықтау үшін клирингілік жүйе осы клирингілік шотта есепке алынатын, қаржы құралдарымен жасалған мәмілелер бойынша талаптар мен міндеттемелердің неттингін жүргізеді.
3. Осы баптың 2 тармағында аталған мәмілелер бойынша талаптар мен міндеттемелер, неттинг жүргізу мақсаттарында, келесідей шарттарға сәйкес болуы тиіс:
 - 1) олар бір атаудағы қаржы құралдарымен көрсетілуі тиіс;
 - 2) олар орындалу датасы бір күнде болуы тиіс.
4. Клирингілік қатысушының клирингілік (меншікті немесе клиенттік) шоты бойынша нетто-жайғасымын анықтағанда, ағымдағы есеп айырысу датадағы нетто-жайғасымын, орындау мерзімі осы есеп айырысу датасы бұрын болған, орындамламаған міндеттемелердің/талаптардың көлеміне көбейтуге/азайтуға құқылы.
5. Клирингілік қатысушысының клирингілік (меншікті немесе клиенттік) шотындағы нетто-талаптарды немесе нетто-міндеттемелерді анықтағанда, Биржа, осы Ережелерде белгіленген тәртіпте, тиісті клирингілік қатысушының қамту шоттарында, сондай-ақ осы клирингілік шот тиесілі клирингілік қатысушының кепілдік жарналар шотында тұрған, тиісті қаржы құралдарымен өзара есептесу арқылы осы нетто-жайғасымдарын көбейтуге/азайтуға құқылы.

6 бап. *(Осы бап Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен өзгертілген және Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен алып тасталған).*

7 бап. Есеп айырысу жүргізу

1. Есеп айырысу ұйымдары:
 - Орталық депозитарий – қор нарығында, барлық мәмілелер бойынша бағалы қағаздар бойынша талаптар мен міндеттемелерді орындау бөлігінде және ЦҚ-сыз мәмілелер бойынша ақша бойынша талаптар мен міндеттемелерді орындау бөлігінде;
 - Биржа – валюталық нарықта және деривативтер нарығында, сондай-ақ ықор нарығында ОК-пен жасалған мәмілелер бойынша ақша бойынша талаптар мен міндеттемелерді орындау бөлігінде.
2. Қор нарығында ОК-пен жасалған мәмілелер бойынша есеп айырысулар осы Ережелерге, Бағалы қағаздар бойынша есеп айырысу ережелеріне, Орталық депозитарийдің ережелер жиынтығына сәйкес, ақша және (немесе) бағалы қағаздар бойынша қарсылама міндеттемелер толық орындалған жағдайда, сондай-ақ ақша және (немесе) бағалы қағаздар бойынша орындалмаған міндеттемелерді қамтамасыз етуге қойылатын талаптар орындалған жағдайда, белгілі бір клирингілік шот (меншікті немесе клиенттік) бойынша

белгілі бір есеп айырысу-клирингілік сессия бойынша ақша және (немесе) бағалы қағаздар бойынша талаптардың орындалуын көздейтін "төлемге қарсы жеткізілім" тәртіптемесінде жүзеге асырылады *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)*.

3. Қор нарығындағы есеп ауырысулар, клирингілік қатысушының қарсылама нетто-міндеттемелерді орындау шартымен осы клирингілік қатысушысының нетто-талаптарының орындалуын тұспалдайтын, "төлемге қарсы жеткізілім" тәртіптемесінде жүзеге асырылады.

Орталық депозитарий орталық контрагенттің функцияларын орындаусыз бағалы қағаздармен мәмілелер жасасу және олар бойынша есеп айырысуларды (гросс-есеп айырысуларды) жүзеге асыру тәртібі Биржаның ішкі құжатына және Орталық депозитарийдің ережелер жинағына сәйкес, қор нарығындағы ОК-сыз жасалған мәмілелер бойынша "төлемге қарсы жеткізу" тәртіптемесін қамтамасыз етіледі.

(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)

4. Валюталық нарықтағы есеп айырысулар, клирингілік қатысушының нетто-талаптарын Биржа тек осы клирингілік қатысушы Биржаның алдында ағымдағы орындау датасымен өзінің міндеттемесін орындағаннан кейін, сондай-ақ болашақтағы есеп айырысу даталарымен нетто-міндеттемелері бойынша шоттарында қажетті қамтудың бар болу шартымен, мүмкін болатынын тұспалдайтын, "төлемге қарсы төлем" тәртіптемесінде жүзеге асырылады.
5. Валюталық нарықтың клирингілік қатысушысы нетто-міндеттемелері мен қамту бойынша міндеттемелерін орындау үшін ақшаны, Биржаның "Шетел валюталарының сауда-саттықтары нәтижелері бойынша есеп айырысуларды жүзеге асыру ережелері" (бұдан әрі – Ваяуталармен есеп айырысу ережелері) атты ішкі құжатында белгіленген, тәртіпте және мерзімде Биржаның интернет-сайтында (www.kase.kz) жарияланатын, Биржаның корреспонденттік шоттарының деректемелері бойынша аударады.
6. Деривативтер нарығының клирингілік қатысушысы Биржамен есеп айырысуларды Биржаның "Деривативтер нарығындағы сауда-саттықтар бойынша есеп айырысуларды жүзеге асыру ережелері" атты ішкі құжатына сәйкес, осы Ережелерде белгіленген деривативтер нарығының ерекшеліктерін ескерумен, жүзеге асырады.
7. Қор нарығының клирингілік қатысушысы нетто-міндеттемелерді және қамтамасыз ету жөніндегі міндеттемелерді орындау үшін қаржы құралдарын мынадай шоттар мен шоттардың бөлімдеріне есепке алады.
 - ОК-пен жасалған мәмілелер бойынша бағалы қағаздарды KASE бөліміне, ақшаны KASE Орталық депозитарийдегі корреспонденттік шотына *(осы абзац Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген)*;
 - ОК-сыз жасалған мәмілелер бойынша бағалы қағаздарды KASE бөліміне, теңгені Орталық депозитарийдегі банктік шотына (ҚБЕО шоты бар КҚ болып табылмайтын клирингілік қатысушы үшін) немесе Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шотына (ҚБЕО шоты бар КҚ болып табылатын клирингілік қатысушы үшін).

(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)

8. Биржа клирингілік қатысушылардың валюталық нарықтағы және деривативтер нарығындағы қамтуларын, сондай-ақ, Биржаның ішкі есепке алу жүйесінде ашылған клирингілік қатысушыға биржалық нарықтар, валюталар, қамту түрі бойынша, "Биржалық сауда-саттықтар бойынша есеп айырысулар кезінде ақшаларды ішкі есепке алу және құжаттарды рәсімдеу ережелері" атты Биржаның ішкі құжатына сәйкес, барлық биржалық нарықтар бойынша меншікті немесе клиенттік шоттарында және қосалқы шоттарында есепке алынады.
9. Осы Ережелердің 4, 5 және 6 тарауларында анықталған биржалық нарықтардың ерекшеліктеріне сәйкес, қарастырылуы мүмкін *(осы абзац Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы шешімімен өзгертілген)*:
 - 1) Биржаның "ASTS+ сауда-клирингілік жүйесінде репо операцияларын жүзеге асыру ережелері" ішкі құжатымен белгіленген тәртіпте ОК-сыз жасалған мәмілелер және өзге міндеттемелер бойынша нетто-міндеттемелерді және нетто-талаптарды орындаудан бас тарту;
 - 2) Биржаның "ASTS+ сауда-клирингілік жүйесінде репо операцияларын жүзеге асыру ережелері" және "Орталық контрагент функцияларын орындаумен бағалы қағаздармен мәмілелер жасасу тәртібі" ішкі құжаттарында анықталған тәртіппен клирингілік қатысушының нетто-міндеттемелерін және нетто-талаптарын мерзімінен бұрын тоқтату.

(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)

(Осы бап Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен өзгертілген).

2 тарау. ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ ЖҮЙЕСІ

8 бап. Тәуекелдерді басқару жүйесі туралы жалпы қағидалар

1. Осы тарауда Биржаның тәуекелдерді басқару жүйесінің тек қана ОК-пен жасалған мәмілелер бойынша ОК функцияларын орындайтын клирингілік ұйым ретінде жұмыс істеуінің жалпы шарттары мен тәртібі белгіленген. Биржаның заңды тұлға, сауда-саттықты ұйымдастырушы, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйым ретінде тәуекелдерді басқару жүйесінің жұмыс істеу шарттары мен тәртібі Биржаның басқа да ішкі құжаттарында белгіленген *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен өзгертілген)*.
2. Биржаның тәуекелдерді басқару жүйесіне мынадай элементтер кіреді:
 - 1) клирингілік қатысушының қаржылық жағдайына қойылатын талаптар;
 - 2) қаржы құралдарының тәуекел-параметрлерін анықтау жүйесі;
 - 3) кейбір биржалы нарықтарда клирингілік қатысушылардың жайғасымдарын ашу шектелімдері;
 - 4) жартылай қамтылған клирингілік қатысушылар үшін қамтамасыз етудің жеткіліктілігін/маржалық қамтуын бақылау;
 - 5) толық қамтылған клирингілік қатысушылар үшін қамтудың жеткіліктілігін алдын ала бақылау;
 - 6) жартылай қамтылған клирингілік қатысушының маржалық қамтуы мен нетто-жайғасымының құнын қайта бағалау;
 - 7) қамтудың жеткіліктілігін бақылау;

- 8) клирингілік сақтық қорлар;
- 9) клирингілік кепілдік қорлар;
- 10) клирингілік қатысушылардың кепілдік қорларының жеткіліктілігін бақылау;
- 11) клиринг жүргізілетін мәмілелер бойынша, нетто-міндеттемелер орындалмаған жағдайда Биржаның жауапкершілігін шектеу.

(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен өзгертілген).

3. Қандай да бір биржалық нарықтағы тәуекелдерді басқару жүйесі элементтерінің бар болуы мен принциптері, осы Ережелерде белгіленген, осы нарықтың ерекшеліктерін ескерумен анықталады .
4. Биржа өндіріп алатын клирингілік қатысушылардың ОК-пен жасалған мәмілелер бойынша міндеттемелерді орындауын қамтамасыз ету несиелік және нарықтық тәуекелдерді жабуға бағытталған *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы және 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімдерімен өзгертілген).*
5. Кредиттік тәуекелді бағалау Ережеде белгіленген талаптарға сәйкестігін анықтау мақсатында клирингілік қатысушыға белгілі бір биржалық нарықта (биржалық нарық сауда-саттығының тәртіптемелерде) мәмілелерді орындау бойынша міндеттемелерді қамтамасыз ету тәсілін анықтайтын санатты беру үшін клирингілік қатысушылардың қаржылық жағдайына мониторинг жүргізу арқылы жүзеге асырылады) *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы шешімімен өзгертілген).*
6. Әр биржалық нарық үшін клирингілік қатысушының санаттарының тізімі Қағидада анықталған.
7. Осы баптың 2 тармағының 2)-7) тармақшаларында тізілген тәуекелдерді басқару элементтері қалыпты нарықтық жағдайларда нарықтық тәуекелдерді жабу үшін арналған.
Қалыпты нарықтық жағдайлар деп, осы Ережелердің 12 бабына сәйкес анықталатын, қаржы құралы бойынша бастапқы маржаның мөлшерлемесінен осы қаржы құралының екі күнде баға өзгеруін көрсететін мөлшері аспайтын, жағдай тұспалданады.
8. Осы баптың 2 тармағының 8)-11) тармақшаларында белгіленген, тәуекелдерді басқару элементтері нарықтық тәуекелдерді, өтімділік тәуекелдерін, сондай-ақ қаржы құралы бағаларының асыра волатильділігі жағдайында жүйелік тәуекелдерді жабу үшін арналған.
Қаржы құралы бағаларының асыра волатильділігі жағдайы деп, қаржы құралы бойынша бастапқы маржаның мөлшерлемесінен осы қаржы құралының екі күнде баға өзгеруін көрсететін мөлшері асатын, жағдай тұспалданады.
9. Жартылай қамту шарттарында жасалатын мәмілелер бойынша жартылай қамтуі бар клирингілік қатысушының міндеттемелерді орындауын қамтамасыз ету ретінде Биржа мыналарды белгілейді:
 - клирингілік шоттарда есепке алынатын мәмілелер мен осындай клирингілік қатысушылардың берген өтінімдері бойынша және осы Ережеде анықталған биржалық нарықтар үшін белгіленген ерекшеліктер ескеріле отырып есептелетін нетто-міндеттемелерді жартылай қамтуға қойылатын талаптар;
 - тиісті биржалық нарыққа кепілдік жарнаны енгізуге қойылатын талаптар.

Клирингілік қатысушының толық өтеу шарттарында жасалатын мәмілелер бойынша жартылай қамтамасыз ете отырып, міндеттемелерді орындауын қамтамасыз ету ретінде Биржа нетто-міндеттемелерді олардың осындай мәмілелерді жасасу нәтижесінде туындайтын қаржы құралдарындағы толық жабу жөніндегі талаптарды белгілейді.

(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі және 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімдерімен өзгертілді).

10. Толық өтемі бар клирингілік қатысушылардың міндеттемелерін орындауды қамтамасыз ету ретінде Биржа осындай клирингілік қатысушының барлық клирингілік шоттары бойынша нетто-міндеттемелерді толық жабуға қойылатын талаптарды белгілейді *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі және 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімдерімен өзгертілді).*
11. Нарықтық тәуекелдерді жабу мақсатында жартылай қамтылған клирингілік қатысушы міндетті:
 - 1) осы Ережеде белгіленген биржалық нарықтардың ерекшеліктеріне сәйкес жартылай қамтуға қойылатын талаптарды орындау;
 - 2) Ережеде белгіленген мөлшерде тиісті биржалық нарықтың кепілдік қорларына кепілдік жарналарының болуын қамтамасыз ету.

(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы және 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімдерімен өзгертілген)

12. Кредиттік тәуекелді жабу мақсатында толық өтемі бар клирингілік қатысушы толық өтеу шарттарында қамтамасыз етуге қойылатын талаптарды орындауға міндетті *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы және 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімдерімен өзгертілген).*
13. Қамтылмаған клирингілік қатысушы қамту ұсынбайды және кепілдік жарналарды төлемейді.
14. Қор және валюта нарығындағы Биржаның кез келген қаржы құралына қатысты "қысқа сатуға тыйым" белгісін және (немесе) осы Ережелерде белгіленген қор нарығының ерекшеліктерін ескере отырып, Комитеттің шешіміне сәйкес кез келген уақытта клирингілік қатысушылардың барлық сауда-клирингілік шоттарынан жасалатын мәмілелер үшін кез келген валютаға қатысты "қамтамасыз етілмеген сатып алуға тыйым" белгісін белгілеуге құқығы бар *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімдерімен енгізілген және Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген).*
15. Қор және валюта нарықтарындағы Биржаның осы Ережелерде белгіленген қор және валюта нарықтарының ерекшеліктерін ескере отырып, жартылай қамтылған мәмілелер үшін бірыңғай шектелімнің рұқсат етілген минималды мәніне, сауда-клирингілік шоты бойынша кез келген қаржы құралы бойынша нетто-жайғасымдардың мәніне шектеу белгілеуге құқығы бар *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімдерімен енгізілген және Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген).*

9 бап.

Маржалық қамту

1. Жартылай қамтылған клирингілік қатысушы маржалық қамтуды қаржы құралдармен жасалған мәмілелер бойынша, сондай-ақ Биржаның сауда-саттық жүйесіне берілген өтінімдер бойынша қалыптастыруға міндетті:

- 1) қор нарығында, осы Ережелердің 4 тарауында белгіленген, қор нарығының ерекшеліктеріне сәйкес, маржалық талаптар көлемінде;
 - 2) валюта нарығында, жартылай қамтылған мәмілелер жасалатын сауда-клирингтік шоты бойынша осы Ережелердің 5 тарауында белгіленген валюта нарығының ерекшеліктеріне сәйкес есептелген, бірыңғай шектелімнің мәні теріс болмаған мөлшерде *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген)*;
 - 3) деривативтер нарығында, осы Ережелердің 6 тарауында белгіленген, деривативтер нарығының ерекшеліктеріне сәйкес, қолдаулы маржаға қойылатын талаптар көлемінде.
2. Белгілі бір биржалық нарықта жартылай қамтылған мәмілелер бойынша қамтамасыз ету ретінде қабылданатын, қаржы құралдарының тізбесі ҚҚ енгізу тәртібіне сәйкес белгіленетін, Т+ қамту тізімімен анықталады *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)*.
 3. Клирингтік қатысушының маржалық қамтуын құрайтын, қаржы құралын қайта бағалау әр есеп айырысу күннен сирек емес жүзеге асырылады.
 4. *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен алып тасталды)*.
 5. Деривативтер нарығының клирингтік қатысушысының нетто-міндеттемелерінің құны өзгеру бойынша, немесе валюталық нақты клирингтік қатысушысының жасасқан, бірақ есеп айырыспаған мәмілелер бойынша, сондай-ақ сауда-саттық жүйесіне берілген өтінімдер бойынша нарықтық тәуекелін жабу үшін маржалық талаптарды есептеу тәртібі, осы Ережелерде белгіленген, деривативтер нарығының ерекшеліктерін ескерумен анықталады.
 6. Қор нарығындағы немесе валюталық нарықтағы жартылай қамтылған клирингтік қатысушының маржалық қамтуының жеткіліктілігін бақылау үшін, бірыңғай шектелімді есептеу тәртібі, биржалық нарықтардың ерекшеліктерін ескерумен анықталады *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген)*.

(Осы бап Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен өзгертілген).

10 бап. Қаржы құралының есеп айырысу бағасы

(Осы тақырыптама Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы шешімімен өзгертілген)

1. Қаржы құралының есептік бағасы тәуекел-параметрі болып табылады және қаржы құралының нарықтық құнын анықтау, маржиналды талаптарды есептеу, жартылай қамтамасыз етілген мәмілелер бойынша қамтамасыз етудің жеткіліктілігін есептеу мақсатында есептеледі *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен өзгертілген)*.
2. Қаржы құралының есеп айырысу бағалары келесідей анықталады:
 - 1) қор және валюта нарықтары үшін күн сайынғы негізде немесе Биржаның "Бағалы қағаздарды бағалау әдістемесі" ішкі құжатына сәйкес өзге тәртіпте *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген)*;
 - 2) *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен алып тасталған)*;

- 3) деривативтер нарығы үшін Биржаның "Қаржы құралдарының тәуекел-параметрлерін анықтау әдістемесі" атты ішкі құжатына (бұдан әрі – әдістеме) сәйкес күнделікті негізде [\(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген\)](#).

11 бап. Қаржы құралы бағасының өзгеру шектелімінің мөлшерлемесі

1. Қаржы құралы бағасының өзгеру шектелімі тәуекел-параметрі болып табылып, қандай да бір биржалық нарықта баға ауытқуы салдарынан туындайтын, нарықтық тәуекелдерін басқару үшін арналған [\(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі және 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімдерімен өзгертілген\)](#).
2. Қаржы құралы бағасының өзгеру шектелімінің мөлшерлемесі деп, алдыңғы клирингілік күннің соңында белгіленген, қаржы құралының өтінімде көрсетілген есептесу бағасынан, осы қаржы құралының бағасының, пайызбен көрсетілген, рұқсат етілген максималды ауытқуы тұспалданады.
3. Қаржы құралы бағасының өзгеру шектелімдерінің мөлшерлемесі ай сайын мерзімдік негізде есептеліп, Нарықтық тәуекелдер жөніндегі комитеттің (бұдан әрі – Комитет) шешімімен бекітіліп, Биржаның интернет-сайтында (www.kase.kz) жарияланады [\(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен алып тасталған\)](#).

Осы тармақтың бірінші абзацында аталған, мөлшерлемелерді есептеу Әдістемеге сәйкес қаржы құралының тарихи бағаларының ауытқуы туралы мәліметтерден шыға отырып, жүзеге асырылады.

4. Қаржы құралы бағаларының өзгеру шектелімдерін белгілеу/өзгерту тәртібі осы Ережелерде белгіленген, тиісті биржалық нарықтардың ерекшеліктерімен анықталады.

12 бап. Қаржы құралының бастапқы маржасының мөлшерлемесі

[\(Осы тақырыптама Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы шешімімен өзгертілген\)](#)

1. Қаржы құралының бастапқы маржасының мөлшерлемесі тәуекел-параметрі болып табылып, жартылай қамтылған клиринг жүзеге асырылатын мәмілелер бойынша, қаржы құралы бағасының өзгеруінің нарықтық тәуекелінің мөлшерін бағалау үшін арналған [\(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы шешімімен өзгертілген\)](#).
2. Қаржы құралы маржасының мөлшерлемесі пайызбен көрсетіліп, қандай да бір биржалық нарықтағы маржалық қамтудың жеткіліктігін және бірыңғай шектелімді есептегенде қолданылады [\(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен өзгертілген\)](#).
3. Қаржы құралы маржасының мөлшерлемесі мерзімдік негізде есептеліп, Комитеттің шешімімен бекітіліп, Биржаның интернет-сайтында (www.kase.kz) жарияланады [\(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы және 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімдерімен өзгертілген\)](#).
4. Қаржы құралы маржасының мөлшерлемесін есептеу Әдістемеге сәйкес жүзеге асырылады.

13 бап. Қаржы құралы бойынша шоғырлану шектелімі

1. Қаржы құралы бойынша шоғырлану шектелімі, қаржы құралының бағасына елеулі ықпалсыз, белгіленген кезең барысында жойылуы мүмкін, клирингілік қатысушының белгілі бір қаржы құралындағы максималды жайғасымын бағалауға арналған.
2. Шоғырлану шектелімі қаржы құралының санымен белгіленетін, өлшем болып табылады.
3. Қаржы құралдары бойынша шоғырлану шектелімдері Әдістемеде анықталған тәртіппен мерзімдік негізде есептеледі, комитеттің шешімімен бекітіледі және Биржаның интернет-сайтында жарияланады (www.kase.kz) *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)*
4. Қаржы құралы бойынша шоғырлану шектелімі әр күнтізбелік айдың 15-ші жұлдызынан кешіктірмей есептеліп, Комитеттің шешімімен бекітіліп, Биржаның интернет-сайтында (www.kase.kz) жарияланады.
4. Шоғырлану шектелімін есептеу Әдістемеге сәйкес жүзеге асырылады.

14 бап. Қаржы құралы бойынша шоғырлану мөлшерлемесі

1. Қаржы құралы бойынша шоғырлану мөлшерлемесі тәуекел-параметрі болып табылып, қаржы құралы үшін белгіленген шоғырлану шектелімінің мөлшерінен асатын көлемде ашылған жайғасымды жойғанда, осы қаржы құралының бағасы өзгеруінің нарықтық тәуекелін бағалау үшін арналған *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы шешімімен өзгертілген)*.
2. Қаржы құралы бойынша шоғырлану мөлшерлемесі пайызбен көрсетіледі және қамтудың жеткіліктілігін есептеу және бірыңғай шектелімді есептеу кезінде пайдаланылады *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы және 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімдерімен өзгертілген)*.
3. Қаржы құралы бойынша шоғырлану мөлшерлемесі мерзімдік негізде есептеліп, Комитеттің шешімімен бекітіліп, Биржаның интернет-сайтында (www.kase.kz) жарияланады *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы және 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімдерімен өзгертілген)*.
4. Шоғырлану мөлшерлемесін есептеу Әдістемеге сәйкес жүзеге асырылады *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы шешімімен өзгертілген)*.

15 бап. Қаржы құралының пайыздық тәуекелінің мөлшерлемесі

1. Қаржы құралының пайыздық тәуекелінің мөлшерлемесі тәуекел-параметрі болып табылып, қаржы құралының пайыздық базалық мөлшерлемесінің және қаржы құралының түрлі мерзімдерге есеп айырысудың нарықтық тәуекелін бағалау үшін арналған.

Әдістемеге сәйкес, қаржы құралының пайыздық тәуекелінің мөлшерлемесін, өзекті мерзімдерге Комитетпен белгіленеді.

Әр есептесу датасы үшін пайыздық тәуекелдің мөлшерлемесі Әдістемеге сәйкес есептеледі *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 29 қаңтарындағы шешімімен өзгертілген)*.
2. Қаржы құралының пайыздық тәуекелінің мөлшерлемесі пайызбен көрсетіліп, валюталық нарықта жартылай қамтылған клирингілік қатысушының

валюталық нарықта қаржы құралдарымен жасасқан мәмілелері бойынша маржалық қамтудың жеткіліктілігін есептегенде қолданылады *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 29 қаңтарындағы шешімімен өзгертілген)*.

3. Қаржы құралы үшін орнатылған шоғырлану шектелімінің көлемінен асатын, көлемде ашылған нетто-жайғасымның пайыздық тәуекелін бағалау үшін шоғырлану кезіндегі пайыздық тәуекел мөлшерлемесі қолданылады *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы және 2019 жылдың 29 қаңтарындағы шешімдерімен өзгертілген)*.
4. Белгілі бір қаржы құралдары бойынша пайыздық тәуекел мөлшерлемесі мен шоғырлану кезіндегі пайыздық тәуекел мөлшерлемесі белгіленген өзекті мерзімдер үшін мерзімдік негізде есептеліп, Комитеттің шешімімен бекітіліп, Биржаның интернет-сайтында (www.kase.kz) жарияланады *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы және 2019 жылдың 29 қаңтарындағы және 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімдерімен шешімдерімен өзгертілген)*.
5. Пайыздық тәуекел мөлшерлемесі мен шоғырлану кезіндегі пайыздық тәуекел мөлшерлемесі Әдістемеге сәйкес есептеледі.

16 бап.

Клирингілік қатысушылардың ашық жайғасымдарының шектелімі

1. Клирингілік қатысушылардың ашық жайғасымдарының шектелімдері клирингілік қатысушылардың нетто-міндеттемелерінің орындалмау тәуекелік минимизациялау мақсатында клирингілік қатысушылардың нетто-жайғасымдарының максималды көлемін шектеу үшін арналған.
2. Клирингілік қатысушыға жайғасым ашудың шектелімі, осы Ережелерде белгіленген, биржалық нарықтардың ерекшеліктерін ескерумен, ақшалай анықталады.

17 бап.

Клирингілік қорлар

1. Биржалық нарықтың қандай да бір секторы бойынша клирингілік қор келесі қор түрлерінен тұрады:
 - 1) клирингілік кепілдік қоры (бұдан әрі – кепілдік қоры);
 - 2) клирингілік сақтық қоры (бұдан әрі – сақтық қоры).
2. Кепілдік қоры клирингілік қатысушылар Биржаның корреспонденттік шотына аударатын кепілдік жарналар есебінен қалыптасады.

Резервтік қор Биржаның меншікті қаражаты есебінен осы Ережелерде анықталған тәртіппен ұлттық валютада қалыптастырылады.
3. Белгілі бір биржалық нарықтарда, осындай нарықтардың белгілі бір тәртіптемеде қаржы құралдармен жасалған мәмілелер бойынша орындалмаған міндеттемелерді жабу үшін пайдаланылатын, жеке кепіл қорлары құрылуы мүмкін *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы және 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімдерімен өзгертілген)*.
4. Белгілі бір биржалық нарықтық (биржалық нарықтың секторциясының) клирингілік қорларының жиынтық көлемі, екі клирингілік қатысушының ең үлкен нетто-міндеттемелері орындалмаған жағдай салдарынан туындауы мүмкін, осы биржалық нарықтың қаржы құралдардың нарықтық бағалары өзгеруінен мүмкін болатын шығындарды жаба алатындай есептеледі *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың*

12 желтоқсанындағы және 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімдерімен өзгертілген).

5. Клирингілік қорлардың және клирингілік кепілдік қорларына кепілдік жарналардың мөлшерін есептеу әдістемесі Биржаның "Клирингілік қорлардың көлемдерін анықтау әдістемесі" атты ішкі құжатында белгіленген.
6. Клирингілік қорлардың көлемдерінің жеткіліктілігін бағалау кемінде жылына бір рет, сондай-ақ клирингілік қорлардың қаржыларын дефолттарды реттеу үшін қолданғанда, жүзеге асырылады.
7. Сақтық қорлардың көлемін және кепілдік қорларға кепілдік жарналардың көлемін өзгерту туралы шешімді, Биржаның "Клирингілік қорлардың көлемін анықтау әдістемесі" атты ішкі құжатына сәйкес клирингілік қорлардың жеткіліктілігін бағалау негізінде, Биржаның Директорлар кеңесі қабылдайды.
8. Әрбір биржалық нарық бойынша қалыптастырылған клирингілік қорлардың мөлшері туралы ақпарат Биржаның интернет-сайтында (www.kase.kz) жарияланады (*осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы шешімімен өзгертілген*).
9. Сақтық қорлар осы сақтық қор қалыптастырылған белгілі бір биржалық нарықтың қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша орындалмаған міндеттемелерді жабу үшін ғана пайдаланылады (*осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы, 2019 жылдың 28 мамырындағы және 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімдерімен өзгертілген*).
10. Кепіл қорларының қаржылары, биржалық нарықта дефолттарды реттеу шегінде қаржы құралымен жасалған мәмілелер бойынша міндеттемелерді орындаудан басқа, Биржаның және/немесе оның қандай да бір клирингілік қатысушыларының өзге міндеттемелерін орындауды қамту ретінде қолданыла алмайды (*данный пункт изменен решениями Совета директоров Биржи от 12 декабря 2018 года и от 28 мая 2019 года*).
11. Клирингілік қорлардың қаржыларын қолдану тәртібі Ережелердің 27 бабында белгіленген.

18 бап. Клирингілік кепілдік қорларға кепілдік жарналарды аудару және қайтару тәртібі

1. Клирингілік кепілдік қорларға аударылатын кепілдік жарналарды жартылай қамтылған клирингілік қатысушылар аударарды.
2. Кепілдік жарналардың көлемі, белгілі бір кепілдік қорына аударылатын кепілдік жарнаның валютасы Қағиданың 3 қосымшасында анықталған.
3. Белгілі бір кепілдік қорына аударылуы тиіс және/немесе оны қалпына келтіру үшін қажетті кепілдік жарнаның көлемі туралы ақпарат клирингілік қатысушы үшін жасалған есепте көрсетіліп, клирингілік сессия аяқталғаннан соң оған жолданады.
4. (*Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы шешімімен алып тасталған*).
5. Жартылай қамтылған клирингілік қатысушы сауда-саттық күні басталар уақыттан кешіктірмей, осы клирингілік қатысушы қаржы құралдардың сауда-саттығына қатысуды көздеген биржалық нарықтың кепілдік қорына кепілдік жарнасын аударуға міндетті (*осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы және 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімдерімен өзгертілген*).
6. Жартылай қамтылған клирингілік қатысушы дефолтты реттеу үшін кепілдік қордың қаржыларын пайдаланған жағдайда қандай да бір клирингілік қорға

оны қалпына келтіру үшін кепілдік жарнаны, осы Ережелердің 28 бабында белгіленген мерзімде, аударуға міндетті.

Осы тармақтың бірінші абзацына сәйкес кепілдік қорды қалпына келтіру мақсатында аударылуы тиіс, кепілдік дананың көлемі клирингілік қатысушыға жолданатын клирингілік есепте белгіленеді.

7. Кепілдік жарналарды клирингілік қатысушылар Биржаның Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шоттарына аударды. Биржаның корреспонденттік шоттарының тізімі Биржаның интернет-сайтында (www.kase.kz) жарияланады.
8. Биржаның корреспонденттік шотына клирингілік қатысушылар кепілдік жарна ретінде аударатын ақшалардың бөлек-бөлек ішкі есебін жүргізу мақсатында, клирингілік қатысушылар төлеу құжаттарында төлем түрін белгілейтін және белгілі бір биржалық нарықты сәйкестендіретін кодтарды көрсетуі тиіс, осы кодтар бойынша кепілдік қор қалыптастырылады. Осындай кодтардың тізімі Биржаның интернет-сайтында (www.kase.kz) жарияланады (*осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы және 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімдерімен өзгертілген*).
9. Биржа клирингілік қатысушыға, оның кепілдік жарнасын, осы Ережелердің 3 қосымшасына берілген нысан бойынша жазылған, өтініші негізінде (осы баптың 10 тармағында белгіленген, шарттарды ескерумен) келесі жағдайларда қайтарады:
 - 1) клирингілік қатысушының санаты "жартылай қамтылған" санатынан "толық қамтылған" санатына өзгерту;
 - 2) қандай да бір биржалық нарықта клирингілік қатысушы санатынан айыру;
 - 3) клирингілік қатысушы мәртебесінен өз еркімен бас тарту.
10. Биржа клирингілік қатысушыға кепілдік қорға аударған кепілдік жарнасын тиісті биржалық нарықта орындалмаған міндеттемелерінің болмауы шартымен қайтарады (*осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы және 2019 жылдың 29 мамырындағы шешімдерімен өзгертілген*):
 - 1) есеп айырысу күні келмеген қаржы құралдарымен жасалған мәмілелердің;
 - 2) есеп айырысу күні басталған қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша орындалмаған міндеттемелер.
11. Клирингілік қатысушының мүшелігін уақытша тоқтату, оның сауда-саттыққа рұқсаттамасын уақытша тоқтату, клирингілік қызмет көрсетуді уақытша тоқтату клирингілік қатысушыға оның кепілдік жарналарын қайтаруға негіз болмайды.

3 тарау. ДЕФОЛТТАРДЫ РЕТТЕУ ТӘРТІБІ

(Осы тақырыптама Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен өзгертілген)

19 бап. Клирингілік қатысушының дәрменсіз деп мойындау

1. Биржа белгілі бір биржалық нарықтың клирингілік қатысушысын келесі жағдайларда дәрменсіз деп мойындайды:
 - 1) есеп айырысу ұйымындағы клирингілік қатысушының шоттарында осы Ережелердің белгілі бір биржалық нарығының ерекшеліктеріне сәйкес

белгіленген есеп айырысу күні уақытына оның Орталық комитетпен мәмілелер бойынша нетто-міндеттемелерін орындауы үшін қаржы құралдарының қажетті саны жоқ және/немесе нетто-міндеттемелерді орындау осы Ережелердің белгілі бір биржалық нарығының ерекшеліктеріне сәйкес өзге де себептер бойынша жүзеге асырыла алмайды (бұдан әрі – нетто-міндеттемелердің дефолты);

- 2) клирингілік қатысушының есеп айырысу ұйымындағы қамту шоттарында маржалық талаптардың көлемінде маржалық қамтуының, осы Ережелердің белгілі бір биржалық нарығының ерекшеліктеріне сәйкес белгіленген, мерзімге дейін болмауы (бұдан әрі – маржа бойынша дефолт) *(осы абзац Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген)*;

Қор және валюта нарықтарында осы Ережелердің қор және валюта нарықтарының ерекшеліктеріне сәйкес белгіленген мерзімге (маржа бойынша дефолт) маржалық талаптар орындалмаған кезде клирингілік қатысушы дәрменсіз деп танылады. Қор нарығында маржа бойынша дефолт болған жағдайда клирингілік қатысушыны жосықсыз деп мойындау көзделмеген *(осы абзац Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген)*;

(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)

- 3) осы Ережелердің белгілі бір биржалық нарығының ерекшеліктеріне сәйкес белгіленген мерзімге дейін клирингілік көпілдік жарналарды толықтыру бойынша Биржаның талабын орындамау (бұдан әрі көпілдік жарна бойынша дефолт);
 - 4) Биржа Басқармасы осы Ережелермен, Биржаның "Мүшелік жарналар, биржалық және клирингілік алымдары туралы қағида" атты ішкі құжатына сәйкес, қолданымды сомаларды төлемеу, уақытылы төлемеу немесе түгел төлемеу жағдайында клирингілік қатысушының тиісті биржалық нарықта клирингілік қатысушыға клирингілік қызмет көрсетуді уақытша тоқтату туралы шешім қабылдады.
 - 5) Есеп айырысу жүргізілген сәтте оның мәмілелері бойынша міндеттемелерін орындау үшін есеп айырысу ұйымындағы клирингілік қатысушының шоттарында қаржы құралдарының қажетті саны (бұдан әрі – ОК-сыз жасалған мәмілелер бойынша дефолт) жоқ.
2. Клирингілік қатысушыны жосықсыз деп мойындау келесі шарттарды орындаумен жүзеге асырылады:
 - 1) Биржаның, осы Ережелердің 20 бабының 1 тармағы 1)-7) тармақшаларына сәйкес, клирингілік қатысушыны дәрменсіз деп мойындауға негіз болып табылатын ақпараттың болмауы *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 30 қыркүйегіндегі шешімімен өзгертілген)*;
 - 2) клирингілік қатысушының нетто-міндеттемелерінің дефолты туындаған күндер саны екі есеп айырысу күннен аспайды (ағымдағы күннің дефолтын қосқанда) *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 30 қыркүйегіндегі шешімімен өзгертілген)*;
 - 3) осы Ережеде анықталған белгілі бір биржалық нарықтың ерекшеліктеріне сәйкес өзге де шарттарды.
 3. Биржа Басқармасы, нетто-міндеттемелердің дефолты кезінде жосықсыз клирингілік қатысушының орындамаған нетто-міндеттемелерін жуырдағы уақытта орындау мүмкіншілігі және адал клирингілік қатысушылардың жазбаша келісімінің бар болуын көрсететін, ақпарат негізінде, осы баптың 2 тармағының 2) тармақшасына сәйкес, клирингілік қатысушының нетто-

міндеттемелердің дефолты туындауы мүмкін есептесу күндердің санын ұлғайту туралы шешім қабылдауға құқылы.

4. Осы баптың 1 тармағы 2) тармақшасының бірінші абзацына сәйкес деривативтер нарығындағы маржа бойынша дефолтқа байланысты және (немесе) осы баптың 1 тармағының 3) тармақшасына сәйкес кез келген биржалық нарықтағы кепілдік жарна бойынша дефолтқа байланысты және (немесе) осы баптың 1 тармағының 5) тармақшасына сәйкес қор нарығындағы ОҚ-сыз жасалған мәмілелер бойынша дефолтқа байланысты клирингілік бөлімше Биржа Басқармасының мүшелеріне және тәуекелдерді басқару бөлімшесіне клирингілік қатысушының дефолты туындаған олардың корпоративтік электрондық пошта мекенжайларына тиісті хабарламалар жолдайды *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген)*.
5. Қандай да бір биржалық нарықтың клирингілік қатысушысын, осы баптың 4 тармағына сәйкес, жосықсыз деп мойындағанда, Биржа Басқармасы құқылы:
 - 1) сауда-саттыққа қатысушы болып табылатын клирингілік қатысушыны шеттету немесе оның сауда-саттыққа уәкілетті қатысушысын Биржаның "Мүшелік туралы қағида" ішкі құжатына сәйкес барлық немесе жекелеген қаржы құралдарының сауда-саттыққа қатысуынан шеттету немесе осы Ережелердің белгілі бір биржалық нарығының ерекшеліктеріне сәйкес жекелеген сауда-клирингілік шот бойынша өтінімдер беруді алып тастау және уақытша тоқтату;
 - 2) клирингілік қызмет көрсетуді уақытша тоқтату;
 - 3) клирингілік қатысушының санатын "жартылай қамтылған" санатынан "толық қамтылған" санатына өзгерту";
 - 4) осы Ережелердің белгілі бір биржалық нарығының ерекшеліктеріне сәйкес қор нарығының клирингілік қатысушысының белгілі бір немесе барлық сауда-клирингілік шоттарына "қысқа сатуға тыйым" белгісін және/немесе "қамтамасыз етуді сатып алуға тыйым салу" белгісін белгілеу;
 - 5) осы Ережелердің белгілі бір биржалық нарығының ерекшеліктеріне сәйкес қор нарығының клирингілік қатысушысының белгілі бір сауда-клирингілік шоттарына кез келген қаржы құралы бойынша нетто-жайғасымдардың оң мәніне, бірыңғай шектелімнің рұқсат етілген минималды оң мәніне шектеу белгілеу;
 - 6) клирингілік қатысушыны дәрменсіз деп мойындау;
 - 7) клирингілік қатысушыға қатысты ешқандай әрекет жасамау.
6. Осы баптың 1 тармағының 1) тармақшасына сәйкес кез келген биржалық нарықтағы нетто-міндеттемелердің дефолтына байланысты клирингілік қатысушы жосықсыз деп мойындалған кезде Биржа осы Ережелердің белгілі бір биржалық нарығының ерекшеліктеріне сәйкес жайғасымдарды ауыстыру процедурасын жүзеге асыру арқылы жосықсыз клирингілік қатысушының нетто-міндеттемелерінің дефолтын реттеуді жүзеге асырады *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)*.
7. Биржа Басқармасы белгілі бір биржалық нарықтың клирингілік қатысушысын осы баптың 1-тармағының 4) тармақшасына сәйкес жосықсыз деп таныған жағдайда, Биржа клирингілік қатысушының қамтамасыз ету шоттарынан және/немесе кепілдік жарналарының шоттарынан ақшаны есептен шығаруды жүзеге асыруға, сондай-ақ жосықсыз клирингілік қатысушының орындалмаған міндеттемелерін өтеу үшін қажетті мөлшерде, осындай есептен шығаруды/сатуды жүзеге асырғаннан кейін бірыңғай лимиттің теріс

мәні болмаған жағдайда, оның атынан қамтамасыз етудің немесе кепілдік жарналарының құрамына кіретін кез келген қаржы құралын сатуды жүзеге асыруға құқылы *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)*.

6. Жосықсыз клирингілік қатысушы, осы Ережелердің 29 бабына сәйкес, нетто-міндеттемелерін орындамағаны немесе уақытылы орындамағаны үшін айыппұл/тұрақсыздық төлемін төлейді.

(Осы бап Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен өзгертілген).

20 бап. Клирингілік қатысушыны дәрменсіз деп мойындау

1. Биржа Басқармасы клирингілік қатысушыны келесі жағдайлардың кез келгені орын алған жағдайда ОК-пен жасалған мәмілелер бойынша дәрменсіз деп мойындауға құқылы *(осы абзац Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен толықтырылған)*:

- 1) осы Ережелерде қандай да бір биржалық нарықтың ерекшеліктерімен белгіленген тәртіпте, осы биржалық нарықта нетто-міндеттемелердің дефолтына және/немесе маржа бойынша дефолтқа және/немесе кепілдік жарна бойынша дефолтқа байланысты, клирингілік бөлімше жосықсыз клирингілік қатысушыны дәрменсіз деп мойындау туралы сұрақты қарауға шығаруы негізінде. Бұл ретте:

- нетто-міндеттемелердің дефолты жағдайында, ағымдағы есептесу датасындағы дәрменсіз клирингілік қатысушының нетто-міндеттемелерінің орындамау көлемінде, сондай-ақ, Биржа Басқармасының шешімімен анықталған, өзге нетто-міндеттемелер орындалмаған нетто-міндеттемелер деп мойындалады;
- маржа бойынша дефолт жағдайында, Биржаның таңдауы бойынша, мәжбүрлі жабудың көлемі дәрменсіз клирингілік қатысушының бірыңғай шектелімінің минималды оң мәніне ақелетін, кез келген нетто-міндеттемелер мойындалады;
- кепілдік жарна бойынша дефолт жағдайында, Биржаның таңдауы бойынша, дәрменсіз клирингілік қатысушының бірыңғай шектелімінің оң мәніне алып келетін, кепілдік жарна бойынша орындалмаған нетто-міндеттемесінің көлемі мәжбүрлі жабудың көлеміне тең, кез келген нетто-міндеттемелер орындалмаған деп мойындалады;

- 2) Ұлттық Банк резидент болып табылатын клирингілік қатысушының негізгі қызмет түрін жүзеге асыруға лицензиясын қайтарып алған жағдайда, осындай клирингілік қатысушы барлық биржалық нарықтарда, осындай лицензияны қайтару күнінен кейінгі келесі жұмыс күнінен кешіктірмей дәрменсіз деп мойындалады. Клирингілік қатысушының барлық клирингілік шоттары бойынша барлық биржалық нарықтарда барлық есеп айырысу даталарымен барлық нетто-міндеттемелер орындалмаған деп саналады *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген)*;

- 3) Ұлттық Банк белгілі бір операция немесе қызмет түрін жүзеге асыруға лицензиясын/құқығын қайтарып алған жағдайда, резидент болып табылатын клирингілік қатысушының солармен операцияларды жүзеге асыруға лицензиясы қайтарылған, қаржы құралдары саудаланатын биржалық нарықта, осындай лицензия/осындағы құқық қайтарылған күннен кейінгі келесі жұмыс күннен кешіктірмей дәрменсіз деп мойындалады. Клирингілік қатысушының осы биржалық нарықтағы

- клирингілік шоттары бойынша барлық есеп айырысу даталарымен барлық нетто-міндеттемелер орындалмаған деп саналады *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген)*;
- 4) уақытша әкімшілік тағайындалған жағдайда, уәкілетті орган резидент емес клирингілік қатысушының банкроттығы процедураларының бірінің басында, негізгі қызметінің түріне немесе қаржы нарықтарының кез келгенінде операциялар жүргізуге лицензияны қайтарып алу (уақытша тоқтату) осы резидент емес клирингілік қатысушы, Биржа осыны білген күннен кейін келесі жұмыс күннен кешіктірмей, дәрменсіз деп мойындалады. Биржа Басқармасының шешімімен осы резидент емес клирингілік қатысушы дәрменсіз деп мойындалатын биржалық нарықтардың түрлері, сондай-ақ оның нетто-міндеттемелері орындалмаған деп мойындаудың шарттары мен тәртібі анықталады;
 - 5) қандай да бір биржалық нарықта клирингілік қатысушы есеп айырысу мерзімдерін бірнеше рет бұзған жағдайда, осындай клирингілік қатысушы дәрменсіз деп мойындалады. Оның нетто-міндеттемелері орындалмаған деп мойындаудың шарттары мен тәртібін Биржа Басқармасы анықтайды;
 - 6) клирингілік қатысушыны қандай да бір биржалық нарықта дәрменсіз деп мойындаған жағдайда. Нетто-міндеттемелерді орындалмаған деп мойындаудың шарттары мен тәртібін Биржа Басқармасының шешімімен анықталады;
 - 7) клирингілік қатысушыны қаржылық лаңкестікпен және экстремизммен байланысты ұйымдар тізіміне енгізілген жағдайда, осы ақпарат уәкілетті органның ресми интернет-сайтында жарияланған күннен бастап келесі жұмыс күннен кешіктірмей. Клирингілік қатысушының барлық клирингілік шоттары бойынша барлық есеп айырысу даталарымен барлық нетто-міндеттемелері орындалмаған деп мойындалады *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген)*.
 - 8) клирингілік қатысушының клиенті терроризмді және экстремизмді қаржыландырумен байланысты ұйымдар мен тұлғалардың тізбесіне енгізілген жағдайда, террористік қызметке қатысы бар адамдардың тізімі, жаппай қырып-жою қаруын жоюды қаржыландырумен байланысты ұйымдар мен адамдардың тізбесіне енгізілген жағдайда, осындай ақпарат алынған күннен бастап келесі жұмыс күнінен кешіктірмей, клиенттік клирингілік шотты көрсете отырып, клирингілік қатысушыдан алынған және (немесе) Орталық депозитарий депоненті клиентінің жеке шотын көрсете отырып, орталық депозитарийден алынған ақпаратқа сәйкес. Есеп айырысулар Орталық депозитарий депоненті клиентінің көрсетілген клирингілік және (немесе) жеке шотын пайдалана отырып жүзеге асырылған кез келген сауда-клирингілік шоттардан жасалған есеп айырысудың барлық күндерімен жасалған барлық мәмілелер жарамсыз деп танылады *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен толықтырылған)*.
2. Клирингілік қатысушы ұсынған Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын мемлекеттік реттеуді, бақылауды және қадағалауды жүзеге асыратын уәкілетті органның жазбаша хабарламасы және (немесе) уәкілетті органның ресми интернет-ресурсында орналастырылған ақпарат резидент-клирингілік қатысушының лицензиядан/құқықтан айыру фактісін растау болып табылады. Клирингілік қатысушы Биржа Басқармасының шешімінде көрсетілген күннен және уақыттан бастап дәрменсіз деп танылады *(осы тармақ Биржа Басқармасының 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген)*.

3. Биржа Басқармасы клирингілік қатысушыны дәрменсіз деп мойындағанда Биржа Басқарма дәрменсіз клирингілік қатысушыны Биржаның "Мүшелік туралы қағида" атты ішкі құжатына сәйкес, барлық немесе кейбір қаржы құралдарының сауда-саттығына қатысудан шеттету туралы шешім қабылдайды немесе дәрменсіз клирингілік қатысушыны бір немесе бірнеше сауда-клирингілік шоттар бойынша сауда-саттықтан шеттетеді немесе осы Ережелердің белгілі бір биржалық нарығының ерекшеліктеріне сәйкес олар бойынша мәмілелерді орындау дәрменсіз клирингілік қатысушының клирингілік шоттарын пайдалана отырып жүзеге асырылатын сауда-саттық/сауда-клирингілік жүйеде бір немесе бірнеше сауда-клирингілік шоттар бойынша өтінімдер беруді бұғаттайды.
4. Клирингілік қатысушыны дәрменсіз деп мойындау, осы Ережелердің 21 бабына сәйкес, дәрменсіз клирингілік қатысушының ОК-пен жасалған мәмілелер бойынша дефолтты реттеу процедурасын дереу жүргізу үшін негіз болып табылады *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 29 қаңтарындағы шешімімен өзгертілген)*.
5. Дәрменсіз клирингілік қатысушы, осы Ережелердің 29 бабына сәйкес, өзінің нетто-міндеттемелерін орындамағаны немесе уақытылы орындамағаны үшін айыппұл/тұрақсыздық төлемін төлейді.

(Осы бап Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен өзгертілген)

21 бап. Дәрменсіз клирингілік қатысушының дефолтын реттеу

1. Орталық комитетпен орындалмаған деп мойындалған мәмілелер бойынша әрбір нетто-міндеттеме, сондай-ақ осы Ережелердің 20 бабына сәйкес Биржа Басқармасының шешімі негізінде жарамсыз деп мойындалған барлық мәмілелер реттелуге жатады.
2. Дәрменсіз клирингілік қатысушының клиенттік/клиенттік кастодиандық клирингілік шоты бойынша дефолтты реттеу процедураларын жүргізу кезінде Биржаның өзінің меншікті клирингілік шоты бойынша қамтамасыз етуді, сондай-ақ дефолтқа жол берілген клиенттік/клиенттік кастодиандық клирингілік шот бойынша қамтамасыз етуді толық пайдаланғаннан кейін ғана оның кепілдік жарналарын пайдалануға құқығы бар.

Дефолтты реттеу шегінде Биржа орындайтын, дефолтты реттеу бойынша процедуралар мен өзге әрекеттерді Биржа әр биржалық нарықта бөлек жүзеге асырып, келесіні қоспағанда, басқа биржалық нарықтарды қозғамайды:

Биржаның өзінің клирингілік шоты бойынша дәрменсіз клирингілік қатысушының есеп айырысудың ағымдағы күнімен Биржаның нетто-талабынан және өзінің клирингілік шоты бойынша қамтамасыз етуге қойылатын талаптардан асатын мөлшерде қамтамасыз етілуін, сондай-ақ осы биржалық нарықта есеп айырысудың кез келген күнімен нетто-міндеттемелері болмаған жағдайда өзге биржалық нарықтардағы оның кепілдік жарналарын пайдалануға құқығы бар.

(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)

3. Дефолтты реттеу шегінде Биржа келесідей процедураларды жүзеге асырады:
 - 1) дәрменсіз клирингілік қатысушының өз кепілдік жарналарын және барлық биржалық нарықтардағы меншікті қамтуларын, сондай-ақ егер дефолт клиенттік клирингілік шот бойынша жіберілген болса, осындай шоттағы қамтуды шешіп алу құқығын уақытша тоқтатады;

- 2) осы Ережелердің 22 бабына сәйкес, бөлу процедурасын жүзеге асырады;
- 3) осы Ережелердің 22 бабында белгіленген тәртіпте жүзеге асырылатын, бөлу процедурасының қорытындысы бойынша адал клирингілік қатысушылармен есеп айырысуларды жүзеге асырады;
- 4) кепілдік жарна бойынша дефолт жағдайында өзінің жеке клирингілік шотында есепке алынатын кез келген қамтамасыз етуді сату бойынша дәрменсіз клирингілік қатысушының/оның сауда-саттыққа уәкілетті қатысушысының атынан мәмілелер жасасады және/немесе оның өз клирингілік шоты бойынша орындалмаған кез келген нетто-міндеттемелерін мәжбүрлеп жоюды жүзеге асырады, осы Ережелердің 23 бабына сәйкес кепілдік жарна бойынша орындалмаған нетто-міндеттемелер мөлшерінде дәрменсіз клирингілік қатысушының бірыңғай шектелімнің оң мәніне алып келетін және (немесе) меншікті клирингілік шотта есепке алынатын қамтамасыз ету жеткіліксіз болған жағдайда *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)*;
- 5) нетто-міндеттемелер дефолты жағдайында және (немесе) 20 баптың 1 тармағының 2)-6) тармақшаларында анықталған жағдайларда дәрменсіз клирингілік қатысушының нетто-міндеттемелерін мәжбүрлі түрде жоюды қорытынды нетто-міндеттемені барынша төмендету және қорытынды нетто-міндеттемені (болған жағдайда) жабу мәмілелерін жасасу мақсатында оның атынан/оның сауда-саттыққа уәкілетті қатысушысының атынан қарама-қарсы бағыттағы теңгерімдеуші мәмілелерді жасасу арқылы дәрменсіз клирингілік қатысушыны, осы Ережелердің 26 бабы 1 тармағының 1)-5) тармақшаларында анықталған тәртіптегі кезектілікпен қамтамасыз ету;

Егер осы тармақшаның бірінші абзацында көрсетілген іс-әрекеттердің нәтижелері бойынша дәрменсіз клирингілік қатысушының қорытынды нетто-міндеттемесі өтелмеген жағдайда, осы Ережелердің 22 бабына сәйкес бөлу процедурасын және есеп айырысуды жүзеге асырады.

Осы Ережелердің 24 бабына сәйкес клирингілік қорлар есебінен адал клирингілік қатысушылардың орындалмаған талаптарын жоюды жүзеге асырады.

Дәрменсіз клирингілік қатысушының орындалмаған нетто-міндеттемелері бойынша тұрақсыздық төлемін есептейді.

Дәрменсіз және адал клирингілік қатысушыларға осы Ережелерге сәйкес жою жүргізу қорытындылары бойынша клирингілік есептерді жібереді.

- 6) осы Ережелердің 25 бабында белгіленген тәртіппен дәрменсіз клирингілік қатысушының мәмілелерінің 20 бабы 1 тармағының 7), 8) тармақшаларына сәйкес жарамсыз деп мойындалған мәмілелерін жоюды жүзеге асырады *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)*;

(Осы бап Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен өзгертілген).

22 бап. Бөлу процедурасы

1. Бөлу процедурасы адал клирингілік қатысушының талаптарын жартылай орындау мақсатында жүзеге асырылады.
2. Адал клирингілік қатысушылардың талаптарын жартылай орындау мақсатында бөлу процедурасын жүргізу кезінде адал клирингілік

қатысушының әрбір клирингілік шоты бойынша нетто-талаптың мөлшері мынадай формула бойынша анықталады:

$$EX_p = Q_p \cdot (\sum Q_p - EX_{nku}) / \sum Q_p$$

EX_p – бөлінуге жататын қаражат есебінен жартылай орындау үшін адал клирингілік қатысушының p -лік клирингілік шоты бойынша нетто-талаптың мөлшері

p – нетто-талаптары орындалмаған адал клирингілік қатысушының клирингілік шоты $p=1, 2, \dots, X$;

Q_p – адал клирингілік қатысушының p -лік клирингілік шоты бойынша нетто-талаптардың көлемі;

EX_{nku} – бөлуге жататын, қаржылардың көлемі.

3. Адал клирингілік қатысушының әрбір клирингілік шоты бойынша орындалмаған нетто-талаптың мөлшері оларды жартылай орындағаннан кейін мынадай формула бойынша есептеледі:

$$D_p = Q_p - EX_p, \text{ мұнда}$$

D_p – p -лік адал клирингілік қатысушының орындалмаған нетто-талабының мөлшері.

(Осы бап Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен өзгертілген).

23 бап. Биржа солар бойынша Орталық контрагент функцияларын атқаратын мәмілелер бойынша дәрменсіз клирингілік қатысушының орындалмаған нетто-міндеттемесін мәжбүрлі түрде жою

(Осы тақырыптама Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен өзгертілген).

1. Дәрменсіз клирингілік қатысушының орындалмаған нетто-міндеттемесін мәжбүрлі жою (бұдан әрі – мәжбүрлі жою) келесі мәмілелерді жасасу арқылы жүзеге асырылады:

1) орындалмаған қарсылама нетто-міндеттемелер бойынша нетто-талап пайда болған, осындай талаптың толық көлеміндегі, қаржы құралын сату бойынша және нетто-талап бойынша жайғасымды толық жабу мақсатында орындалмаған нетто-міндеттеме көрсетілген, қаржы құралын сатып алу бойынша теңгеруші мәмілелер;

2) дәрменсіз клирингілік қатысушының қамтамасыз етілуі және/немесе кепілдік жарналары құрылған қаржы құралдарын сату және оның орындалмаған қорытынды міндеттемесі көрсетілген қаржы құралын сатып алу бойынша жабу мәмілелері.

(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 29 қаңтарындағы, 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі және 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімдерімен өзгертілген)

2. Мәжбүрлі жою келесідей тәртіпте жүзеге асырылады:

1) Биржаның осы баптың 3-тармағында көрсетілген тәсілдердің бірімен адал қатысушылар алдында Биржаның орындалмаған нетто-міндеттемесі құрылған қаржы құралын сатып алудың теңгерімдеуші мәмілелерін жасасуы;

Егер осы міндеттеменің есеп айырысу күнімен Биржаның орындалмаған нетто-міндеттемесі құрылған қаржы құралын сатып алуды жүзеге асыру мүмкін болмаған жағдайда, орындалмаған осы нетто-міндеттеменің есеп айырысу күніне барынша жақындатылған есеп айырысу күнімен

қаржы құралының қажетті санын сатып алу және жасалған сатып алу мәмілесінің есеп айырысу күнімен және орындалмаған нетто-міндеттеменің есеп айырысу күнімен репо операциясы жүзеге асырылады, олар неттинг арқылы есеп айырысудың қажетті күнімен нетто-жайғасымдардың мөлшерін барынша максималды төмендетуге мүмкіндік береді;

(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)

- 2) осы тармақтың 1) тармақшасына сәйкес кері бағыттағы, Биржа дәрменсіз клирингілік қатысушының атынан өзімен теңгеруші мәмілелер жасап, Биржа мен дәрменсіз клирингілік қатысушының теңгеруші мәмілелері мен орындалмаған нетто-жайғасымдары бойынша талаптар мен міндеттемелердің неттингін жүргізеді.

осы тармақтың 2) тармақшасына сәйкес жасалған, Биржа мен дәрменсіз клирингілік қатысушының арасындағы теңгеруші мәмілелер бағасы мен туындаған орындалмаған нетто-жайғасымын қалыптастырған мәмілелер бағасының арасындағы нарықтық айырмасы, аталмыш мәмілелердің неттингін жүргізгенде дәрменсіз клирингілік қатысушының Биржаға нетто-талабын немесе дәрменсіз клирингілік қатысушының Биржаның алдындағы нетто-міндеттемесін қалыптастырады. Бұл ретте дәрменсіз клирингілік қатысушының болашақтағы орындау датасымен нетто-міндеттемесі пайда болған күні орындалуға жатып, тоқтатылды деп мойындалады *(осы абзац Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен толықтырылған)*;

(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)

- 2) осы тармақтың 2) тармақшасына сәйкес жасалған биржа мен дәрменсіз клирингілік қатысушы арасындағы теңгерімдеуші мәмілелердің бағалары мен орындалмаған нетто-жайғасымдарды қалыптастырған мәмілелер бағалары арасындағы нарықтық айырма көрсетілген мәмілелердің неттингін жүргізу кезінде немесе дәрменсіз клирингілік қатысушының биржаға нетто-талабын немесе дәрменсіз клирингілік қатысушының Биржа алдындағы нетто-міндеттемесін құрайды. Бұл ретте болашақ есеп айырысу күні бар дәрменсіз клирингілік қатысушының құрылған нетто-міндеттемесі ол құрылған күні орындалуға жатады және тоқтатылған деп танылады;

- 4) осы тармақтың 3) тармақшасында белгіленген, дәрменсіз клирингілік қатысушының Биржаға нетто-талабы, Биржа бірыңғай шектелімнің теріс мәнін жою және (немесе) кепілдік жарна бойынша талаптарды орындау үшін пайдаланады.

Биржа Басқармасының шешімі бойынша осы Ережелерге сәйкес есептелген тұрақсыздық төлемін/айыппұлдарды төлеу үшін, сондай-ақ өзара есеп айырысу арқылы Биржа алдындағы дәрменсіз клирингілік қатысушының міндеттемелері бойынша кез келген берешектерді өтеу үшін нетто-талапты пайдалануға құқығы бар.

Бұл ретте егер бұл талап теңгемен болмаса, Биржа осы баптың 3 тармағында белгіленген әдістердің бірімен, әдрменсіз клирингілік қатысушының нетто-талабын қалыптастыратын, қаржы құралының теңгеге сатылуы бойынша мәміле жасасады;

- 5) осы тармақтың 3) тармақшасында белгіленген, дәрменсіз клирингілік қатысушының Биржа алдындағы нетто-міндеттемесі, осы Ережелердің 26 бабы 1 тармағының 1)-5) тармақшаларында анықталған кезектілікпен, "дефолтты жабу үшін қамту пулы"-на кіретін, дәрменсіз

клирингілік қатысушының қамтуы мен кепілдік жарналары есебінен, өзара есептесу арқылы, жабылады.

Осы нетто-міндеттеме, дәрменсіз клирингілік қатысушының қамтуы және/немесе кепілдік жарнасы қалыптастырылған, қаржы құралымен болмаса, Биржа:

Осы баптың 3 тармағында белгіленген, әдістердің бірімен өз атынан жабу мәмілелерін жасайды;

өзіне қатысты дәрменсіз клирингілік қатысушының атынан, алдыңғы абзацқа сәйкес жасалған мәмілелердің көлемінде және шарттарымен, жабу мәмілелерін жасайды.

Бұл ретте, "жабу үшін қамту пулы"-ның белгілі бір түрі әртүрлі қаржы құралын құраса, жабу мәмілелерін жасасу үшін қаржы құралдар, осы Ережелердің 26 бабының 4 тармағында анықталған, кезетілікпен пайдаланылады.

(Осы бап Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен өзгертілген).

3. Дефолтты реттеу процедураларын өткізгенде мәмілелер келесідей әдістермен көрсетілген кезектілікпен жасалады:

1) биржалық сауда-саттық барысында Биржа өтінімдер беру сәтінде Биржаның сауда-саттық жүйесінде қолданылатын бағалар бойынша мәмілелер жасасуға өтінімдер береді. Өтінімдерді беру уақытын, сондай-ақ берілетін өтінімдердің көлемін Биржа дербес анықтайды;

2) егер осы тармақтың 1) тармақшасында белгіленген мәмілелерді жасау биржалық нарықтағы негізгі сауда-саттық сессиялары барысында толық немесе жартылай көлемде мүмкін болмаған жағдайда, Биржа Ұлттық Банкпен немесе Провайдер-банкпен немесе өзге де клирингілік қатысушымен қажетті көлемде қосымша сауда-саттық сессияларында және (немесе) сауда-саттықтың ұзартылған тәртіптемесінде және (немесе) Биржадан тыс нарықта Ұлттық Банкпен және (немесе) Провайдер-банкпен және (немесе) кез келген клирингілік қатысушымен келісімге сәйкес белгіленетін баға бойынша мәмілелер жасасуға құқылы. Бұл ретте, қаржы құралын сатып алу-сату мәмілелерінің бағасы, егер жасалатын мәміленің көлемі осы қаржы құралы үшін белгіленген шоғырлану лимитінің мәнінен аспаған жағдайда, осындай қаржы құралының есептік бағасынан диапазонда (+маржа мөлшерлемесі) – (-маржа мөлшерлемесі) және егер жасалатын мәміленің көлемі шоғырлану лимитінен артық болған жағдайда, осындай қаржы құралының есептік бағасынан диапазонда (+шоғырлану мөлшерлемесі) – (-шоғырлану мөлшерлемесі) болуы тиіс. Қор және валюта нарықтарында егер биржалық сауда-саттық барысында баға дәліздері шекараларын жылжыту жүзеге асырылған болса, онда жылжыту шамасы есептік бағаны жылжытудың тиісті шамасына сәйкес өзгертеді *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы және 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімдерімен өзгертілген);*

3) осы тармақтың алдыңғы тармақшаларына сәйкес мәмілелер жасасу мүмкін болмаған жағдайда, Биржа өз атынан дефолт орын алған қаржы құралы бойынша талаптары бар адал клирингілік қатысушылармен осы сауда-саттық сессиясын жабу сәтінде қолданыстағы тиісті есеп айырысу күнімен қаржы құралының есеп айырысу бағалары бойынша мәмілелер жасайды *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген).*

Дефолт болған қаржы құралы бойынша нетто-талаптары бар бірнеше адал қатысушы болған жағдайда, адал клирингілік қатысушының әрбір

клирингілік шоты үшін мәміле көлемі мынадай формула бойынша анықталады:

$$V_p = Q_p * (U_{nku} / \sum Q_p)$$

- V_p – өзіне қатысты мәміле жүзеге асырылатын адал клирингілік қатысушының p -лік клирингілік шотының нетто-талабының мөлшері;
- P – дефолт орын алған қаржы құралында нетто-талабы бар адал клирингілік қатысушының клирингілік шоты $p=1, 2, \dots, X$;
- Q_p – дефолт орын алған қаржы құралы бойынша адал клирингілік қатысушының клирингілік шоты бойынша нетто-талаптың мөлшері;
- U_{nku} – дефолт болған қаржы құралы бойынша орындалмаған нетто-міндеттеменің мөлшері.

(Осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген).

(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен өзгертілген).

4. Биржаның осы тармақтың екінші абзацында белгіленген ерекшеліктерді ескере отырып, клирингілік қатысушы дәрменсіз деп мойындалған күннен кейінгі күннен бастап үш сауда күні ішінде мәжбүрлеп жоюды жүзеге асыруға құқығы бар.

Валюта немесе қор нарығында маржа бойынша дефолт болған жағдайда Биржа клирингілік қатысушы дәрменсіз деп мойындалған күні мәжбүрлеп жоюды жүзеге асыруға құқылы.

Бұл ретте Биржа осы Ережелердің белгілі бір биржалық нарығының ерекшеліктеріне сәйкес сауда-саттықтың әрбір күнін жабу қорытындылары бойынша мәжбүрлеп жою жүзеге асырылмаған орындалмаған нетто-міндеттемелерге қатысты жайғасымдарды ауыстыру процедурасын жүзеге асырады.

(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 29 қаңтарындағы және 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімдерімен өзгертілген)

5. Биржа дәрменсіз клирингілік қатысушыға мәжбүрлі жою аяқталған күннен кейінгі келесі жұмыс күннен кешіктірмей, мәжбүрлі жою бойынша әрекеттердің жүзеге асырылуы туралы хабарлап, клирингілік есепті және/немесе, келесі туралы ақпараттарды мазмұндайтын, өзге де ескертпелер жолдайды *(осы абзац Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 29 қаңтарындағы және 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімдерімен өзгертілген):*

- 1) дәрменсіз клирингілік қатысушының орындалмаған нетто-талаптары мен нетто-міндеттемелерінің тоқтатылуы;
- 2) Биржаның дәрменсіз клирингілік қатысушының атынан теңгеруші мәмілелерді және жабу мәмілелерін жасасуы;
- 3) мәжбүрлі жою нәтижесінде пайда болған, дәрменсіз клирингілік қатысушының нетто-міндеттемелері және/немесе нетто-талаптары;
- 4) дәрменсіз клирингілік қатысушының қамту шоттарындағы (Биржа есеп айырысу ұйымы рөлін атқарған жағдайда) және кепілдік жарналар шоттарындағы қалдықтар;
- 5) осы Ережелермен бекітілген, дефолтты реттеу бойынша процедураларды өткізу шарттары мен тәртібіне сәйкес өзге де мәліметтер.

6. Биржа дәрменсіз клирингілік қатысушының атынан, осы баптың 3) тармағының 3) тармақшасына сәйкес мәмілелер жасасқан жағдайда, Биржа адал клирингілік қатысушыларға клирингілік есеп және/немесе келесі туралы ақпаратты мазмұндайтын жазбаша ескертпелер жолдайды:
 - 1) дефолтың туындау факті;
 - 2) Биржа адал клирингілік қатысушының атынан теңгеруші және/немесе жабу мәмілелерін жасасуы;
 - 3) Биржаның жоғарыда аталмыш мәмілелер жасасуы нәтижесінде адал клирингілік қатысушының орындалмаған нетто-жайғасымдарының тоқтауы және осы мәмілелерді өткізу нәтижесінде нетто-міндеттемелердің және/немесе нетто-талаптардың туындауы (бар болса);
 - 4) *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен алып тасталған).*
7. Дәрменсіз клирингілік қатысушы, сондай-ақ адал клирингілік қатысушылар, оның атынан Биржа, осы бапқа және оларға Биржа жолдаған клирингілік есептеге, сәйкес мәжбүрлі жою шегінде жасасқан барлық мәмілелер бойынша барлық міндеттемелерді орындауға міндетті *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы шешімімен өзгертілген).*
8. Биржа, дәрменсіз клирингілік қатысушының атынан, сондай-ақ адал клирингілік қатысушының атынан өзімен мәмілелер жасауға қатысты әрекет ете отырып, осы Ережелерге сәйкес, арнайы өкілеттіліксіз (сенімхатсыз), сондай-ақ дәрменсіз және адал клирингілік қатысушылардың келісімісіз, барлық заңды және нақты әрекеттерді жүзеге асырады.
9. Дәрменсіз клирингілік қатысушы олар туралы мәліметтер биржалық нарықтардың ерекшеліктерінде көрсетілген cut-off time уақытының 5 тармағына сәйкес клирингілік есепте берілген мәжбүрлі жою нәтижелері бойынша нетто-міндеттемелерді орындамаған жағдайда, мәжбүрлеп жою жүзеге асырылған күні Биржа адал клирингілік қатысушылардың орындалмаған талаптарын жоюды жүзеге асырады және осы Ережелердің 29 бабы 5 тармағының 2) тармақшасына сәйкес дәрменсіз клирингілік қатысушыға тұрақсыздық төлемін есептейді. *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі және 2020 жылдың 11 қарашамсындағы шешімдерімен өзгертілген).*
10. Биржа дәрменсіз клирингілік қатысушының қамтуларын және кепілдік жарналарын, осы Ережелерге сәйкес есептелген, тұрақсыздық төлемдерін/айыппұлдарды төлеу үшін, сондай-ақ өзара есептесу арқылы клирингілік қатысушының Биржаның алдындағы міндеттемелері бойынша өзге де қарыздарын өтеп алу үшін пайдалануға құқылы.

Бұл ретте дәрменсіз клирингілік қатысушының қамтулары мен кепілдік жарналары теңгемен қалыптастырылмаған жағдайда, Биржа кез келген қарыздарды өтеп алу мақсатында, осы баптың 3 тармағы 1) және 2) тармақшаларында көрсетілген, әдістердің бірімен дәрменсіз клирингілік қатысушының қамтуы және/немесе кепілдік жарнасы қалыптасқан, қаржы құралын теңгеге сатуы бойынша мәміле жасасады *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы шешімімен өзгертілген).*
11. Биржа дәрменсіз клирингілік қатысушыдан мәжбүрлі жою нәтижесі бойынша туындаған нетто-міндеттемелерді орындауды, сондай-ақ Биржаның алдындағы өзге қарыздарын өтеуді сот тәртібінде талап етуге құқылы.

12. Дәрменсіз клирингілік қатысушы мәжбүрлі жою аяқталғаннан кейін, барлық міндеттемелерін орындағаннан кейін, сондай-ақ тұрақсыздық төлемдерді/айыппұлдарды және Биржаның алдындағы өзге де қарыздарды түгел төлегеннен кейін, өз қамтуының және/немесе кепілдік жарнасының қалғанын қайтарып алуға құқылы *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы шешімімен өзгертілген)*.

24 бап.

Орталық контрагент функцияларын орындағанда дәрменсіз клирингілік қатысушының орындалмаған талаптарын жою. Биржа жауапкершілігінің мөлшерін шектеу

1. Биржа орталық контрагенттің функцияларын өзіне ала отырып, осы Ережелердің 26 бабы 1 тармағының 6) және 7) тармақшаларына сәйкес дефолтты жабу үшін қамтамасыз ету пулының құрамына кіретін, дефолт болған биржалық нарықтың клирингілік қорлары мөлшерінде өз жауапкершілігін шектеуді ескере отырып, әрбір адал клирингілік қатысушы алдында нетто-міндеттемелерді орындауға кепілдік береді *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен өзгертілген)*.
2. Егер 23 баптың 9 тармағына сәйкес жүзеге асырылған мәжбүрлеп жоюды жүзеге асыру қорытындылары бойынша дәрменсіз клирингілік қатысушының Биржа алдындағы міндеттемелері толық көлемде орындалмаған жағдайда немесе осы Ережелердің 25 бабының 4 тармағына сәйкес жүзеге асырылған жою неттингінің нәтижелері бойынша дәрменсіз клирингілік қатысушының орындалмаған міндеттемелері болған жағдайда, Биржа осы Ережелердің 22 бабына сәйкес, Биржа әрбір адал қатысушы алдында орындайтын міндеттемелердің мөлшерін анықтау мақсатында оларды бөлу процедурасын жүзеге асырады және осы баптың 1 тармағына сәйкес клирингілік қорлардың қаражаты есебінен биржаға әрбір адал клирингілік қатысушының қалған орындалмаған талаптарын жою (бұдан әрі-талаптарды жою) процедурасын көрсетілген дәйектілікпен және мәжбүрлеп жоюды немесе жою неттингін жүзеге асыру үшін белгіленген мерзімдерде жүзеге асырады *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі және 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімдерімен өзгертілген)*.
3. Адал клирингілік қатысушылардың Биржаға орындалмай қалған талаптары клирингілік қорлары қалыптастырылған қаржы құралдарымен болмаса, Биржа осы талаптар бойынша міндеттемелерді орындау мақсатында, осы Ережелердің 23 бабының 3 тармағында анықталған, әдістердің бірімен, клирингілік қорлар қалыптастырылған қаржы құралдарын сату және адал клирингілік қатысушылардың орындалмаған талаптары қалыптастырылған қаржы құралдарын сатып алу бойынша мәмілелер жасасады *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы шешімімен өзгертілген)*.
4. Резервтік қорлар мен адал клирингілік қатысушылардың кепілдік жарналары есебінен адал қатысушылардың талаптарын жою үшін клирингілік қорлардың мөлшері мен оларды пайдалану тәртібі, сондай-ақ Sk шамасы ретінде есептелетін әрбір адал клирингілік қатысушының пайдаланылған кепілдік жарнасының мөлшерін есептеу осы Ережелердің 27 бабында белгіленген *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен өзгертілген)*.
5. Әр адал клирингілік қатысушысының алдында клирингілік қорлар есебінен жабылатын талаптардың мөлшері, адал клирингілік қатысушының орындалмаған талаптарын жабу үшін кепілдік қордың қаржысы жеткілікті және сақтық қордың қаржысы жеткілікті болмаған жағдайда, осы Ережелердің 27 бабының 2 тармағына сәйкес, F_p үлкендігі ретінде

есептеледі, сақтық және кепілдік клирингілік қорларды қаржылары жеткілікті болмаған жағдайда, осы Ережелердің 27 бабының 3 тармағына сәйкес, L_p үлкендігі ретінде есептеледі *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімдерімен өзгертілген)*.

6. Биржаның адал клирингілік қатысушылар алдындағы нетто-міндеттемелері осы баптың 5 тармағына сәйкес есептелетін, адал клирингілік қатысушылар алдындағы орындалған талаптардың тиісті сомасына төмендетіледі *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен өзгертілген)*.
7. Биржаның адал клирингілік қатысушылары алдындағы қалған орындалмаған міндеттемелер орындалуы кейінге қалдырылған міндеттемелер деп, ал тиісінше адал клирингілік қатысушылардың орындалмаған талаптары кейінге қалдырылған талаптар деп мойындалады *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы шешімімен өзгертілген)*.
8. Талаптарды жою аяқталған және клирингілік қорлардың қаржылары пайдаланылған күнінен кейінгі келесі жұмыс күннен кешіктірмей, Биржа адал клирингілік қатысушыларға келесі ақпараттарды мазмұндайтын клирингілік есептер және/немесе өзге де жазбаша ескертпелерді жолдайды:
 - 1) дефолт фактісінің туындауы және, дефолтты реттеу үшін пайдаланылған, сақтық қордың мөлшері;
 - 2) талаптарды жоюды жүзеге асыру үшін клирингілік қатысушының кепілдік жарнасын пайдалану көлемі;
 - 3) клирингілік қатысушылар кепілдік қорға кепілдік жарналарда қалпына келтіру үшін қажетті, сомалардың көлемі;
 - 4) кейінге қалдырылған талаптардың көлемі (бар болса);
 - 5) жүзеге асырылған талаптарды жою шегінде адал клирингілік қатысушының атынан Биржа жасасқан сату мәмілелері;
 - 6) осы Ережелерде белгіленген дефолтты реттеу бойынша процедураларды өткізу шарттары мен тәртіпке сәйкес басқа да мәліметтер.
9. Клирингілік қорларды қалпына келтіру тәртібі, кепілдік жарналарға қатысты клирингілік қатысушылардың құқықтары мен міндеттері осы Ережелердің 28 бабында анықталған.
10. Талаптарды жоюды жүзеге асыру нәтижесінде нетто-талаптары толық орындалмаған адал клирингілік қатысушы, осы баптың 11 тармағында анықталған, жағдайлардан басқа кезде, оларды орындалуын талап етуге құқылы емес.
11. Биржаның адал клирингілік қатысушылардың алдында орындалуы кейінге қалдырылған міндеттемелердің көлемі келесі жағдайларда азайтылуы мүмкін:
 - 1) дәрменсіз клирингілік қатысушы Биржаның алдындағы қарызын өзі неіесе өзге тұлғалар өтеген жағдайда;
 - 2) дәрменсіз клирингілік қатысушылардың Биржа алдындағы орындалмаған міндеттемелері бойынша сот тәртібінде зарыздарды өндіріп алғанда.
 - 3) клирингілік қатысушыны терроризмді және экстремизмді қаржыландырумен байланысты ұйымдар мен тұлғалар тізбесінен алып тастау нәтижесінде.

(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен өзгертілген).

12. Дәрменсіз клирингілік қатысушының орындалмаған міндеттемелері бойынша берешегін өтеу есебіне түскен немесе оның есеп шоттарында есепке алынатын және клирингілік қатысушыны Терроризмді және экстремизмді қаржыландырумен байланысты ұйымдар мен тұлғалар тізбесінен және/немесе террористік қызметке қатысы бар адамдар тізімінен алып тастау нәтижесінде қол жетімді болған қаржы құралдарын және жаппай қырып-жою қаруын жоюды қаржыландырумен байланысты ұйымдар мен тұлғалар тізбесін Биржа оларды алған/тиісті оқиға басталған күннен кейінгі екі жұмыс күні ішінде келесі тәртіпте пайдаланады *(осы абзац Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен өзгертілген және Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен толықтырылған)*:
 - 1) адал клирингілік қатысушының алдындағы Биржаның орындалуы кейінге қалдырылған міндеттемелерін өтеу;
 - 2) клирингілік қатысушылардың қолданылған кепілдік жарналарын қайтару;
 - 3) қаржылары қолданылған, клирингілік сақтық қорды қалпына келтіру *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы шешімімен өзгертілген)*.
13. Дәрменсіз клирингілік қатысушының Биржа алдындағы берешегін осы баптың 12 тармағында тізілген кез келген тәсілмен өтеген жағдайда, Биржа осы Ережелердің 27 бабының 2 немесе 3 тармағына сәйкес клирингілік қорларды пайдалану есебінен әрбір адал клирингілік қатысушының алдында нетто-талаптарды орындау үшін қолданылған пропорцияларда адал клирингілік қатысушылардың алдында орындалуы кейінге қалдырылған міндеттемелерді өтеу үшін алынған қаржы құралдарын бөледі *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен өзгертілген)*.
14. Адал клирингілік қатысушылардың алдындағы Биржаның кейінге қалдырылған міндеттемелер Биржа осы баптың 12 тармағына сәйкес, атқарушы сот органының шешімін орындау бойынша дәрменсіз клирингілік қатысушының Биржаның алдындағы қарызын өтеп алу есебіне алынған немесе, қаржы құралдарды, Биржаның "Есепке алу саясаты" атты Биржаның ішкі құжатында мерзімі өткен қарызды есепке алу үшін қарастырылған, мерзімде және тәртіпте осы қарыз Биржаның балансынан шегерілгеннен кейін, өтелді деп саналады. Биржа адал клирингілік қатысушыларға Биржаның кейінге қалдырылған міндеттемелер бойынша олардың талаптарының тоқтатылуы туралы тоқтатылған күні ескертпе жолдайды.
15. Биржа балансынан шегеріліп алынған қарызды қарыздар өтеп, адал клирингілік қатысушының алдындағы кейінге қалдырылған міндеттемелер тоқтаған жағдайда, аударылған сома, осы баптың 12 тармағында анықталған тәртіпте, осы баптың 13 тармағында анықталған пропорцияларда, адал клирингілік қатысушылардың арасында бөлінеді.

25 бап.

Дәрменсіз клирингілік қатысушының жою неттингі

1. Осы Ережелердің 20 бабы 1 тармағының 7) және 8) тармақшаларына сәйкес басқарма шешімінің негізінде жарамсыз деп танылған ОК-пен барлық мәмілелер бойынша жою неттингінің процедурасы дәрменсіз клирингілік қатысушының барлық клирингілік шоттары бойынша қорытынды нетто-талапты/нетто-міндеттемені анықтау мақсатында жүзеге асырылады *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен толықтырылған)*.

2. Жарамсыз деп танылған барлық мәмілелер мынадай шамалардың сомасы ретінде теңгемен есептелетін жою неттингінің нәтижелері бойынша дәрменсіз клирингілік қатысушының әрбір клирингілік шоты бойынша нетто-талаптың/нетто-міндеттеменің туындауымен толық тоқтатылуға жатады (міндеттемелер "минус" белгісімен, талаптар "плюс" белгісімен есепке алынады") *(осы абзац Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)*:
 - 1) жою неттингін жүргізу күнінің соңында белгіленген тиісті есеп айырысу бағалары бойынша қайта есептелген есеп айырысудың барлық күндері бойынша қаржы құралдарындағы міндеттемелер;
 - 2) биржалық жарналарды, сауда және клирингілік алымдарды төлеу жөніндегі міндеттемелер;
 - 3) репо операциялары бойынша купондық кірісті беру бойынша міндеттемелер;
 - 4) жою неттингін жүргізу күнінің соңында белгіленген есеп айырысу бағалары бойынша қайта есептелген есеп айырысудың барлық күндері бойынша қаржы құралдарындағы талаптар.
3. Осы Ереженің 20 бабы 1 тармағының 8) тармақшасына сәйкес, Басқарма шешімінің негізінде осындай деп танылған дәрменсіз клирингілік қатысушының клиенттік клирингілік шоты бойынша жою неттингінің нәтижелері бойынша нетто-талап/нетто-міндеттеме клирингілік шоттары бойынша мәмілелері жарамсыз деп танылған дәрменсіз клирингілік қатысушының меншікті клирингілік шотында есеп айырысудың ағымдағы күнімен ескеріледі.

Өзінің клиенттік клирингілік шоты бойынша жою неттингінің нәтижелері бойынша нетто-талапты/нетто-міндеттемені есепке алу нәтижелері бойынша дәрменсіз клирингілік қатысушының меншікті клирингілік шотында қорытынды нетто-міндеттеме болған жағдайда, дәрменсіз клирингілік қатысушы мұндай қорытынды нетто-міндеттемені қолданыстағы регламентке сәйкес таяудағы клирингілік сессия басталғаннан кешіктірмей орындауға міндетті.

Дәрменсіз клирингілік қатысушының меншікті клирингілік шоты бойынша қорытынды нетто-міндеттеме орындалмаған жағдайда, Биржаның клирингілік бөлімшесі Басқармаға нетто-міндеттемелерді дефолтқа байланысты нетто-міндеттемені орындалмаған деп мойындау туралы мәселені шығарады және осы Ережелердің 20 бабында аталған процедураларды жүзеге асырады.

Жою неттингінің нәтижелері бойынша нетто-талапты/нетто-міндеттемені есепке алу нәтижелері бойынша дәрменсіз клирингілік қатысушының меншікті клирингілік шотында қорытынды нетто-талап болған жағдайда немесе дәрменсіз клирингілік қатысушының міндеттемелерді орындауы қолданыстағы регламентке сәйкес жақын арадағы клирингілік сессия басталғаннан кешіктірмей, клирингілік бөлімше өзінің клиенттік клирингілік шотына қатысты жою неттингі процедурасының аяқталуына байланысты, олар бойынша мәмілелері жарамсыз деп танылған клирингілік қатысушының орындалмаған міндеттемелерінің болмауына байланысты, клирингілік қатысушыны дәрменсіз деп мойындаудың күшін жою туралы мәселені Басқармаға шығарады.

Клирингілік қатысушыны дәрменсіз деп мойындаудың күшін жою туралы Басқарма шешімі болған жағдайда, Биржа осы мойындауға байланысты қабылданған өзге де шешімдердің күшін жоюға құқылы.

(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)

4. Осы Ережелердің 20 бабы 1 тармағының 7) тармақшасына сәйкес дәрменсіз клирингілік қатысушыда жою неттингінің нәтижелері бойынша нетто-талап/нетто-міндеттеме болған жағдайда, Биржа мұндай нетто-талапты/нетто-міндеттемені Биржаның ішкі есепке алу жүйесіндегі жекелеген есеп шоттарында ескереді.

Дәрменсіз клирингілік қатысушыда жою неттингінің нәтижелері бойынша нетто-талап болған жағдайда, мұндай талапқа қатысты Биржа Шетел валюталары бойынша есеп айырысу ережелеріне және/немесе Бағалы қағаздар бойынша есеп айырысу ережелеріне және/немесе Деривативтер бойынша есеп айырысу ережелеріне сәйкес тыйым салу процедурасын жүзеге асырады.

Дәрменсіз клирингілік қатысушының Биржа алдында жою неттингін жүргізу нәтижелері бойынша орындалмаған нетто-міндеттемесі болған жағдайда, Биржа жою неттингін жүргізу нәтижелері бойынша өзінің қарама-қарсы міндеттемелерін орындау мақсатында осы Ережелердің 24 бабына сәйкес клирингілік қорлардың есебінен жою неттингінің нәтижелері бойынша құрылған нетто-міндеттеме мөлшерінде адал клирингілік қатысушылардың алдында орындалмаған талаптарды жоюды жүзеге асырады.

(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)

5. Биржа дәрменсіз клирингілік қатысушыға осы баптың 2 тармағына сәйкес есептелген дәрменсіз клирингілік қатысушының нетто-міндеттемесін өндіріп алу туралы талап қоюға және оның сот тәртібімен орындалуын талап етуге құқылы.

(Осы бап Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен өзгертілген).

26 бап. Дефолтты жабу үшін қамтамасыз ету пулы

1. Мәжбүрлеп жоюды жүзеге асыру кезінде теңгерімдеуші мәмілелер жасасу нәтижелері бойынша құрылған дәрменсіз клирингілік қатысушының орындалмаған нетто-міндеттемелерін жабу, сондай-ақ белгілі бір биржалық нарықта адал клирингілік қатысушылар алдында ОК-пен жасалған мәмілелер бойынша Биржаның нетто-міндеттемелерін орындау мақсатында мынадай кезектілікпен мынадай қамтамасыз ету түрлерінен (бұдан әрі – дефолтты жабуға арналған қамтамасыз ету пулы) қаржы құралдары пайдаланылады *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)*:

- 1) осы клиенттік шот бойынша міндеттемелер бойынша дефолт болған жағдайда, дәрменсіз клирингілік қатысушының клиенттік/клиенттік кастодиандық клирингілік шоты бойынша міндеттемелерді қамтамасыз етуді құрайтын есеп айырысу ұйымындағы қаржы құралдары. Бұл ретте дефолтқа жол берілмеген осы дәрменсіз клирингілік қатысушының өзге де клиенттік/клиенттік кастодиандық клирингілік шоттары бойынша міндеттемелерді қамтамасыз етуді құрайтын қаржы құралдарын пайдалануға болмайды;
- 2) клирингілік қатысушы дефолтқа жол берген және дефолт меншікті клирингілік шоты бойынша болған жағдайда, дефолт болған сол биржалық нарықтың дәрменсіз деп мойындалған дәрменсіз клирингілік қатысушысын мешікті клирингілік шоты бойынша қамтамасыз ету;

дефолт клиенттік/клиенттік кастодиандық клирингілік шот бойынша орын алған жағдайда, Биржаның өзінің клирингілік шотында ағымдағы есеп айырысу күнімен осындай клирингілік шот бойынша нетто-міндеттемеден асатын және Биржаның осындай клирингілік шот

бойынша қамтамасыз етуге талаптарынан асатын мөлшерде дәрменсіз клирингілік қатысушының қамтамасыз етуін пайдалануға құқығы бар

(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)

- 3) клирингілік қатысушы дефолт жіберген және дәрменсіз деп мойындалған, дефолт болған сол биржалық нарықтың клирингілік кепілдік қорына аударылған дәрменсіз клирингілік қатысушының кепілдік жарнасы;
 - 4) клирингілік қатысушы есеп айырысудың ағымдағы күнімен дәрменсіз клирингілік қатысушының нетто-міндеттемесінен және өзінің клирингілік шоты бойынша қамтамасыз етуге қойылатын талаптардан асатын мөлшерде дефолтқа жол бермеген кез келген биржалық нарықты қамтамасыз етудің меншікті шоттарында дәрменсіз клирингілік қатысушыны қамтамасыз ету *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)*;
 - 5) кез келген биржалық нарықтағы клирингілік қатысушының клирингілік кепілдік қорына аударылған кепілдік жарнасы, егер осы нарықта орындалмаған міндеттемелері болмаса;
 - 6) дефолт жіберілген, биржалық нарықтың клирингілік сақтық қоры;
 - 7) осы Ережелердің 27 бабының 1 тармағына сәйкес есептелетін, мөлшерде тиісті клирингілік кепілдік қорға, адал клирингілік қатысушылардың кепілдік жарналары.
- 1-1. Клирингілік қатысушының ақшасы мен қаржы құралдары, ол терроризмді және экстремизмді қаржыландырумен байланысты ұйымдар мен тұлғалардың тізбесіне, террористік қызметке қатысы бар адамдардың тізіміне, жаппай қырып-жою қаруын жоюды қаржыландырумен байланысты ұйымдар мен тұлғалардың тізбесіне енгізілген жағдайда, қандай да бір биржалық нарықта дефолтты реттеу үшін пайдалануға жатпайды *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен енгізілген)*.
2. Қандай да бір биржалық нарықта болған дефолтты реттеу үшін бір клирингілік күн үшін пайдалануға болатын, клирингілік сақтық қордың максималды үлесі 25 % аспауы тиіс.
3. Дефолтты жабуға арналған қамтамасыз ету пулының белгілі бір түрін әртүрлі қаржы құралдары құраған жағдайда, орындалмаған міндеттемелерді жабу мақсатында мәмілелер жасасу кезінде оларды пайдалану үшін олардың мынадай кезектілігі қолданылады:
- 1) орындалмаған міндеттеменің есеп айырысу валютасы;
 - 2) келесі реттіліктегі өзге валюта: KZT, USD, EUR, RUB;
 - 3) Биржаның таңдауы бойынша Орталық депозитарийдегі жеке шоттың KASE бөліміндегі кез келген бағалы қағаздар;
4. Клирингілік қорларды пайдалану және қалпына келтіру, осы Ережелердің 27 және 28 баптарына сәйкес, жүзеге асырылады.

(Осы бап Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен өзгертілген).

27 бап. Клирингілік қорларды қолдану тәртібі

1. Қандай да бір биржалық нарықтың клирингілік кепілдік қорына адал клирингілік қатысушылардың кепілдік жарналарынан пайдаланылатын ақша сомасын есептеу үшін мынадай формула қолданылады:

$$S_k = \min\left(\frac{D - R}{N}; G_k\right), \text{ мұнда}$$

- S_k – k-лік адал клирингілік қатысушының кепілдік жарнасынан қолданылатын, ақша сомасы;
- k – адал клирингілік қатысушы, $k=1, 2, \dots, N$;
- \min – жақшаның ішіндегі мәндердің ең кішісін анықтайтын, математикалық функция;
- D – адал клирингілік қатысушылардың орындалмаған нетто-талаптарының $\sum_p D_p$, ретінде есептелетін жиынтық мөлшері, мұнда D_p осы Ережелердің 22 бабының 3 тармағына сәйкес анықталады;
- G_k – k-лік адал клирингілік қатысушының кепілдік жарнасының минималды қажетті мөлшері;
- R – адал клирингілік қатысушының нетто-талаптарын өтеу үшін қолжетімді, осы Ережелердің 26 бабының 2 тармағында белгіленген шектеулерді ескеріп, қандай да бір биржалық нарықтың клирингілік сақтық қорының ақша.
- N – адал клирингілік қатысушылардың саны.

(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі және 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген).

2. Қандай да бір биржалық нарықтың клирингілік резервтік қорының ақшасын адал клирингілік қатысушылардың орындалмаған нетто-талаптарын жабуға пайдаланған кезде осындай резервтік қордың қаражаты есебінен жабылатын әрбір адал клирингілік қатысушының нетто-талабының мөлшерін есептеу үшін мынадай формула қолданылады:

$$F_p = \min\left(\left(R * \frac{D_p}{D}\right); D_p\right), \text{ мұнда}$$

- F_p – p-лік адал клирингілік қатысушының, клирингілік сақтық қордың қаржылары есебінен жабылатын, нетто-талаптарының көлемі;
- p – нетто-талаптары орындалмаған, адал клирингілік қатысушы $p=1, 2, \dots, X$;
- D_p – осы Ережелердің 22 бабының 3 тармағына сәйкес есептелген p-лік адал клирингілік қатысушының орындалмаған нетто-талаптарының мөлшері;
- D – осы баптың 1 тармағында көрсетілген, белгі;
- R – осы баптың 1 тармағында көрсетілген, белгі.

(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі және 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімдерімен өзгертілген).

3. Клирингілік кепілдік қорының қаражаты есебінен өтелетін әрбір адал клирингілік қатысушының нетто-талабының мөлшерін есептеу үшін адал клирингілік қатысушылардың орындалмаған нетто-талаптарын жабуға қандай да бір биржалық нарықтың клирингілік кепілдік қорының ақшасын пайдаланған кезде мынадай формула қолданылады:

$$L_p = \min\left(\left(G * \frac{D_p}{D}\right); (D - R) * \frac{D_p}{D}\right), \text{ мұнда}$$

- G – мәжбүрлеп жою процедурасы немесе жою неттингі процедурасы жүзеге асырылған дәрменсіз клирингілік қатысушының кепілдік жарнасын қоспағанда, дефолт болған биржалық нарықтың кепілдік қорының мөлшері;

Лр – клирингілік кепілдік қорының қаражаты есебінен өтелетін р-лік адал клирингілік қатысушының нетто-талабының мөлшері.

(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі және 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген).

4. Клирингілік қорлардың қаражатын пайдалану осы Ережелердің 24 бабында белгіленген тәртіппен ОК-пен жасалған мәмілелер бойынша адал клирингілік қатысушылардың орындалмаған нетто-талаптарын жою процедурасын жүргізу шеңберінде жүзеге асырылады *(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген).*

28 бап. Клирингілік қорларды қалпына келтіру тәртібі

1. Клирингілік қордан соның міндеттемелерін орындау үшін қаржылар қолданылған, дәрменсіз клирингілік қатысушы оларды толық көлемде және, осы Ережелерде белгіленген, шарттар мен тәртіпте өтеуі тиіс.
2. Клирингілік қатысушы клирингілік сессияның қорытындысы бойынша, клирингілік қордың қаржыларын қалпына келтіру (өтеу) бойынша оның міндеттемелері тіркелген, клирингілік есепті алған күннен кейін үш жұмыс күн аралығында осы міндеттемені толық көлемде орындауы тиіс.
3. Адал клирингілік қатысушы, осы Ережелердің 18 бабында анықталған тәртіпте кепілдік қорға кепілдік жарнасын қалпына келтіру бойынша клирингілік есепті алған күннен кейін келесі күннен бастап бес жұмыс күн аралығында кепілдік жарнасын аударуы тиіс.

Тиісті биржалық нарықтың кепілдік қорына жарналарды аудару бойынша аталған міндеттеме адал клирингілік қатысушыда есеп айырысу күнінде 1 (бір) рет, бір күнтізбелік жыл барысында 6 (алты) реттен жиі туындамайды *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы шешімімен өзгертілген).*

4. Клирингілік қатысушы осы баптың 2 немесе 3 тармағында белгіленген міндеттемелерді орындамаған жағдайда, осы Ережелерде және Қағидада қарастырылған шаралар қолданылады.
5. Дәрменсіз клирингілік қатысушы осы баптың 2 тармағында белгіленген міндеттемелерді толық көлемде орындаған жағдайда, Биржа адал клирингілік қатысушыларға келесі туралы хабараландырады:
 - 1) дәрменсіз клирингілік қатысушының клирингілік қорлардың қаржыларын қалпына келтіру (өтеу) бойынша міндеттемелерін орындағаны туралы;
 - 2) өз кепілдік жарналарын толықтыру бойынша талаптарды орындаған, адал клирингілік қатысушылардың Биржаға eTransfer электрондық құжаттармен алмасу жүйесі арқылы аталмыш соманы қайтарып алуға құқығы туралы.
6. Осы Ережелерге сәйкес дефолтты реттеу бойынша процедураларды жүзеге асыру аясында адал клирингілік қатысушының кепілдік жарналарының қаржыларын қолданған жағдайда, адал клирингілік қатысушы Биржадан аталмыш клирингілік қордың есебінен жабылмаған талаптарын толық көлемде немесе жартылай өтеуін талап етуге құқы жоқ.

29 бап. Тұрақсыздық төлемдері

1. Жосықсыз клирингілік қатысушыларға немесе дәрменсіз клирингілік қатысушыларға өз міндеттемелерін орындамағаны немесе тиісті

орындамағаны үшін тұрақсыздық төлемдер/айыппұлдар осы Ережелерге сәйкес есептеледі.

2. *(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен алып тасталған).*
3. ОК-сыз жасалған мәмілелер бойынша дефолтқа жол берген жосықсыз клирингілік қатысушы Биржаның "Орталық контрагенттің функцияларын орындаусыз бағалы қағаздармен мәмілелер жасасу және олар бойынша есеп айырысуларды (гросс-есеп айырысулар) жүзеге асыру тәртібі" және "ASTS+ сауда-клирингілік жүйесінде репо операцияларын жүзеге асыру қағидалары" ішкі нормативтік құжаттарына сәйкес айыппұл төлейді *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген).*
4. Жосықсыз немесе дәрменсіз клирингілік қатысушы қор және валюта нарықтарында жасалған ОК-пен жасалатын мәмілелер бойынша Биржаның жайғасымды ауыстыру процедурасын қолданғаны және (немесе) мәжбүрлеп жою процедурасын қолданғаны және (немесе) жою неттингі процедурасын қолданғаны үшін биржаға осындай қолдану күні қолданыста болған айлық есептік көрсеткіштің 15-еселенген мөлшерінде айыппұл төлейді *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен толықтырылған).*
5. Жосықсыз немесе дәрменсіз клирингілік қатысушы ОК-пен жасалған мәмілелер бойынша кез келген биржалық нарықта биржаға клирингілік күннің қорытындылары бойынша орындалмаған нетто-міндеттемеге қатысты мөлшерде тұрақсыздық төлемін төлейді *(данный абзац изменен решением Совета директоров Биржи от 29 июня 2020 года):*

$$PLikv = \min(R \times 0,05\% \times D; R \times 1\%), \text{ мұнда}$$

PLikv – теңгедегі тұрақсыздық төлемінің сомасы;

min – жақшада көрсетілген мәндердің ең кішісін анықтайтын математикалық функция;

R – осы қаржы құралы бойынша соңғы сауда-саттық сессиясы жабылған сәтте осы нетто-міндеттеме көрсетілген қаржы құралының есептік бағасы бойынша есептелген, теңгедегі орындалмаған нетто-міндеттеменің құны;

D – орындалмаған нетто-міндеттеме орындалмаған күнтізбелік күндер саны.

6. Осы бапқа сәйкес есептелген тұрақсыздық төлемін клирингілік қатысушы, оларды төлеу туралы талап алынған күннен бастап, бес жұмыс күні ішінде төлейді.

Биржаның корреспонденттік шотына тұрақсыздық төлемінің сомасы есептелген күн осы тармақтың бірінші абзацында көрсетілген тұрақсыздық төлемін төлеу күні болып есептеледі.

(Осы бап Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен өзгертілген).

30 бап. Дәрменсіз клирингілік қатысушының орындалмаған міндеттемелерін өтеп алу

1. Биржа орындалмаған кез келген міндеттемелерді дәрменсіз клирингілік қатысушыдан өндіріп алу мақсатында сот және өзге органдарға жүгінуге құқылы, оның ішінде:

- 1) Биржа солар бойынша Орталық контрагент функциясын орындайтын мәмілелер бойынша дәрменсіз клирингілік қатысушының орындалмаған міндеттемелері;
- 2) дәрменсіз клирингілік қатысушының биржалық және клирингілік алымдары, тұрақсыздық төлемдерін/айыппұлдарын төлеу бойынша міндеттемелер.
2. Осы баптың 1 тармағының 1) тармақшасында белгіленген, міндеттемелер бойынша дәрменсіз клирингілік қатысушының қарыздарын өтеп алу бойынша ішаралар жүргізу нәтижелері бойынша Биржамен алынған, қаржы құралдар осы Ережелердің 24 бабының 12 тармағына сәйкес осы өтеп алу алынған, орындалмаған міндеттемелер салдарынан туындаған, Биржаның алдындағы орындалуы кейінге қалдырылған міндеттемелерді өтеу есебіне адал клирингілік қатысушының арасында бөлінеді.
3. Адал клирингілік қатысушылар Қазақстан Республикасының заңнамасында қарастырылған жалпы тәртіппен мәмілелер бойынша клирингілік қатысушы-контрагентке ОК-пен жасалған мәмілелерді орындамауға немесе жоюға байланысты залалдарды өтеу туралы талап қоюға құқылы.

(Осы бап Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен өзгертілген).

4 тарау. БИРЖАЛЫҚ НАРЫҚ СЕКТОРЛАРЫНЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

31 бап. Қор нарығында клиринг жүргізудің ерекшеліктері

1. Биржа ОК-пен тәртіптесінде саудаланатын, теңгемен және АҚШ долларымен есеп айырысатын бағалы қағаздармен жасалатын мәмілелер бойынша нетто негізде бірыңғай клирингті жүзеге асырады.
2. Биржа ОК-сыз тәртіптесінде саудаланатын, теңгемен есеп айырысатын бағалы қағаздармен жасалған мәмілелер бойынша гросс негізінде бірыңғай клирингті жүзеге асырады.
3. Биржа қор нарығының клирингілік қатысушысына белгіленген санатқа қарай, сондай-ақ жартылай қамтылған клирингілік қатысушылар жасайтын мәмілелер үшін осы Ережелердің 2 бабының 7 тармағында белгіленген ерекшеліктерді ескере отырып, ОК-пен тәртіптесінде қамтамасыз етілмеген, жартылай қамтамасыз етілген және толық қамтылған мәмілелер бойынша клирингті жүзеге асырады.
4. Қамтамасыз ету тәсілі, сондай-ақ ОК-сыз жасалған мәмілелер бойынша клирингілік қатысушылардың міндеттемелерін орындамағаны үшін жауапкершілік Биржаның "Орталық контрагенттің функцияларын орындаумен бағалы қағаздармен мәмілелер жасасу және олар бойынша есеп айырысуларды (гросс-есеп айырысулар) жүзеге асыру тәртібі" және "ASTS+ сауда-клирингілік жүйесінде репо операцияларын жүзеге асыру ережелері" атты ішкі құжаттарында белгіленген" *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген).*
5. Биржа есеп айырысулары Регламентке (бұдан әрі – клирингілік пул) сәйкес белгіленген тәртіппен қандай да бір есептесу-клирингілік сессияда жүзеге асырылатын ОК-пен жасалатын мәмілелер жиынтығы бойынша нетто-талаптар мен нетто-міндеттемелерді анықтайды және әрбір жасалған мәміле бойынша ОК-пен сауда-саттық барысында ОК-пен жасалатын мәмілелер бойынша талаптар мен міндеттемелерді анықтайды *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген).*

6. *(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен алып тасталғна).*
7. Биржа қор нарығының жосықсыз/дәрменсіз клирингілік қатысушысына осы Ережелердің 29 бабына сәйкес оларды төлеуге міндетті тұрақсыздық төлемін есептейді.
8. Биржа клирингілік қатысушының жеке клирингілік шоты бойынша қамтамасыз етілуін және/немесе оның кепілдік жарналарын биржа алдында осындай клирингілік қатысушының кез келген берешегін (тұрақсыздық төлемін/айыппұлдың қоса алғанда) төлеу үшін пайдалануға құқылы.

(Осы бап Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен өзгертілген).

31-1 бап. Қор нарығындағы клирингілік және есептесу-клирингілік шоттардың ерекшеліктері

1. Клирингілік қатысушы сауда-саттыққа қатысушы ретінде әрекет ететін ASTS+ сауда-клирингілік жүйесінде жасалатын ОК-пен жасалған мәмілелер үшін клирингілік қатысушыға бір меншікті "S+" клирингілік шоты, "L+" бір клиенттік агрегацияланған клирингілік шоты және ЦК-мен мәмілелер жасау үшін тиісті сауда-саттық шоттарымен сауда-саттыққа қатысушы ретінде ашық клирингілік қатысушыға сәйкес келетін "I+" сегрегацияланған клиенттік клирингілік шоттардың шексіз саны ашылады. Сауда-саттық шоты және нөмірі бойынша оған сәйкес келетін, осындай сауда-саттық шотынан жүзеге асырылатын мәмілелер/операциялар бойынша орындауды және есеп айырысуды қамтамасыз ететін клирингілік шот жиынтығында "S+" сауда-клирингілік шотын (бұдан әрі – СКШ)/"I+" СКШ/"L+" СКШ құрайды".

Клирингілік қатысушы сауда-саттыққа қатысушы рөлін атқармайтын, бірақ бақылау және қамтамасыз ету жүйесінің пайдаланушысы (бұдан әрі – БҚЖ пайдаланушысы) болып табылатын ОК-пен жасалатын мәмілелер үшін клирингілік қатысушыға мынадай шоттар ашылады:

- ASTS+ сауда-клирингілік жүйесінде БҚЖ пайдаланушысы жүзеге асыратын операциялардың орындалуын қамтамасыз ететін БҚЖ пайдаланушысы ретінде ашылған клирингілік қатысушыға сауда-саттық шотының нөмірі бойынша сәйкес келетін "K+" агрегацияланған кастодиандық клирингілік шот. Сауда-саттық шоты және нөмірі бойынша оған сәйкес келетін, осындай сауда-саттық шотынан жүзеге асырылатын операциялардың орындалуын қамтамасыз ететін клирингілік шот жиынтығында "K+" СКШ сауда-клирингілік шотын құрайды;
- "C+" сегрегацияланған клиенттік кастодиандық клирингілік шоттардың және сауда шоттарының нөмірлері бойынша оларға сәйкес келетін, БҚЖ пайдаланушысы сауда шоттарының нөмірлері бойынша сәйкес келетін ASTS+ сауда-клирингілік жүйесінде жүзеге асыратын операциялардың орындалуын қамтамасыз ететін, сондай-ақ оған байланған 2 деңгейдегі сауда-клирингілік шоттан жасалған мәмілелердің орындалуын қамтамасыз етеді. Сауда-саттық шоты және нөмірі бойынша оған сәйкес келетін осындай сауда-саттық шотынан жүзеге асырылатын операциялардың орындалуын қамтамасыз ететін "C+" клиенттік кастодиандық клирингілік шот жиынтығында "C+" сауда-клирингілік шотын құрайды".

Жоғарыда көрсетілген "L+" және "K+" шоттары Биржаның қор нарығының клирингілік қатысушысы мәртебесін беру туралы шешімінің негізінде ашылады. "I+" және "C+" шоттары, Орталық депозитарийден клиенттің жеке шоттары туралы алынатын, ақпарат негізінде автоматты тәртіптемеде ашылады.

БҚЖ пайдаланушысының клирингілік шотын (Cu) пайдалана отырып, сауда-саттыққа уәкілетті қатысушы (Br) жасалатын ОК-пен жасалатын мәмілелер үшін), мұндай сауда-саттыққа уәкілетті қатысушыға оның 2 деңгейдегі сауда-клирингілік шотты ашу туралы өтініші және клирингілік қатысушы-БҚЖ пайдаланушысынан оған қатысты сауда-саттыққа уәкілетті қатысушының "С+" клиенттік кастодиандық клирингілік шотын тағайындау туралы берілген өтініші негізінде нөмірі бойынша сәйкес келетін және 2-деңгейдегі "I+nBrCu" сауда-клирингілік шотын құрайтын 2-деңгейдегі клиенттік сауда шоты және 2 деңгейдегі "I+nBrCu" клиенттік клирингілік шоты ашылады. "I+nBrCu" 2 деңгейдегі СКШ БҚЖ пайдаланушысының "С+" клиенттік кастодиандық клирингілік шотына байланады, ол "I+nBrCu" 2 деңгейдегі СКШ-мен жасалатын мәмілелерді қамтамасыз ету және орындау үшін пайдаланылады. "I+nBrCu" 2-деңгейдегі СКШ құрамына кіретін, 2 деңгейдегі клирингілік шотты БҚЖ пайдаланушысы қамтамасыз ету шектелімдерін белгілеу үшін пайдаланады, оның шеңберінде тағайындалған уәкілетті сауда-саттыққа қатысушы өтінімдер бере алады және "I+nBrCu" 2 деңгейдегі СКШ пайдалана отырып мәмілелер жасай алады.

Сауда-саттыққа уәкілетті қатысушыдан 2 деңгейдегі қандай да бір СКШ ашу туралы өтініш Биржалық қызметтің ережелеріне сәйкес, клирингілік қатысушының клиенттік кастодиандық клирингілік шотына қатысты сауда-саттыққа уәкілетті қатысушыны тағайындау туралы өтініш осы Ережелердің № 3 қосымшасына сәйкес ресімделеді.

Сауда-саттыққа қатысушы ол клирингілік қатысушы болып табылатын ОК-пен жасалған мәмілелер үшін мәмілелерді бөлу және қандай да бір "S+/"I+" СКШ қамтамасыз ету мақсатында бірнеше (меншікті және (немесе) клиенттік) 2 деңгейдегі "S+2" СКШ немесе 2 деңгейдегі "I+2" СКШ ашуға Биржалық қызметтің ережелеріне сәйкес өтініш беруге құқылы. Мұндай "S+/"I + 2 деңгейдегі "S+2/"I + 2" бірнеше СКШ-қа бекітіледі және "S+2/"I+2" СКШ-пен жасалатын мәмілелерді қамтамасыз ету және орындау үшін пайдаланылады. 2 деңгейдегі СКШ қамтамасыз ету шектелімдерін белгілеу үшін пайдаланылады, олардың шеңберінде сауда-саттыққа қатысушы-клирингілік қатысушы өтінімдер бере алады және белгіленген шектелімдер мөлшерінде қамтамасыз етудің жеткіліктілігін бөлек есепке алу мен бақылауды жүзеге асыра алады.

2. ASTS+ сауда-клирингілік жүйесінде ОК-пен жасалатын мәмілелер үшін клирингілік қатысушыға "+" таңбасының орнына "0" таңбасын пайдалана отырып, ОК-пен жасалатын мәмілелер үшін ашылатын шоттарға ұқсас клирингілік және сауда-клирингілік шоттар (бұдан әрі – шоттар), сондай-ақ "+" таңбасының орнына "R" таңбасын пайдалана отырып, ОК-пен жасалатын мәмілелер үшін ашылатын шоттарға ұқсас клирингілік және сауда-клирингілік шоттар ашылады"

3. "S" немесе "I" немесе "C" таңбалары бар шоттарды ашу клирингілік қатысушыға Орталық депозитарийден күнделікті негізде түсетін Орталық депозитарийдің есепке алу жүйесінде жеке шотты ашу туралы ақпаратқа сәйкес автоматты тәртіптемеде жүзеге асырылады.

"S" немесе "I" немесе "C" таңбалары бар шоттарды жабу тиісті жабылатын шоттар бойынша орындалмаған міндеттемелер болмаған жағдайда Орталық депозитарийдің есепке алу жүйесіндегі жеке шотты жабу туралы Орталық депозитарийден келіп түсетін ақпарат негізінде жүзеге асырылады.

"L" немесе "K" немесе "C" таңбалары бар шоттарды ашу/жабу Биржа Басқармасының қор нарығында клирингілік қатысушы мәртебесін беру/айыру туралы шешімінің негізінде жүзеге асырылады.

2 деңгейдегі шоттарды ашу/жабу сауда-саттыққа қатысушының/сауда-саттыққа уәкілетті қатысушының және клирингілік қатысушының 2 деңгейдегі тиісті шоттарды ашу/жабу туралы өтініштерінің негізінде жүзеге асырылады.

4. СКШ ASTS+ сауда-клирингілік жүйесінде мынадай әрекеттерді жүзеге асыру үшін пайдаланылады:
 - 1) "I" таңбалары бар СКШ – сауда-саттыққа қатысушы/сауда-саттыққа уәкілетті қатысушы тиісті шоттарда есепке алынатын ақшаны қамтамасыз ету және сегрегациялау/агрегаттау шектелімдерін белгілеу мақсатында клирингілік қатысушы ретінде сауда-саттық тәртіптемелерінде және "қамтамасыз ету аударымдары" тәртіптемелерінде операцияларды жүзеге асыруда өз клиенттерінің мүдделерінде мәмілелер жасасу үшін пайдаланады;
 - 2) "K" немесе "L" таңбалары бар СКШ – тиісті клиенттік/клиенттік кастодиандық агрегацияланған шоттарда есепке алынатын ақшаны сегрегациялау/агрегациялау мақсатында клирингілік қатысушының "қамтамасыз ету аударымдары" тәртіптемелерінде операцияларды жүзеге асыруы үшін пайдаланылады;
 - 3) "S" немесе "C" таңбаларымен СКШ – сауда-саттыққа қатысушы/сауда-саттыққа уәкілетті қатысушы сауда-саттық тәртіптемелерінде мәмілелер жасасу үшін және клирингілік қатысушы "қамтамасыз ету аударымдары" тәртіптемелерінде операцияларды жүзеге асыру үшін қамтамасыз ету шектелімдерін белгілеу және "есеп айырысуға аударымдар" тәртіптемелерінде аударымдар операцияларын жүзеге асыру мақсатында БҚЖ пайдаланушы клиенттерінің активтері мен талаптары мен міндеттемелерінің мақсатты орналастырылуын бақылау мақсатында пайдаланады.
5. Орталық комитетпен мәмілелер мен операциялар бойынша клиринг пен есеп айырысуды жүзеге асыру үшін "+" таңбалары бар сауда-клирингілік шоттар (бұдан әрі-СКШ "+") пайдаланылады.

Клирингі жүзеге асыру және Орталық депозитарийге есеп айырысуларды орындау үшін құжаттарды ұсыну үшін орталық депозитарийге "0" символы бар СКШ (бұдан әрі – "0" СКШ) сатып алу-сату мәмілелері және сатып алу-сату бағыты бар репо операциялары бойынша сатып алу-сату мәмілелері үшін және "R" символы бар сауда-клирингілік шоттар (бұдан әрі – "R" СКШ) сатып алу-сату бағыты бар репо операциялары бойынша сатып алу-сату мәмілелері үшін пайдаланылады.
6. СКШ "+" келесі ақпаратты қамтиды:
 - 1) СКШ "+" пайдалана отырып жүзеге асырылатын, мәмілелер, өтінімдер, есеп айырысуларға аударымдар, қамтамасыз ету аударымдары және өзге де операциялар туралы;
 - 2) осы тармақтың 1) тармақшасында көрсетілген операциялар бойынша нетто-негізде есептелетін ақша мен бағалы қағаздар бойынша талаптар мен міндеттемелер, сондай-ақ СКШ "+" пайдалана отырып, репо бойынша кірістерді беру және мәмілелер бойынша сатып алу-сату мәмілелері бойынша купондарды беру жөніндегі талаптар мен міндеттемелер туралы;
 - 3) СКШ "+" пайдалана отырып, жасалған мәмілелер бойынша ақша бойынша нетто-талаптарды және нетто-міндеттемелерді орындауға арналған, сондай-ақ қамтамасыз ету ретінде ақшаны есепке алуға арналған шоттардағы ақша бойынша жайғасымдар туралы;
 - 4) СКШ "+" пайдалана отырып, жасалған мәмілелер бойынша нетто-талаптарды және нетто-міндеттемелерді орындауға арналған, СКШ "0" пайдалана отырып жасалған мәмілелер бойынша талаптар мен міндеттемелерді, сондай-ақ қамтамасыз ету ретінде бағалы қағаздарды есепке алуға арналған шоттардағы әрбір бағалы қағаз бойынша жайғасымдар туралы;

- 5) СКШ "+" есепке алынатын, бірыңғай шектелімнің мөлшері туралы және margin call мөлшері туралы;
 - 6) осы тармақтың 3) және 4) тармақшаларында көрсетілген ақша және бағалы қағаздар бойынша жайғасымдар есепке алынатын, есеп айырысу ұйымдарындағы шоттар туралы.
7. СКШ "0" келесі ақпаратты қамтиды:
- 1) СКШ "0" пайдалана отырып жүзеге асырылатын, мәмілелер, өтінімдер, есеп айырысуға аударымдар, қамтамасыз ету аударымдары және өзге де операциялар туралы;
 - 2) гросс-негіздегі СКШ "0" пайдалану арқылы жасалған, әрбір мәміле мен берілген өтінім бойынша ақша мен бағалы қағаздар бойынша талаптар мен міндеттемелер туралы;
 - 3) СКШ "0" пайдалана отырып жасалатын, мәмілелер бойынша, ақша бойынша талаптар мен міндеттемелерді орындауға арналған шоттардағы ақша бойынша жайғасымдар туралы және СКШ "R" пайдалана отырып жасалған мәмілелер бойынша;
 - 4) СКШ "+" пайдалана отырып жасалған, мәмілелер бойынша нетто-міндеттемелерді және "0" СКШ-ны пайдалана отырып жасалған мәмілелер бойынша міндеттемелерді орындауға, сондай-ақ қамтамасыз ету ретінде бағалы қағаздарды есепке алуға арналған шоттардағы әрбір бағалы қағаз бойынша жайғасымдар туралы;
 - 5) осы тармақтың 3) және 4) тармақшаларында көрсетілген ақша және бағалы қағаздар бойынша жайғасымдар есепке алынатын есеп айырысу ұйымдарындағы шоттар туралы.
8. СКШ "R" келесі ақпаратты қамтиды:
- 1) СКШ "R" пайдалана отырып жүзеге асырылатын, мәмілелер мен өтінімдер туралы;
 - 2) гросс-негізде СКШ "R" пайдалану арқылы жасалған, әрбір мәміле мен берілген өтінім бойынша ақша мен бағалы қағаздар бойынша талаптар мен міндеттемелер туралы;
 - 3) СКШ "0" пайдалана отырып жасалатын, мәмілелер және ақша бойынша талаптар мен міндеттемелерді орындауға арналған шоттардағы ақша бойынша жайғасымдар туралы және СКШ "R" пайдалана отырып жасалған мәмілелер туралы;
 - 4) СКШ "R" пайдалана отырып жасалған, мәмілелер бойынша бағалы қағаздар бойынша талаптар мен міндеттемелерді орындауға арналған шоттардағы әрбір бағалы қағаз бойынша жайғасымдар туралы;
 - 5) осы тармақтың 3) және 4) тармақшаларында көрсетілген ақша және бағалы қағаздар бойынша жайғасымдар есепке алынатын есеп айырысу ұйымдарындағы шоттар туралы.

(Осы бап Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен енгізілген және 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген).

31-2 бап. Қамтамасыз етулерді аудару

1. Клирингілік қатысушылардың ОК-пен жасалған мәмілелер бойынша міндеттемелерді және талаптарды қамтамасыз етуге және орындауға қойылатын талаптарды орындау мақсатында Орталық депозитарийде ашылған мынадай шоттар (шоттардың бөлімдері) пайдаланылады:

- ақшалар бойынша – Орталық депозитарийдегі KASE корреспонденттік шоты;
 - бағалы қағаздар бойынша – KASE бөлімі.
2. Биржа қор нарығында ОК-пен жасалған мәмілелер бойынша есеп айырысу ұйымы бола отырып (ақша бойынша есеп айырысу бөлігінде), енгізілген қамтамасыз етуді және нетто-міндеттемелерді және нетто-талаптарды орындауды есепке алу мақсатында Биржаның ішкі есепке алу жүйесінде қор нарығының клирингілік қатысушысына меншікті, агрегацияланған клиенттік және агрегацияланған клиенттік кастодиандық қамтамасыз ету шоттарын ашады.

Орталық депозитарий қор нарығындағы (қағаздар бойынша есеп айырысу бөлігінде) ОК-пен жасалған мәмілелер және ОК-сыз жасалған мәмілелер бойынша есеп айырысу ұйымы бола отырып, Орталық депозитарийдің есепке алу жүйесінде әрбір қор нарығының клирингілік қатысушысы болып табылатын депоненттің әрбір қосалқы шотында (клиенттік және меншікті) жеке шотын ашады:

- KASE бөлімі – бағалы қағаздарға енгізілген қамтамасыз етуді және нетто-негіздегі клиринг қорытындылары бойынша ОК-пен жасалған мәмілелер бойынша нетто-міндеттемелерді және бағалы қағаздардағы нетто-талаптарды орындауды және гросс негіздегі клиринг қорытындылары бойынша ОК-пен жасалған мәмілелер бойынша міндеттемелер мен талаптарды орындауды есепке алу мақсатында;
- Репо бөлімі – сатып алу/сату бағытымен, ОК-пен репо операциясына жататын ашу мәмілесін орындау кезінде бағалы қағаздарды бұғаттау мақсатында;

Орталық депозитарий гросс негізіндегі ОК-сыз жасалған әрбір мәміле бойынша міндеттемелер мен талаптарды орындау мақсатында қор нарығында (ақша бойынша есеп айырысу бөлігінде) ОК-сыз мәмілелер бойынша есеп айырысу ұйымы бола отырып:

- Орталық депозитарийдің есепке алу жүйесінде ҚБЕО шоты бар КҚ болып табылмайтын қор нарығының клирингілік қатысушысы – әрбір депонент үшін меншікті және клиенттік (агрегацияланған) банк шоттарын ашады және олар бойынша есеп айырысулардың орындалуын қамтамасыз етеді;
- ҚБЕО шоты бар КҚ болып табылатын, әрбір қор нарығының клирингілік қатысушысы болып табылатын депонент үшін Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкінде ашылған корреспонденттік шоттар бойынша есеп айырысуға құжаттардың жіберілуін қамтамасыз етеді.

(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)

3. Қор нарығының клирингілік қатысушысы Орталық депозитарийдегі KASE корреспонденттік шотына және (немесе) оған берілген санат үшін белгіленген шарттарға сәйкес және осы Ережелердің 2 бабының 7 тармағында белгіленген ерекшеліктерді ескере отырып, қамтамасыз етудің жеткіліктілігіне қойылатын талаптарды орындау үшін KASE бөлімдеріне қаржы құралдарын есепке алуды қамтамасыз етуге міндетті *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)*.
4. Қор нарығының клирингілік қатысушылары ОК-пен жасалған мәмілелер бойынша Биржаның интернет-сайтында (www.kase.kz) жарияланған, Бағалы қағаздар бойынша есеп айырысу ережелеріне сәйкес, деректемелер бойынша орталық депозитарийдегі KASE корреспонденттік шотына тиісті валютада ақша аударады.

5. Биржаны есепке алудың ішкі жүйесіндегі қамтамасыз ету шоттарында есепке алынатын ақшамен қамтамасыз етуді енгізу және қайтару тәртібі ОК-пен жасалған мәмілелер бойынша бағалы қағаздар бойынша есеп айырысу қағидаларында белгіленген.
6. Бағалы қағаздарды KASE бөлімінен негізгі бөлімге қайтару клирингілік қатысушы Орталық депозитарийдің ережелер жиынтығына сәйкес Орталық депозитарийге жіберетін қайтаруға сұрау салу негізінде жүзеге асырылады.
Қайтаруды орталық депозитарий ASTS+ сауда-клирингілік жүйесінде мынадай оң тексерулерді жүзеге асырған кезде ғана орындайды:
 - 1) қайтарылған бағалы қағаздарды есепке алмағанда есептелген сұрау салу алынған "+" СКШ және "0" СКШ бойынша есеп айырысу үшін пайдаланылатын KASE бөлімі бойынша бағалы қағаздардағы кіріс және жоспарлы жайғасымдардың мөлшері теріс болмайынша;
 - 2) KASE бөлімінде есепке алынатын қайтарылатын бағалы қағаздарды есепке алмағанда есептелген қайтаруға сұрау салынған "+" СКШ бойынша бірыңғай шектелім жартылай қамтамасыз ету шарттарында тексеру жүзеге асырылатын, клирингілік шотқа қатысты теріс болмайынша немесе KASE бөлімінде есепке алынатын бағалы қағаздардағы жоспарлы жайғасымдардың мөлшері, T+ есеп айырысудың әрбір күні үшін толық өтеу шарттарында тексеру жүзеге асырылатын клирингілік шотқа қатысты теріс болмайынша.

(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)

7. Биржаны есепке алудың ішкі жүйесіндегі қамтамасыз ету шоттарында есепке алынатын KASE Орталық депозитарийдегі корреспонденттік шотынан ақшаны қайтару ASTS+ сауда-клирингілік жүйесінде мынадай оң тексерулерді жүзеге асырған кезде ғана орындалады:
 - 1) қайтарылатын ақшаны есепке алмағанда есептелген, қайтаруға сұрау салу алынған СКШ "+" үшін қамтамасыз ету шотындағы ақша бойынша жоспарлы жайғасымның мөлшері теріс болмайынша.
 - 2) қамтамасыз ету шотында есепке алынатын қайтарылатын ақшаны есепке алмағанда есептелген қайтаруға сұрау салу алынған СКШ " + " бойынша бірыңғай лимит жартылай қамтамасыз ету шарттарында тексеру жүзеге асырылатын клирингілік шотқа қатысты теріс болмайынша немесе қамтамасыз ету шотына есепке алынатын ақшадағы жоспарлы жайғасымдардың мөлшері T+ есеп айырысудың әрбір күні үшін толық өтеу шарттарында тексеру жүзеге асырылатын клирингілік шотқа қатысты теріс болмайынша.

(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)

8. Қор нарығының клирингілік қатысушысы ОК-сыз жасалатын мәмілелер бойынша сауда-саттық жүйесіне өтінім берген сәтке дейін мәміле бойынша қаржы құралдарын мынадай шарттармен есепке қосылуды қамтамасыз етуге міндетті:
 - ақшалар бойынша – Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шотқа (ҚБЕО-да шоты бар, КҚ болып табылатын клирингілік қатысушылар үшін) немесе Орталық депозитарийдегі банктік шотқа (меншікті немесе клиенттік) (ҚБЕО-да шоты бар, КҚ болып табылмайтын клирингілік қатысушылар үшін) есеп айырысу валютасында туындайтын міндеттемелерді толық көлемде;
 - бағалы қағаздар бойынша – Орталық депозитарийдегі қосалқы шоттың (клиенттік немесе меншікті) KASE бөліміне, бұл ретте бағалы қағаздар бойынша туындайтын міндеттемелерді ескере отырып есептелген,

KASE бөлімі бойынша бағалы қағаздардағы кіріс және жоспарлы айқындама теріс болмайынша.

(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)

(Осы бап Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен енгізілген).

31-3 бап. Қор нарығындағы есеп айырысулар. Жасалған мәмілелер бойынша міндеттемелерді орындау

1. Биржа ОК-пен жасалған мәмілелер бойынша есеп айырысуларды жүзеге асыру мақсатында Регламентке сәйкес әрбір клирингтік күн клирингтік шотта есепке алынатын мынадай ақпаратты басшылыққа ала отырып, әрбір "S+/"I+/"C+" клирингтік шоты бойынша әрбір қаржы құралы бойынша нетто-талаптарды және (немесе) нетто-міндеттемелерді анықтайды:

клирингтік пұл мәмілелері бойынша әрбір есеп айырысу-клирингтік сессияға есеп айырысудың ағымдағы күнімен клирингтік шотта есепке алынатын міндеттемелер мен талаптар туралы;

осы баптың 1-1 және 1-2 тармақтарында белгіленген тәртіппен клирингтік шотта есепке алынатын репо бойынша кірісті беру жөніндегі және (немесе) сатып алу-сату мәмілелері бойынша купонды бірінші есеп айырысу-клирингтік сессияға беру жөніндегі міндеттемелер мен талаптар туралы.

(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)

- 1-1. Биржа ОК-пен тәртімелерде жасалған репо операцияларының заты болып табылатын, бағалы қағаздар бойынша купондық сыйақылар және (немесе) дивидендтер төлемдері бойынша кірісті репо сатып алушыдан репо сатушыға беруді (бұдан әрі – репо бойынша кірісті беру) жүзеге асырады, егер бағалы қағаздарды ұстаушылардың тізілімін тиянақтау күні келесі кезеңге келетін болса:

- осы күнді қоспағанда, репо ашу мәмілесін есептеу күнінен бастап, егер тізілім күннің басында тиянақталған жағдайда, осы күнді қоса алғанда, репо жабу мәмілесін есептеу күніне дейін;
- осы күнді қоса алғанда, репо ашу мәмілесін есептеу күнінен бастап, егер тізілім күннің соңында тиянақталған жағдайда, осы күнді қоспағанда, репо жабу мәмілесін есептеу күніне дейін.

Жүргізілген төлем мөлшерінде кірісті беру жөніндегі міндеттемелер мен талаптарды биржа СКШ "S+/"I+/"C+" бойынша mark-to-market сессиясын өткізу кезеңінде жүргізілген төлемдер туралы төлем агентінен хабарлама алған күннен кейінгі есеп айырысу күнінде бірінші есеп айырысу-клирингтік сессиясына клирингтік пұлдың нетто-жайғасымдарының есебіне енгізіледі және осы Регламентте анықталған тәртіппен орындалуға тиіс *(осы абзац Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген).*

Репо сатып алушының кірісті беру жөніндегі міндеттемелерді орындауын қамтамасыз ету мақсатында табысты беру қарастырылған репо операциясы жасалған кезден бастап репо сатып алушының осындай міндеттемелерді орындағанға дейін тиісті СКШ "S+/"I+/"C+" бойынша бірыңғай шектелім күтілетін кіріс төлемі сомасына азайтылады *(осы абзац Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген).*

Эмитент осындай төлемдер бойынша міндеттемелерді орындауға тиіс болған соңғы күннен бастап 1 ай ішінде эмитенттің осындай төлемдер бойынша міндеттемелерді орындамауы себебі бойынша кірісті беру қарастырылған репо операциясының заты болып табылатын бағалы қағаздар бойынша купондық сыйақыны және (немесе) дивидендтер төлемдерін жүргізілген төлемдер туралы төлем агентінен хабарлама болмаған жағдайда, Биржа мынадай әрекеттерді жүзеге асырады:

1) репо сатушыға репо сатып алушыға репо сатушының атауын ашып, репо сатушыға, егер эмитент сыйақыны немесе дивидендтерді репо сатып алушыға төлеген жағдайда, репо сатып алушының атауын ашып көрсете отырып, облигациялар немесе үлестік бағалы қағаздар бойынша дивидендтер бойынша купондық сыйақыны репо сатып алушының қайтаруы бойынша талап ету құқығын береді.

Бұл ретте Биржаның репо сатушыға облигациялар немесе үлестік бағалы қағаздар бойынша дивидендтер бойынша купондық сыйақыны қайтаруы бойынша Биржаға репо сатушының талап ету құқығының күші жойылады.

2) репо сатып алушыны репо сатып алушыға репо сатушының атауын ашып көрсете отырып, репо сатып алушыда олардың облигациялар немесе үлестік бағалы қағаздар бойынша дивидендтер бойынша купондық сыйақыны қайтаруы бойынша талап ету құқығының жойылғаны және осы талап ету құқығының туындағаны туралы хабардар етеді;

3) репо сатып алушының СКШ "+" бойынша бірыңғай шектелімді кіріс төлемін беру бойынша бұрын бұғатталған қамтамасыз ету сомасына ұлғайтады;

(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен енгізілген)

1-2. Егер облигация ұстаушыларының тізілімі тіркелген күн кезеңге келетін болса, биржа ОК-пен болашақ есеп айырысу күндері (Т+) тәртіптемесінде жасалған облигациялардың сатып алу-сату мәмілелері бойынша купонды сатып алушыдан сатушыға (бұдан әрі-сатып алу-сату мәмілесі бойынша купонды беру) беруді жүзеге асырады:

– осы күнді қоса алғанда, тіркелген күннен бастап, егер тізілім күннің басында жасалған жағдайда, осы күнді қоспағанда, купондық сыйақыны төлеу күніне дейін;

– тіркеу күнінен бастап, осы күнді қоса алғанда, купондық сыйақыны төлеу күніне дейін, егер тізілім күннің соңында жасалған жағдайда.

Жүргізілген төлем мөлшерінде сатып алу-сату мәмілесі бойынша купонды беру жөніндегі міндеттемелер мен талаптарды биржа mark-to-market сессиясын өткізу кезеңінде жүргізілген төлемдер туралы төлем агентінен хабарлама алған күннен кейінгі есеп айырысу күні бірінші есеп айырысу-клирингтік сессиясына клирингтік пулдың нетто-жайғасымдарының есебіне енгізіледі және Регламентте анықталған тәртіппен орындалуға тиіс.

Купонды беру қарастырылған сатып алу-сату мәмілесі бойынша купонды беру жөніндегі міндеттемелердің орындалуын қамтамасыз ету мақсатында сатып алушы осындай міндеттемелерді орындағанға дейін сатып алу-сату мәмілесі жасалған кезден бастап тиісті СКШ "+" бойынша бірыңғай шектелім купонның күтілетін төлемінің сомасына азайтылады.

Эмитент осындай төлем бойынша міндеттемелерді орындауға тиіс болған соңғы күннен бастап 1 ай ішінде эмитенттің осындай төлем бойынша міндеттемелерді орындамауы себебі бойынша купонды беру қарастырылған, сатып алу-сату мәмілесінің заты болып табылатын,

облигациялар бойынша купондық сыйақыны төлеу жүргізілгені туралы төлем агентінен хабарлама болмаған жағдайда, Биржа мынадай әрекеттерді жүзеге асырады:

- 1) облигацияларды сатып алу-сату мәмілесін сатушыға, егер эмитент сыйақыны сатып алу-сату мәмілесін сатып алушыға төлеген жағдайда, сатып алу-сату мәмілесін сатып алушыға сатып алу-сату мәмілесі сатушының атауын ашып және сатушыға сатып алу-сату мәмілесін сатып алушының атауын ашып, облигацияларды сатып алу-сату мәмілесін сатып алушының купондық сыйақыны қайтару бойынша талап ету құқығын береді;

Бұл ретте Биржаның облигациялар бойынша купондық сыйақыны сатып алу-сату мәмілесін сатушыға қайтаруы бойынша Биржаға облигацияларды сатып алу-сату мәмілесі сатушысының осыған ұқсас талап ету құқығы күшін жояды.

- 2) облигацияларды сатып алу-сату мәмілесін сатып алушыға Биржаның сатып алу-сату мәмілесін сатып алушыға оның облигациялар бойынша купондық сыйақыны қайтаруы бойынша талап ету құқығының жойылғаны және сатып алу-сату мәмілесін сатып алушыға сатып алу-сату мәмілесін сатушының атауын ашып, сатып алу-сату мәмілесін сатушыда осы талап ету құқығының туындағаны туралы хабарлайды;
- 3) купондық сыйақы төлемін беру бойынша бұрын бұғатталған қамтамасыз ету сомасына облигацияларды сатып алу-сату мәмілесін сатып алушының СКШ "+" бойынша бірыңғай шектелімін ұлғайтады.

(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен енгізілген)

2. Осы баптың 1 тармағына сәйкес анықталған "S+/"I+/"C+" клирингілік шоттары бойынша нетто-талаптар мен нетто-міндеттемелер Регламентте анықталған тәртіппен орындалады *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен толықтырылған)*.
3. Орталық комитетпен мәмілелер бойынша өзінің нетто-міндеттемелерін орындау үшін қор нарығының клирингілік қатысушысы клирингілік қатысушылардың Регламентте белгіленген қаржы құралдарын жеткізудің соңғы уақытына дейін (бұдан әрі – cut-off time) есеп айырысуды жүзеге асыру күнінің әрбір есеп айырысу-клирингілік сессиясында осы баптың 1 тармағына сәйкес есептелген нетто-жайғасымдардың орындалуын қамтамасыз ететін "S+/"I+/"C+" ТҮК-де (меншікті, клиенттік, клиенттік кастодиандық) Орталық депозитарийдегі KASE корреспонденттік шотына және бағалы қағаздарға KASE бөліміне ақша аудару арқылы қаржы құралдарының болуын қамтамасыз ету; бұл ретте ASTS+ сауда-клирингілік жүйесінде тиісті есеп айырысу-клирингілік сессияның басында көрсетілетін ақша мен бағалы қағаздар бойынша есеп айырысу жайғасымдары теріс болмайынша *(осы абзац Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген)*.

Әрбір есеп айырысу-клирингілік сессиясына cut-off time уақытына клирингілік қатысушылардың орындауына жататын жартылай қамтамасыз етумен мәмілелер бойынша нетто-міндеттемелер туралы ақпарат сессия басталған кезде тіркеледі және Биржаның "Кор нарығындағы клирингілік есептердің форматтары" ішкі құжатына сәйкес клирингілік есепті жіберу арқылы клирингілік қатысушыларға ұсынылады.

Биржаның клирингілік қатысушының cut-off time уақытына орындалмаған міндеттемелерін реттеу мақсатында осындай сессия кезеңінде жасалған мәмілелер бойынша талаптарды/міндеттемелерді, сондай-ақ толық қамтылған мәмілелер бойынша талаптарды/міндеттемелерді ескере отырып, әрбір есеп айырысу-клирингілік сессияның қорытындылары

бойынша қандай да бір СКШ "S+/"I+/"C+" СКШ бойынша қорытынды нетто-талаптарды/нетто-міндеттемелерді орындауы осы шот бойынша барлық қорытынды нетто-міндеттемелерді толық орындаған жағдайда ғана жүзеге асырылады.

Биржаның ақша бойынша қорытынды нетто-талаптарды/нетто-міндеттемелерді орындауы Биржаның ішкі есепке алу жүйесінде клирингілік қатысушыларға ашылған қамтамасыз ету шоттары бойынша (меншікті, агрегацияланған клиенттік, агрегацияланған кастодиандық), KASE бөлімдері бойынша бағалы қағаздар бойынша Регламентте белгіленген есеп айырысу-клирингілік сессияның аяқталу уақытынан кешіктірілмей жүзеге асырылады.

(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)

4. Регламентте белгіленген мерзімде қандай да бір есеп айырысу-клирингілік сессиясы бойынша клиринг пен есеп айырысуды жүзеге асыру мақсатында Биржа мынадай әрекеттерді жүзеге асырады:
 - 1) нетто-міндеттемелерді орындау үшін қажетті қаржы құралдарының болуын тексереді;
 - 2) Орталық депозитарийге бағалы қағаздарды беру жөніндегі міндеттемелерді орындауға байланысты операцияларды жүзеге асыруға бұйрық жібереді;
 - 3) клирингілік қатысушыны қамтамасыз ету шоттарындағы ақша бойынша нетто-талаптар мен нетто-міндеттемелерді есептеуді жүзеге асырады;
 - 4) сауда-клирингілік жүйеде СКШ "S+/"I+/"C+" бойынша қаржы құралдары бойынша қорытынды нетто-міндеттемелерді/қорытынды нетто-талаптарды тоқтатуды жүзеге асырады;
 - 5) cut-off time уақытына қарай есеп айырысуларды жүзеге асыру үшін клирингілік қатысушылардың СКШ "S+/"I+/"C+" қаржы құралдары жеткіліксіз болған жағдайда, осы Ережелердің 34-1 бабына сәйкес жайғасымды ауыстыру процедурасын жүзеге асыру арқылы жосықсыз клирингілік қатысушының нетто-міндеттемелерінің дефолтын реттеу процедурасын жүзеге асырады.

(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)

5. Егер бағалы қағаздар эмитентін қайта ұйымдастыру, бағалы қағаздар эмитентін қайта ұйымдастырусыз жүргізілетін бағалы қағаздарды айырбастау немесе міндеттемелердің орындалуына ықпал ететін, оның ішінде ОК-мен мәміле нысанасының өзгеруіне әкеп соғатын, өзге де әрекеттер сияқты қаржы құралдары бойынша корпоративтік оқиғалар жасалған күн мен орындалған күн арасында ОК-пен жасалатын мәмілелерге қатысты, Биржа осындай мәмілелерге қатысты мынадай шешімдердің бірін қабылдауға құқылы:
 - 1) міндеттемелері орындалмаған "жартылай қамтамасыз етілетін" мәмілелер затын (объектісін) және/немесе бағалы қағаздар эмитентін қайта ұйымдастыру талаптарын немесе бағалы қағаздар эмитенті белгілеген өзге де әрекеттердің шарттарын ескере отырып, міндеттемелерді орындау тәртібін біржақты тәртіппен өзгерту туралы;
 - 2) мәмілелер бойынша міндеттемелерді орындау күні деп, Биржа Басқармасының шешімімен белгіленген, есеп айырысу күні есептелетіні туралы.
6. ОК-сыз жасалатын мәмілелер бойынша есеп айырысуларды жүзеге асыру мақсатында, Биржа жасалған мәміле бойынша талаптар мен міндеттемелерді, оны жасау немесе Биржаның "ОК функцияларын

орындамай бағалы қағаздармен мәмілелер жасасу және олар бойынша есеп айырысуларды жүзеге асыру (гросс-есеп айырысулар) тәртібі" ішкі құжатында анықталған тәртіппен, БЖҚ пайдаланушысы растаған сәтте анықтайды және Орталық депозитарийге есеп айырысуларды жүзеге асыруға бұйрық жібереді.

Орталық депозитарий алынған бұйрық негізінде есеп айырысуды мынадай тәртіппен жүзеге асырады:

- Орталық депозитарийдегі қосалқы шоттың (меншікті немесе клиенттік) KASE бөлімінде бағалы қағаздардың жеткіліктілігін тексереді;
- бағалы қағаздар жеткілікті болған жағдайда бұйрықты Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шоттар бойынша ақша бойынша есеп айырысуға жібереді (ҚБЕО-да шоты бар КҚ болып табылатын, клирингілік қатысушылардың талаптары мен міндеттемелері бойынша) немесе Орталық депозитарийдегі банктік (меншікті немесе клиенттік) шот бойынша есеп айырысуды жүзеге асырады (ҚБЕО-да шоты бар КҚ болып табылмайтын, клирингілік қатысушылар үшін).

Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шоттағы ақшаның жеткіліксіздігіне және (немесе) Орталық депозитарийдегі банктік шоттағы ақшаның жеткіліксіздігіне байланысты KASE бөлімінде Орталық бағалы қағаздар депозитарийінде жеткіліксіз болған және (немесе) есеп айырысу бойынша ҚБЕО бас тартқан жағдайда, Орталық депозитарий мәміле бойынша есеп айырысуларды орындаудан бас тартуды жібереді. Орталық депозитарийден мәміле бойынша есеп айырысуларды орындаудан бас тартылған жағдайда Биржа Биржаның "Бағалы қағаздармен мәмілелер жасасу және олар бойынша есеп айырысуларды (гросс-есеп айырысулар) жүзеге асыру тәртібі" және "ASTS+ сауда-клирингілік жүйесінде репо операцияларын жүзеге асыру ережелері" ішкі құжаттарында анықталған тәртіппен әрекеттерді жүзеге асырады.

(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)

7. Клирингілік қатысушы төлеуге тиісті міндеттемелерді уақтылы/орындамағаны үшін айыппұл осы Ережелердің 29 бабында анықталған.

(Осы бап Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен енгізілген).

31-4 бап.

Mark-to-market клирингілік сессияларын өткізу тәртібі

1. В срок, установленный Регламентом, Биржа проводит на фондовом рынке клиринговую сессию mark-to-market в следующих целях:
 - 1) Регламентте анықталған тәртіппен және Әдістемеге сәйкес тәуекел-параметрлердің жаңа мәндерін белгілейді;
 - 2) әрбір ТКЖ үшін "S+/"I+/"C+" ОК-мен мәмілелер бойынша қамтамасыз етудің жеткіліктілігін бақылау мақсатында бірыңғай шектелімнің жаңа мәндерін есептеуді жүзеге асырады;
 - 3) әрбір СКШ үшін "S+/"I+/"C+" margin-call (ол болған жағдайда) мөлшерін анықтайды);
 - 4) әрбір "S+/"I+/"C+" ТБК үшін төлем агенті тиісті төлемді жүзеге асырған жағдайда репо бойынша кірісті беру және (немесе) сатып алу-сату

мәмілелері бойынша купонды беру жөніндегі міндеттемелерді және (немесе) талаптарды қояды;

- 5) margin-call туындаған және (немесе) репо бойынша кірісті беру және (немесе) сатып алу-сату мәмілелері бойынша купонды беру бойынша талаптар және (немесе) міндеттемелер қойылған клирингілік қатысушыларға олардың мөлшері туралы ақпаратты қамтитын клирингілік есептерді қалыптастырады және жібереді.

(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)

2. Mark-to-market клирингілік сессиясының қорытындысы бойынша клирингілік қатысушыда туындаған margin-call клирингілік қатысушы ағымдағы клирингілік күннің 14.00 ALT дейін жойылуы тиіс:
 - 1) KASE бөліміне және (немесе) KASE Орталық депозитарийдегі корреспонденттік шотына тиісті СКШ "S+/"I+/"C+" есепке алынатын, T+ қамтамасыз ету тізіміне кіретін қаржы құралдарын енгізу *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)*;
 - 2) қамтамасыз етудің жеткіліксіздігін жоятын мәмілелер жасасу.
3. Margin-call клирингілік шоты бойынша Орталық комитетпен мәмілелер бойынша бірыңғай лимиті бар клирингілік қатысушыда туындайды, клирингілік сессияның қорытындысы бойынша mark-to-market теріс болды. Margin-call сомасы көрсетілген бірыңғай шектелімнің абсолютті мәніне тең.
4. СКШ "S+/"I+/"C+" бойынша клирингілік қатысушыда туындаған Margin-call осындай шот бойынша бірыңғай шектелім теріс емес болған кезде тоқтатылған болып есептеледі *(данный пункт изменен решением Совета директоров Биржи от 29 июня 2020 года)*.
5. Клирингілік қатысушы margin-call-ті осы баптың 2 тармағында белгіленген мерзімде орындамаған жағдайда, мұндай клирингілік қатысушы осы Ережелердің 35 бабы 1 тармағының 2) тармақшасына сәйкес дәрменсіз деп мойындалады *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)*.

(Осы бап Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен енгізілген).

32 бап. Қор нарығының тәуекелдерін басқару жүйесі

1. Қор нарығындағы ОК-пен жасалған мәмілелер бойынша тәуекелдерді басқару жүйесі келесі элементтерден тұрады:
 - 1) Әдістемеге сәйкес анықталатын, қор нарығы қаржы құралдарының тәуекел-параметрлері
 - 2) Орталық депозитарийдегі KASE корреспонденттік шотында және Орталық депозитарийдегі клирингілік қатысушылардың "KASE бөлімдерінде" клирингілік қатысушыларды қамтамасыз ету;
 - 3) нетто-жайғасымдарды және қамтамасыз етуді қайта бағалау, нарықтық және пайыздық тәуекелдерді бағалау;
 - 4) бірыңғай шектелімді есептеу арқылы жартылай қамтамасыз етумен мәмілелер бойынша қамтамасыз етудің жеткіліктілігін бақылау;
 - 5) бірыңғай шектелімге Биржа анықтаған деңгейден төмен түсуге мүмкіндік бермейтін Бірыңғай лимиттің өзгеруіне биржа қоятын шектеулер;

- 6) клирингілік қатысушының сауда-клирингілік шоттары бойынша және/немесе қаржы құралдары бойынша белгіленетін "қысқа сатуға тыйым" және "қамтамасыз етілмеген сатып алуға тыйым" белгілері;
 - 7) толық қамтылған нарығының клирингілік қатысушысын немесе "қысқа сатуға тыйым"/"қамтамасыз етілмеген сатып алу" белгісі бар қаржы құралын толық көлемде қамтамасыз етуді алдын ала бақылау;
 - 8) қор нарығының клирингілік сақтық қоры;
 - 9) қор нарығының клирингілік кепілдік қоры;
 - 10) клирингілік қатысушылардың клирингілік кепілдік қорына аударатын кепілдік жарналарының жеткіліктілігін бақылау;
 - 11) дефолттарды реттеу процедуралары;
 - 12) осы Ережелерге сәйкес адал клирингілік қатысушылар алдында ОК-пен жасалатын мәмілелер бойынша нетто-міндеттемелерді орындау бойынша Орталық контрагент ретінде Биржаның жауапкершілігін шектеу *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген)*;
 - 13) клирингілік қатысушының мәмілелер бойынша міндеттемелердің орындалуын қамтамасыз ету тәсілін айқындайтын санаттағы осындай клирингілік қатысушыға белгіленген талаптарға сәйкестігін айқындау мақсатында мерзімді негізде қор нарығының клирингілік қатысушысының қаржылық жағдайына мониторинг жүргізу *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен енгізілген)*.
2. Қаржы құралдарының баға шекараларын белгілеу/өзгерту тәртібі Әдістемеде анықталған тәртіппен жүзеге асырылады.
3. ASTS + сауда-клирингілік жүйесінде жартылай қамтамасыз ету талаптарымен мәмілелер жасасу мақсатында әрбір қаржы құралы үшін сауда-клирингілік шоттар бойынша бірыңғай шектелімді есептеу үшін пайдаланылатын тәуекел-параметрлер белгіленеді, оның негізінде олар бойынша есеп айырысу күні әлі басталмаған берілетін өтінімдер мен мәмілелер бойынша міндеттемелерді қамтамасыз етудің жеткіліктілігін бақылау жүзеге асырылады.
- ASTS+ сауда-клирингілік жүйесінде толық жабу талаптарымен мәмілелер жасасу мақсатында Бағалы қағаздар бойынша міндеттемелердің толық жабылуын бақылау үшін "қысқа сатуға тыйым" белгісі және/немесе есеп айырысу күні әлі басталмаған берілген өтінімдер мен мәмілелер бойынша міндеттемелердің толық жабылуын бақылау үшін "қамтамасыз етілмеген сатып алуға тыйым" белгісі белгіленеді:
- 1) клирингілік қатысушының сауда коды бойынша – бұл жағдайда осы клирингілік қатысушының барлық сауда-клирингілік шоттары (меншікті және клиенттік) осы белгімен белгіленген шарттарға сәйкестігіне тексерілетін болады;
 - 2) клирингілік қатысушының белгілі бір сауда-клирингілік шоты бойынша – бұл жағдайда көрсетілген сауда-клирингілік шот (меншікті немесе клиенттік) ғана осы белгімен белгіленген шарттарға сәйкестігіне тексерілетін болады;
 - 3) бағалы қағаздар бойынша – "қысқа сатуға тыйым" белгісі, ақша бойынша – "қамтамасыз етілмеген сатып алуға тыйым" белгісі-бұл жағдайда оған қатысты белгі белгіленген қаржы құралы бойынша барлық клирингілік қатысушылардың барлық сауда-клирингілік шоттары бойынша берілетін өтінімдер мен жасалатын мәмілелер осы қаржы құралы сауда-саттық

жүргізілетін сауда-саттық режиміне қарамастан, осы белгімен белгіленген шарттарға сәйкестігіне тексерілетін болады.

4. Т+ қамтамасыз ету тізіміне кіретін қаржы құралдары жартылай қамтамасыз етумен мәмілелерді орындау үшін қамтамасыз ету ретінде қабылданатын қаржы құралдары болып табылады (*данный пункт изменен решением Совета директоров Биржи от 269 июня 2020 года*).
5. Бірыңғай лимитті есептеуде қамтамасыз ету ретінде Т+ қамтамасыз ету тізіміне кірмейтін қаржы құралдары, сондай-ақ осы клирингілік қатысушы эмитенті болып табылатын және оның KASE бөлімінде есепке алынатын қаржы құралдары есепке алынбайды.
6. Егер соңғы клирингілік сессияны есептеу нәтижелері бойынша кепілдік жарнаның мөлшері жөніндегі талап орындалмаған жағдайда, клирингілік есепте кепілдік жарнаны толықтыру қажеттілігі туралы (жеткіліксіз болған жағдайда) тиісті талаптар көрсетіледі.

(Осы бап Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен өзгертілген).

33 бап. Қор нарығындағы бірыңғай шектелім

1. СКШ S+/I+/C+/I+BrCu/S+2/I+2 сауда-клирингілік шоты бойынша бірыңғай шектелім келесідей мақсаттарда қолданылады:

СКШ пайдалана отырып мәмілелер жасасуға өтінімдер беру кезінде жартылай қамтамасыз етілген мәмілелер бойынша нетто-міндеттемелерді қамтамасыз етудің жеткіліктілігін алдын ала бақылау;

СКШ пайдалана отырып жасалған жартылай қамтамасыз етілген мәмілелер бойынша оларды орындау сәтіне дейін қамтамасыз етудің қажетті жеткіліктілік деңгейін қолдау.
2. Қандай да бір СКШ бойынша бірыңғай шектелім мынадай жағдайлардың кез келгені туындаған кезде есептеледі:
 - 1) өтінімдер бергенде СКШ пайдалана отырып, мәмілелер жасасу;
 - 2) СКШ бойынша мәміле жасасу кезінде;
 - 3) СКШ бойынша міндеттемелер мен талаптарды орындау/тоқтату кезінде;
 - 4) СКШ шотына қамтамасыз етуді аудару/қайтару кезінде;
 - 5) қаржы құралдарының тәуекел-параметрлері өзгерген кезде.
3. СКШ бойынша бірыңғай шектелім төмендегілерді:
 - 1) СКШ-да ақшалай және бағалы қағаздармен есепке алынатын қамтамасыз ету;
 - 2) есеп айырысудың барлық күндерімен жартылай қамтамасыз етілген мәмілелер бойынша ақша мен бағалы қағаздар бойынша нетто-талаптар мен нетто-міндеттемелер;
 - 3) "қысқа сатуға тыйым" белгісімен белгіленген бағалы қағаздармен мәмілелер бойынша ақшадағы нетто-талаптар мен нетто-міндеттемелер" (*осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен толықтырылған*);
 - 4) репо мәмілелері бойынша купондық төлемдер/дивидендтер бойынша кіріс алу жөніндегі міндеттемелерді/талаптарды;
 - 5) қағидаларына сәйкес өзге де талаптар мен міндеттемелерді ескере отырып есептеледі.

4. Mark-to-market клирингілік сессиясының қорытындысы бойынша есептелген бірыңғай шектелім margin call мөлшерін анықтайды, оның теріс мәні клирингілік қатысушының орындалмаған нетто-міндеттемелерінің мөлшерін төмендететін қамтамасыз етуді толықтыру немесе мәмілелер жасасу қажеттілігін білдіреді.
5. Бірыңғай шектелім теңгемен есептеледі.
6. Бірыңғай шектелімді есептеу тәртібі барлық СКШ S+I+C+I+BrCu/S+2/I+2 үшін бірдей.
7. СКШ бойынша бірыңғай шектелім төмендегілерді ескере отырып есептеледі:
 - барлық есеп айырысу күндері бар нетто-міндеттемелердің, нетто-талаптардың әділ құнын бағалау, әрбір қаржы құралы (бұдан әрі – Портфель) бойынша T0 есеп айырысу күні бар талап ретінде есепке алынатын, қамтамасыз ету);
 - әрбір қаржы құралы бойынша Портфельдердің нарықтық тәуекелі;
 - әрбір қаржы құралы бойынша портфельдердің пайыздық тәуекелінің.
8. Бірыңғай шектелімнің құрылымы:
 - 1) портфельдің теңгедегі құны;
 - 2) нарықтық тәуекелді ескере отырып, әрбір бағалы қағаз бойынша портфельдер және әрбір шетел валютасы бойынша портфельдер құнының сомасы;
 - 3) әрбір бағалы қағаз бойынша портфельдердің және әрбір шетел валютасы бойынша портфельдердің пайыздық тәуекелінің сомасы.

$$EL = \text{Portfolio}_c + \sum_{f=1 \dots N} \text{Portfolio}_f - \sum_{f=1 \dots N} \text{IRRisk}_f, \text{ мұнда:}$$

f – бағалы қағаз немесе шетел валютасы.

9. Теңгемен портфельдің құны T_i есеп айырысудың барлық күндерімен нетто-міндеттемелер мен нетто-талаптар сомасы және теңгемен қамтамасыз ету сомасы ретінде есептеледі:

$$\text{Portfolio}_c = \sum_{T_i=T_0}^{T_n} Q_{cT_i} + \text{Collateral}, \text{ мұнда:}$$

T_i – нетто-жайғасымды есептеу датасы;

T₀ – ағымдағы сауда-саттық күнінің датасы;

T_n – қандай да бір нетто-жайғасым болған, есеп айырысудың соңғы датасы;

Q_{cT_i} – T_i есептеу күнімен теңге бойынша нетто-жайғасым (нетто-талаптар кезінде "+" белгісімен, нетто-міндеттемелер кезінде "-" белгісімен);

Collateral – теңгедегі қамтамасыз етудің сомасы.

10. Нарықтық тәуекелді ескере отырып, белгілі бір бағалы қағаз портфельінің немесе шетел валютасы портфельінің құны бағалы қағаздың ағымдағы есептік бағасының немесе шетел валютасының есептік бағасының ауытқу тәуекелін ескере отырып, оның ағымдағы нарықтық құнын бағалауға мүмкіндік береді.

Есеп айырысу бағаларының ықтимал ауытқу шамасы бағалы қағаз портфельінің немесе шетел валютасы портфельінің мөлшеріне қарай қолданылатын маржаның мөлшерлемесімен немесе шоғырлану мөлшерлересімен сипатталады.

Бағалы қағаз немесе шетел валютасы портфелінің құны келесідей есептеледі:

$$\text{Portfolio}_f = \sum_{T_i=T_0}^{T_n} F_{fT_i} + \begin{cases} \sum_{T_i=T_0}^{T_n} Q_{fT_i} \times X, & \text{если } \left| \sum_{T_i=T_0}^{T_n} Q_{fT_i} \right| \leq L_{\text{conc}} \\ \text{sign}(L_{\text{conc}} \times X + \left(\left| \sum_{T_i=T_0}^{T_n} Q_{fT_i} \right| - L_{\text{conc}} \right) \times Y), & \text{если } \left| \sum_{T_i=T_0}^{T_n} Q_{fT_i} \right| > L_{\text{conc}} \end{cases}$$

$$X = \begin{cases} \text{PH}_{1f}, & \sum_{T_i=T_0}^{T_n} Q_{fT_i} \leq 0 \\ \text{PL}_{1f}, & \sum_{T_i=T_0}^{T_n} Q_{fT_i} > 0 \end{cases}$$

$$Y = \begin{cases} \text{PH}_{2f}, & \sum_{T_i=T_0}^{T_n} Q_{fT_i} \leq 0 \\ \text{PL}_{2f}, & \sum_{T_i=T_0}^{T_n} Q_{fT_i} > 0 \end{cases}$$

Q_{fT_i} – есептесуі T_i f бағалы қағазы немесе шетел валютасы бойынша нетто-жайғасым ("+" белгісі бар нетто-талап немесе "-" белгісі бар нетто-міндеттеме).

есептесуі T_0 f бағалы қағазындағы немесе шетел валютасындағы қамтамасыз ету, есептесуі T_0 нетто-жайғасымды есептеу кезінде есептесуі T_0 күнімен талап ретінде ескеріледі;

F_{fT_i} – есептесуі T_i f бағалы қағазы немесе шетел валютасы бойынша нетто-жайғасымның форвардтық құны;

L_{conc} – Комитет бекіткен және Әдістемеге сәйкес анықталатын, f бағалы қағазы немесе шетел валютасы үшін шоғырлану шектелімі;

PH_{1f} , PL_{1f} – Әдістемеге сәйкес айқындалатын және есептелетін маржа мөлшерлемесінің f бағалы қағазы немесе шетел валютасы бойынша нарықтық тәуекелді бағалау диапазонының жоғарғы және төменгі шектері;

PH_{2f} , PL_{2f} – шоғырлану мөлшерлемесінен анықталатын және Әдістемеге сәйкес есептелетін f бағалы қағазы немесе шетел валютасы бойынша екінші деңгейдегі нарықтық тәуекелді бағалау диапазонының жоғарғы немесе төменгі шектері (*осы абзац Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен толықтырылған*);

sign – знак $\sum_{T_i=T_0}^{T_n} Q_{fT_i}$, если $\sum_{T_i=T_0}^{T_n} Q_{fT_i} > 0$, то sign "+", немесе sign "-".

11. T_i есептеу күнімен f бағалы қағазы немесе шетел валютасы бойынша нетто-жайғасымның форвардтық құны келесідей есептеледі:

$$F_{fT_i} = Q_{T_i} \times \frac{\text{REPORate}_{T_i}}{\text{SwapCurr}_{T_i}}, \text{ мұнда}$$

RepoR_{T_i} – Әдістемеге сәйкес анықталатын, T_i есептеу күнімен репо есептесу мөлшерлемесі;

SwapCurr_{T_i} – Әдістемеге сәйкес анықталатын, T_i есептесу күнімен шетел валютасымен жүргізілетін операцияның есеп

айырысу бағасы *(осы абзац Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген)*.

12. Белгілі бір бағалы қағаз бойынша портфельдің немесе белгілі бір шетел валютасы бойынша портфельдің пайыздық тәуекелі репо есеп айырысу мөлшерлемелерінің және шетел валютасымен операциялардың есеп айырысу бағаларының құбылмалылығына байланысты тәуекелді бағалайды *(осы абзац Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашамсындағы шешімімен өзгертілген)*.

Пайыздық мөлшерлемелердің ықтимал өзгеру шамасы белгілі бір бағалы қағаз немесе белгілі бір шетел валютасы бойынша есеп айырысудың белгілі бір күні бар нетто-жайғасымдың мөлшеріне қарай қолданылатын шоғырлану кезінде пайыздық тәуекел мөлшерлемесімен немесе пайыздық тәуекел мөлшерлемесімен сипатталады.

Бағалы қағаз немесе шетел валютасы бойынша портфельдің пайыздық тәуекелі есеп айырысудың әрбір күні бойынша барлық нетто-жайғасымдардың пайыздық тәуекелі мөлшерінің сомасын білдіреді және келесі формула бойынша есептеледі:

$$IRRisk_f = \sum_{T_i=T_0}^{T_n} IRRisk_{fT_i}$$

Есептесуі T_i белгілі бір f бағалы қағазы немесе шетел валютасы бойынша белгілі бір күні үшін нетто-жайғасымның пайыздық тәуекелі келесідей есептеледі:

$$IRRisk_{fT_i} = \begin{cases} Q_{fT_i} \times (RRH_{fT_i} - RepoR_{fT_i} / SwapCurr_{T_i}), & \text{если } |Q_{fT_i}| \leq L_{conс} \text{ и } Q_{fT_i} < 0; \\ Q_{fT_i} \times (RepoR_{fT_i} / SwapCurr_{T_i} - RRL_{fT_i}), & \text{если } |Q_{fT_i}| \leq L_{conс} \text{ и } Q_{fT_i} > 0; \end{cases}$$

(Осы абзац Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілді)

$RepoR_{fT_i}$ – Әдістемеге сәйкес анықталатын, T_i есептеу күнімен репо есеп айырысу мөлшерлемесі;

RRH_{fT_i} , RRL_{fT_i} – бағалы қағаз немесе шетел валютасы бойынша пайыздық тәуекелдерді бағалау диапазонының жоғарғы және төменгі шектері F , пайыздық тәуекел мөлшерлемесінен айқындалатын және Әдістемеге сәйкес есептелетін *(осы абзац Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген)*.

(Осы бап Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен өзгертілген).

34 бап. Клирингілік қатысушыны қор нарығында жосықсыз деп мойындау

1. Клирингілік бөлімше клирингілік қатысушының қор нарығында жосықсыз деп келесі жағдайлардың бірі орын алғанда жосықсыз қатысушы деп мойындайды:
 - 1) Орталық депозитарийдің есеп айырысудан бас тартуына байланысты (нетто-міндеттемелердің дефолты) Регламентте анықталған және/немесе нетто-міндеттемелерді орындау cut-off time уақытындағы жағдай бойынша ОК-пен жасалған мәмілелер бойынша оның жиынтық нетто-міндеттемелерін орындау үшін клирингілік қатысушының клирингілік шотында есепке алынатын қаржы құралдарының қажетті саны жоқ;
 - 2) *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен алып тасталған)*;

- 3) қор нарығының жартылай қамтылған клирингілік қатысушының осы Ережелердің 28 бабының 3 тармағында белгіленген мерзімде кепілдік жарнаны толықтыру туралы талапты орындамауы (кепілдік жарна бойынша дефолт).
- 4) клирингілік қатысушының ОК-сыз жасалған мәміле бойынша міндеттемелерін орындау үшін оның клирингілік шотында есепке алынатын қаржы құралдарының қажетті саны жоқ немесе Бақылау және қамтамасыз ету жүйесін пайдаланушысы Биржаның "ОК функцияларын орындаусыз бағалы қағаздармен мәмілелер жасасу және олар бойынша есеп айырысуларды (гросс-есеп айырысуларды) жүзеге асыру тәртібі" және "ASTS+ сауда-клирингілік жүйесінде репо операцияларын жүзеге асыру ережелері" атты ішкі құжаттарына сәйкес белгіленген мерзімдерде оны растаудан бас тартты. "Қор нарығында ОК-сыз мәмілелер жасасу және олар бойынша есеп айырысуларды (гросс-есеп айырысулар) жүзеге асыру тәртібі" және "ASTS+ сауда-клирингілік жүйесінде репо операцияларын жүзеге асыру қағидалары" T0 ережелерімен (ОК-сыз жасалған мәмілелер бойынша дефолт).

(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)

2. Қор нарығының клирингілік қатысушысын жосықсыз деп мойындау, осы Ережелердің 19 бабының 2 және 3 тармақтарын ескерумен, жүзеге асырылады.
3. Қор нарығының клирингілік қатысушысын жосықсыз деп мойындау кезінде Биржа осы Ережелердің 19 бабындағы жалпы әрекеттерді жүзеге асырады.
4. Қор нарығының клирингілік қатысушысын жосықсыз деп мойындау кезінде, осы баптың 1-тармағының 1) тармақшасына сәйкес нетто-міндеттемелер дефолты жағдайында, Биржа осы Ережелердің 34-1 бабына сәйкес жайғасымды ауыстыру процедурасын жүзеге асырады.
5. *(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен алып тасталған).*
6. Осы баптың 1 тармағының 3) тармақшасына сәйкес кепілдік жарна бойынша дефолт жағдайында қор нарығының клирингілік қатысушысын жосықсыз деп мойындау кезінде Биржа мынадай әрекеттерді жүзеге асырады:
 - 1) жосықсыз клирингілік қатысушының барлық сауда-клирингілік шоттары бойынша өтінімдерді алып тастайды және беруді уақытша тоқтатады;
 - 2) жосықсыз клирингілік қатысушының жеке сауда-клирингілік шотында есепке алынатын кез келген қаржы құралы бойынша нетто-жайғасымдардың жол берілетін минималды оң мәніне кепілдік жарнаны толықтыру туралы талап мөлшерінде шектеу белгілейді;
 - 3) Басқарманың қарауына кепілдік жарна бойынша дефолтқа байланысты қор нарығында жосықсыз клирингілік қатысушыны дәрменсіз деп мойындау туралы мәселені және клирингілік қатысушының санатын "жартылай қамтамасыз етілген" санатынан "толық қамтылған" санатына өзгерту туралы мәселені шығарады".
7. Осы баптың 1 тармағының 4) тармақшасында анықталған жағдайларда Биржа Биржаның "ОК функцияларын орындаусыз бағалы қағаздармен мәмілелер жасасу және олар бойынша есеп айырысуларды (гросс-есеп айырысулар) жүзеге асыру тәртібі" және "ASTS+ сауда-клирингілік жүйесінде репо операцияларын жүзеге асыру ережелері" атты ішкі құжаттарына сәйкес әрекеттерді жүзеге асырады" *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген).*

(Осы бап Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен өзгертілген).

34-1 бап.

Қор нарығында жайғасымдарды ауыстыру процедурасы

1. Клирингілік қатысушы қандай да бір есеп айырысу-клирингілік сессияның басындағы жағдай бойынша қандай да бір клирингілік шотта есепке алынатын қаржы құралдарының қажетті саны болмаған жағдайда, cut-off time уақытына дейін "Авторепоны өз бетінше реттеу" сауда-саттық тәртіптемелерінде клирингілік қатысушының клирингілік шотында қаржы құралдарының жеткіліктілігіне алып келетін, репо операциясының қорытындысы арқылы жайғасымды ауыстыруды жүзеге асыруға құқығы бар.

"Авторепоны өз бетінше реттеу" сауда-саттық тәртіптемелерінде жасалған репо операциялары осындай репо операциялары жасалған кезеңде есеп айырысу-клирингілік сессиясының клирингілік пулына енгізіледі.

Егер cut-off time уақытына клирингілік қатысушыда ағымдағы есеп айырысу-клирингілік сессияның клирингілік пулы бойынша орындалмаған нетто-міндеттемелер қалған жағдайда, Биржа осындай клирингілік қатысушыны осы Ережелердің 34 бабы 1 тармағының 1 тармақшасына сәйкес жосықсыз деп мойындайды және осы баптың 3 тармағына сәйкес дефолт-нетто-міндеттемелерді реттеу жөніндегі процедураларын жүзеге асырады.

(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)

2. Егер биржа жосықсыз клирингілік қатысушы атынан оның орындалмаған нетто-міндеттемесін көшіру мақсатында өтінім берген сәтке дейін көрсетілген жосықсыз клирингілік қатысушы жетіспейтін қаржы құралдарының сомасын KASE орталық депозитарийіндегі корреспонденттік шотына және (немесе) KASE бөліміне аударған жағдайда, Биржа осы бапта қарастырылған жайғасымдарды ауыстырудың кейінгі процедураларын орындауды тоқтатады.
3. Жосықсыз клирингілік қатысушының нетто-міндеттемелерінің орындалуын ауыстыру репо операцияларын және (немесе) биржа мен жосықсыз клирингілік қатысушы арасындағы шетел валютасымен операцияларды жасасу арқылы, оның атынан 6 тармақта көрсетілген шарттарда әрекет ете отырып, және осы баптың 3 тармағында көрсетілген ерекшеліктерді ескере отырып, жүзеге асырылады *(осы абзац Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген)*:

– бағалы қағаздардағы нетто-міндеттеме дефолты жағдайында, шетел валютасын және (немесе) теңгедегі бағалы қағаздарды орындалмаған нетто-міндеттеме мөлшерінде сатып алу/сату бағытындағы репо операциялары жасалады және теңге жеткіліксіз болған жағдайда, егер жосықсыз клирингілік қатысушыда көрсетілген репо операциясын орындау үшін теңге жеткіліксіз болған жағдайда, бағалы қағаздарды және (немесе) шетел валютасын сату/сатып алу бағытындағы қосымша репо мәмілелері және (немесе) шетел валютасымен операциялар жасалады *(осы абзац Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген)*;

– ақшадағы нетто-міндеттемелер дефолты жағдайында нетто-міндеттемелер дефолты болған және Т+ қамтамасыз ету тізіміне кіретін клирингілік шоттағы шетел валютасын және (немесе) бағалы қағаздарды сату/сатып алу бағытында, немесе оларға қатысты ағымдағы есеп айырысу күнімен нетто-талап бар шетел валютасымен операция және (немесе) теңгеге репо жасалады *(осы абзац Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген)*.

жайғасымды ауыстыру процедурасы шеңберінде жосықсыз клирингілік қатысушының атынан Биржа жасайтын репо операциясын және (немесе) шетел валютасымен операцияны ашу мәмілесін сауда-саттық

заты болып табылатын қаржы құралын таңдауды Биржа өз қалауы бойынша жүзеге асырады *(осыд абзац Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертіледі)*.

(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)

3-1. Бағалы қағаздарды өтеу үшін олардың тізілімін тиянақтау күні келесі күні басталса, Биржа жайғасымды ауыстыру процедурасының орнына мәжбүрлеп жою процедурасын орындайды:

- егер тізілімді тиянақтау күннің басында жүзеге асырылған жағдайда, нетто-міндеттемелердің дефолты күнінен кейінгі 2 (екі) клирингтік күн бұрын;
- егер тізілімді тиянақтау күннің басында жүзеге асырылған жағдайда, нетто-міндеттемелердің дефолты күнінен кейінгі 1 (бір) клирингтік күн бұрын.

(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен енгізілген)

4. Биржаның адал клирингтік қатысушылар алдындағы нетто-міндеттемелерін орындау мақсатында Биржа жосықсыз клирингтік қатысушының нетто-міндеттемелерінің орындалуын ауыстыру бойынша мәмілелер жасасу нәтижесінде құрылған нетто-міндеттемелерді реттеуді осы баптың 6 тармағында көрсетілген шарттарда Регламентке сәйкес көрсетілген дәйектілікпен төменде берілген кез келген тәсілдермен жүзеге асырады:

- 1) Биржаның ішкі құжаттарында қарастырылған жағдайларда және тәртіппен өз қаражаты есебінен;
- 2) берілген өтінімді қанағаттандырған кез келген клирингтік қатысушымен Регламентке сәйкес ашылатын ОК-пен "Реттеу" сауда-саттық тәртіптемесінде өтінімдер беру арқылы өз атынан шетел валютасымен репо мәмілелерін/операцияларын жасасады;
- 3) өзінің жеке сауда-клирингтік шотында есепке алынатын қажетті қаржы құралы бар кез келген клирингтік қатысушымен немесе клиенттің сауда-клирингтік шоттарында есепке алынатын қажетті қаржы құралы бар ерікті провайдермен, оларға қатысты ерікті провайдер болып әрекет ете отырып, оның атынан репо операцияларын жасау арқылы әрекет ете отырып, өз атынан шетел валютасымен репо операцияларын/операцияларды тікелей мәмілелер әдісімен жүзеге асыратын кез келген клирингтік қатысушымен мәмілелер жасасады. *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)*;
- 4) *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен алып тасталған)*;
- 5) сауда-саттықтың технологиялық тәртіптемелерінде тікелей мәмілелер әдісімен жүзеге асырылатын репо операцияларын/шетел валютасымен операцияларды жасау арқылы, оның атынан әрекет ете отырып, өзінің сауда-клирингтік шотында (меншікті немесе клиенттік) есепке алынатын қажетті қаржы құралы бойынша есеп айырысудың ағымдағы күнімен қарсылама талаптары бар кез келген клирингтік қатысушымен өз атынан репо мәмілелерін/шетел валютасымен операцияларды жасасады.

(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген)

5. Осы баптың 4 тармағының 3) және 5) тармақшаларына сәйкес жайғасымдарды ауыстыру бойынша мәмілелер жүзеге асырылған және

бірнеше сауда-клирингілік шоттар болған жағдайда, жайғасымды ауыстыру мәмілесін жүзеге асыру үшін сауда-клирингілік шотты таңдау ауыстыру рәсімі үшін пайдаланылатын сол немесе өзге де сауда-клирингілік шотты соңғы пайдалану күнін, осындай сауда-клирингілік шотта есепке алынатын қаржы құралдары санының жеткіліктілігін ескеретін алгоритмге сәйкес жүзеге асырылады *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен және 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген)*.

6. Биржа жосықсыз және адал клирингілік қатысушылармен жайғасымдарды ауыстыру мақсатында репо операцияларын/шетел валютасымен операцияларды мынадай шарттарда жасайды:

- 1) жайғасымды ауыстыру мәмілесін жасау күні есеп айырысуды жүзеге асырудың неғұрлым ертерек мерзімімен репо операциясы/шетел валютасымен операция бойынша мәмілені орындау күні болып табылады;
- 2) репо операциясының/шетел валютасымен операцияның мерзімі – бір есеп айырысу күні;
- 3) репо операциясы/есеп айырысуды жүзеге асырудың неғұрлым кешірек мерзімімен шетел валютасымен операция бойынша мәмілені орындау күні репо ашу мәмілесі күнінен кейінгі есеп айырысу күні болып табылады;
- 4) репо операциясын ашу бағасы Биржаның "ASTS+ сауда-клирингілік жүйесінде репо операцияларын жүзеге асыру ережелері" атты ішкі құжатына сәйкес белгіленеді *(осы абзац Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)*;

шетел валютасымен операцияны ашу мәмілесінің бағамы, Әдістемеге сәйкес есептелетін, SwapCurrT1 шетел валютасымен операцияларының операцияның есеп айырысу бағасына тең болып белгіленеді;

- 5) репо операциясының/шетел валютасымен операцияның бағасы, реттеу заты болып табылатын, қаржы құралы үшін Әдістемеге сәйкес белгіленген дефолтты реттеу мөлшерлемесіне тең.

Қаржы құралдары үшін белгіленген дефолтты реттеу мөлшерлемелерінің ағымдағы мәндері туралы ақпарат ASTS+ сауда-клирингілік жүйесінде қарау үшін қолжетімді және Биржаның интернет-сайтында жарияланады (www.kase.kz).

(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен және 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімдерімен өзгертілген)

7. Биржаның жосықсыз клирингілік қатысушының клиенттік/клиенттік кастодиандық клирингілік шоты бойынша орындалмаған нетто-міндеттемені ауыстыру рәсімін жүзеге асыруға, сондай-ақ Орталық депозитарийдің бағалы қағаздарды есептен шығарудан/есепке алудан бас тартуы себебі бойынша нетто-міндеттемелер дефолт болған жағдайда Басқарманың шешімісіз оны мәжбүрлеп жою процедурасына кірісуге құқығы бар *(данный абзац изменен решением Совета директоров Биржи от 29 июня 2020 года)*.

Жосықсыз клирингілік қатысушының клиенттік/клиенттік кастодиандық клирингілік шоты бойынша орындалмаған нетто-міндеттемені/нетто-талапты мәжбүрлеп жою, Биржаның мынадай мәмілелер жасасуы арқылы, мұндай орындамауды клиенттік/клиенттік кастодиандық клирингілік шоттан жосықсыз клирингілік қатысушының меншікті клирингілік шотына аудару мақсатында жүзеге асырылады:

- Орталық депозитарий бағалы қағаздарды есептен шығарудан бас тартқан жағдайда, осындай бағалы қағаздарды клиенттік/клиенттік кастодиандық СКШ-қа сатып алу және оларды меншікті СКШ-тан, осындай бағалы қағаз үшін белгіленген ағымдағы есептік баға бойынша, теңгеге сату бойынша тікелей мәміле жасалады;
- Орталық депозитарий бағалы қағаздарды есепке алудан бас тартқан жағдайда, клиенттік/клиенттік кастодиандық СКШ-тан сату және меншікті СКШ-қа осындай бағалы қағаздарды, осындай бағалы қағаз үшін белгіленген ағымдағы есептік баға бойынша, теңгеге сатып алу бойынша тікелей мәміле жасалады.

Орталық депозитарий Т+ Тізіміне кіретін бағалы қағаздарға қатысты есеп айырысудан бас тартқан жағдайда, сатып алу/сату мәмілесі қамтамасыз етуді тексерусіз жүзеге асырылады.

Орталық депозитарий Т+ Тізіміне кіретін бағалы қағаздарға қатысты есеп айырысудан бас тартқан жағдайда, сатып алу/сату мәмілесі қамтамасыз етудің жеткіліктілігін тексере отырып, жүзеге асырылады.

Жосықсыз клирингілік қатысушының меншікті клирингілік шотында Т+ Тізіміне кіретін бағалы қағаздарға қатысты мәжбүрлеп жоюды жүргізу нәтижелері бойынша құрылған нетто-міндеттемелерді орындау үшін қаржы құралдары жеткіліксіз болған жағдайда, Биржа жосықсыз клирингілік қатысушының атынан осы баптың 3-6 тармақтарына сәйкес жайғасымды ауыстыру рәсімдерін жүзеге асырады.

Жосықсыз клирингілік қатысушының меншікті клирингілік шотында Т+ Тізіміне кіретін бағалы қағаздарға қатысты мәжбүрлеп жоюды жүргізу нәтижелері бойынша құрылған нетто-міндеттемелерді орындау үшін қаржы құралдары жеткіліксіз болған жағдайда, клирингілік қатысушы орындалмаған міндеттемелерді немесе соңғы клирингілік сессияны жабу уақытынан кешіктірмей орындауға міндетті.

8. Биржа жосықсыз қатысушы атынан, сондай-ақ өзіне қатысты адал клирингілік қатысушылар атынан әрекет ете отырып, арнайы өкілеттісіз (сенімхатсыз), сондай-ақ жосықсыз клирингілік қатысушы мен адал клирингілік қатысушылардың келісімінсіз осы Ережелерге сәйкес мәмілелер жасасу үшін қажетті барлық заңды және нақты әрекеттерді жүзеге асырады.
9. Жосықсыз клирингілік қатысушы, сондай-ақ сауда-клирингілік шоттары реттеу шеңберінде мәмілелерді жүзеге асыру үшін пайдаланылған адал клирингілік қатысушылар өздерінің атынан Биржа жасаған барлық мәмілелер бойынша осы бапқа сәйкес жүзеге асырылған міндеттемелерді орындауға міндетті.
10. Биржа қор нарығындағы жосықсыз клирингілік қатысушыға жайғасымды ауыстыру процедураларын қолданғаны және (немесе) мәжбүрлеп жою процедурасын қолданғаны үшін, сондай-ақ осы процедураларды жүргізу нәтижелері бойынша қалыптасқан, орындалмаған нетто-міндеттемелер үшін осы Ережелердің 29 бабына сәйкес төленуге міндетті тұрақсыздық төлемін есептейді.

(Осы бап Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен енгізілген).

35 бап. Клирингілік қатысушыны қор нарығында дәрменсіз деп мойындау

1. Жауапты бөлімше Биржа Басқармасының қарауына 20 баптың 1 тармағының 1) тармақшасының негізінде клирингілік қатысушыны/қор нарығының жосықсыз клирингілік қатысушысын дәрменсіз деп мойындау туралы мәселені мынадай жағдайларда шығарады *(осы абзац Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен*

өзгертілген және 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен толықтырылған):

- 1) нетто-міндеттемелердің дефолты жағдайында клирингілік күннің 10.30 ALT дейін:
 - ақша бойынша белгілі бір клирингілік шот бойынша орындалмаған нетто-міндеттемелерді ауыстыру процедуралары қатарынан алдыңғы 2 клирингілік күн бойы жүзеге асырылған болса;
 - бағалы қағаздар бойынша белгілі бір клирингілік шот бойынша орындалмаған нетто-міндеттемелерді ауыстыру процедуралары қатарынан 4 алдыңғы клирингілік күн бойы жүзеге асырылған болса;
 - клирингілік қатысушының алдыңғы клирингілік күннің қорытындысы бойынша орындалмаған міндеттемелері болған жағдайда;
 - 2) осы Ережелердің 31-4 бабының 2 тармағында белгіленген мерзімде margin-call жойылмаған жағдайда (маржа бойынша дефолт) *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген);*
 - 3) осы Ережелердің 28 бабының 3 тармағына сәйкес, Биржаның кепілдік жарнаны толықтыру туралы талабын орындаудың соңғы мерзімі болып табылатын күннен кейінгі келесі клирингілік күннің 10.30 ALT дейін кепілдік жарна бойынша дефолт болған жағдайда *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген);*
2. Биржа Басқармасы клирингілік қатысушыны осы баптың 1 тармағына сәйкес дәрменсіз деп мойындау туралы шешім қабылдаған жағдайда, Биржа осы Ережелердің 21 бабына сәйкес дәрменсіз клирингілік қатысушының дефолтын реттеу жөніндегі процедураларды жүзеге асырады *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген).*

(Осы бап Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен өзгертілген).

5 тарау. ВАЛЮТАЛЫҚ НАРЫҚТЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

36 бап.

Валюталық нарықта клирингі жүзеге асыру ерекшеліктері

(осы тақырыптама Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген)

1. Валюта нарығындағы Биржа клирингілік қатысушылардың барлық шетел валюталарымен мәмілелері бойынша орталық контрагент қызметін жүзеге асырады.
 2. Биржа "spot" және "своп" секцияларының қаржы құралдарымен жасалған мәмілелер бойынша нетто негізде клирингі жүзеге асырады *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы шешімімен және 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген).*
 3. Валюта нарығында Биржа қамтамасыз етілмеген, жартылай қамтамасыз етілген және толық қамтамасыз етілген клирингілік қатысушылар үшін клирингілік қызметті жүзеге асырады.
- 3-1. Биржалық қызмет ережелерінде анықталған валюталық своп операцияларына клирингілік қатысушылар жасаған және валюта нарығының туынды қаржы құралдары болып табылатын жеткізу фьючерстері бойынша

Биржа әрбір клирингілік қатысушы үшін түрлендірілмелі маржаны алу бойынша төлеу/талап ету бойынша міндеттемелерді анықтайды.

Тараптар валюталық своп операциялары/жеткізу фьючерстері бойынша, мөлшері базалық актив бағасының өзгеруіне байланысты болатын, түрлендірілмелі маржаны теңгемен бір-біріне мерзімді ақша қаражатының сомасын төлеуге міндетті. Түрлендірілмелі маржа мәміле жасалған күні есептеледі және валюталық своп/жеткізу фьючерсі операциясы жасалған күннен кейінгі есеп айырысу күнінен бастап қоса алғанда, валюталық своп/жеткізу фьючерсі операциясын жабу мәмілесі бойынша міндеттемелерді орындау күніне дейінгі кезеңде төленеді. Түрлендірілмелі маржаны есептеу және төлеу тәртібі осы Ережелердің 39-1 бабында анықталған.

(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы Данный пункт включен решением Совета директоров Биржи от 11 ноября 2020 года)

4. Валюта нарығының клирингілік қатысушыларына ASTS + валюта нарығының сауда-клирингілік жүйесінде мәмілелер жасасу үшін меншікті "S+" және/немесе агрегацияланған клиенттік клирингілік шот "L+" ашылады, олар осы баптың 5-тармағында белгіленген алып тастауды ескере отырып, орталық банкпен, клирингілік қатысушымен мәмілелер жасасу үшін сауда-саттыққа қатысушысы ретінде клирингілік қатысушыға ашылған тиісті сауда-саттық шоттарымен сәйкес келеді.

Осындай сауда-саттық шотынан жүзеге асырылатын мәмілелер/операциялар бойынша орындауды және есеп айырысуды қамтамасыз ететін сауда-саттық шоты және нөмір бойынша оған сәйкес келетін клирингілік шоты жиынтығында "S+" / "L+" сауда-клирингілік шотын (бұдан әрі – СКШ) құрайды.

"S+" СКШ / "L+" СКШ ашу/жабу Биржа Басқармасының валюта нарығында клирингілік қатысушы мәртебесін беру/айыру туралы шешімінің негізінде жүзеге асырылады. Бұл ретте шоттарды жабу тиісті жабылатын шоттар бойынша орындалмаған міндеттемелер болмаған жағдайда жүзеге асырылады.

(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 12 желтоқсанындағы және 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімдерімен өзгертілген Данный пункт изменен решениями Совета директоров Биржи от 12 декабря).

5. Ұлттық Банктің сенімгерлік басқаруындағы активтерді сегрегацияланған есепке алу мақсатында, Ұлттық Банкке жекелеген клиенттік клирингілік шоттар, сондай-ақ егер Ұлттық банк осындай активтер есебінен жасалған мәмілелер бойынша есеп айырысуды жүзеге асыру үшін жекелеген корреспонденттік шоттарды анықтаған жағдайда, Биржаның ішкі есепке алу жүйесіндегі жекелеген ақшалай есеп шоттары мен қосалқы шоттар ашылады.
6. *(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 28 мамырындағы шешімімен өзгертілген және Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен алып тасталған).*
7. СКШ "S+" / СКШ "L+" келесі ақпараттарды қамтиды:
 - 1) СКШ "S+" / СКШ "L+" пайдалана отырып жүзеге асырылатын мәмілелер, өтінімдер және өзге де операциялар туралы;
 - 2) осы тармақтың 1) тармақшасында көрсетілген операциялар бойынша нетто-негізде есептелетін ақша бойынша талаптар мен міндеттемелер, сондай-ақ валюталық своп операциялары/жеткізу фьючерстері

бойынша түрлендірілмелі маржаны алу бойынша төлеу/талаптар бойынша міндеттемелер туралы;

- 3) осы тармақтың 2) тармақшасында көрсетілген нетто-талаптарды және нетто-міндеттемелерді орындауға арналған, сондай-ақ қамтамасыз ету ретінде ақшаны есепке алуға арналған шоттардағы ақша бойынша жайғасымдар туралы;
- 4) СКШ "S+" / СКШ "L+" есепке алынатын бірыңғай шектелімнің мөлшері туралы, margin-call мөлшері туралы;
- 5) осы тармақтың 2) тармақшасында көрсетілген ақша бойынша жайғасымдар есепке алынатын есеп айырысу ұйымдарындағы шоттар туралы.

(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен енгізілген)

8. Биржа есеп айырысулары Регламентке (бұдан әрі – клирингілік пул) сәйкес белгіленген тәртіппен қандай да бір есеп айырысу-клирингілік сессияда жүзеге асырылатын мәмілелер жиынтығы бойынша нетто-талаптарды және нетто-міндеттемелерді анықтайды *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен енгізілген)*.

37 бап.

Валюталық нарықтағы есептесулер. Қамтуларды аудару

1. Биржа валюта нарығындағы мәмілелер бойынша есеп айырысу ұйымы бола отырып, валюта нарығының клирингілік қатысушысына, аударылған қамтуды және нетто-міндеттемелер мен нетто-талаптарды орындауды есепке алу мақсатында, клиринг қорытындылары бойынша көрсетілген шоттар бойынша ақшада ішкі меншікті және (қажет болған кезде) клиенттік агрегацияланған қамтамасыз ету шоттарын ашады.
2. Валюта нарығындағы мәмілелер бойынша есеп айырысулар Валюталармен есеп айырысу ережелеріне сәйкес жүзеге асырылады.
3. Биржаның валюта нарығында есеп айырысуларды жүзеге асыру мақсатында әрбір клирингілік күн регламентке сәйкес клирингілік шотта есепке алынатын мынадай ақпаратты басшылыққа ала отырып, әрбір "S+" СКШ / "L+" СКШ бойынша әрбір валюта бойынша нетто-талаптарды / нетто-міндеттемелерді айқындайды:
 - клирингілік пұлмен жасалған мәмілелері бойынша әрбір есеп айырысу-клирингілік сессияға есеп айырысудың ағымдағы күнімен клирингілік шотта есепке алынатын міндеттемелер мен талаптар туралы;
 - осы Ережелердің 39-1 бабында белгіленген тәртіппен клирингілік шотта Т0 есептесулері үшін негізгі есеп айырысу-клирингілік сессиясы барысында түрлендірілмелі маржаны беру жөніндегі міндеттемелер мен алу жөніндегі талаптар туралы және Регламентте анықталған тәртіппен орындалуға тиіс.
4. Түрлендірілмелі маржаны беру бойынша міндеттемелер мен талаптарды Биржа "S+" СКШ / "L+" СКШ бойынша mark-to-market клирингілік сессиясын өткізу кезеңінде, міндеттемелері тоқтатылмаған, валюталық своп / жеткізу фьючерсінің операциялары жасалған күннен кейінгі есеп айырысудың әрбір күнінде қояды.
5. Валюталық нарықтың клирингілік қатысушысы өзінің нетто-міндеттемелерін орындау үшін клирингілік қатысушылардың Регламентте белгіленген қаржы құралдарын (бұдан әрі-қаржы құралдары) беруінің соңғы уақытына дейін міндетті – cut-off time) есеп айырысуды жүзеге асыру күнінің әрбір есеп айырысу-клирингілік сессиясында қаржы құралдарының болуын қамтамасыз

етуге, тиісті валюта үшін cut-off time уақытына қарай ASTS+ сауда-клирингілік жүйесінде көрсетілетін ақша бойынша есеп айырысу жайғасымдары теріс болып табылмайтын, Биржаның корреспонденттік шоттарына ақша аудару арқылы, осы баптың 1 тармағына сәйкес есептелген, нетто-жайғасымдардың орындалуын қамтамасыз ететін "S+" СКШ / "L+" СКШ (меншікті, клиенттік агрегацияланған) қаржы құралдарының болуын қамтамасыз етуге міндетті.

Әрбір есеп айырысу-клирингілік сессиясына cut-off time уақытына клирингілік қатысушылары орындауға тиіс нетто-міндеттемелер туралы ақпарат есеп айырысу-клирингілік сессиясы басталған сәтте тіркеледі және, "Валюта нарығындағы клирингілік есептердің форматтары" атты Биржаның ішкі құжатына сәйкес құрастырылған, клирингілік есепті клирингілік қатысушыларына жіберу арқылы ұсынылады.

Биржаның ақша бойынша қорытынды нетто-талаптарды/нетто-міндеттемелерді орындауы Регламентте белгіленген есеп айырысу-клирингілік сессиясының аяқталу уақытынан кешіктірмей, Биржаның ішкі есеп жүйесінде клирингілік қатысушыларға ашылған қамтамасыз ету шоттары (меншікті, агрегацияланған клиенттік) бойынша жүзеге асырылады.

6. Валюталық нарықтың клирингілік қатысушыларының жасалған мәмілелер бойынша өздерінің нетто-міндеттемелерінің орындалуын қамтамасыз ету, сондай-ақ өтінімдер беру және мәмілелер жасасу мақсатында ақша аудару Валюталармен есеп айырысу ережелерінде белгіленген мерзімде және шарттарда Биржаның корреспонденттік шоттарына жүзеге асырылады.
7. Осы баптың 5 тармағында көрсетілген мақсаттар үшін, тиісті валютада ақша аудару, төлем құжаттарында төлем мақсатын білдіретін арнайы кодтар көрсетіле отырып, жүзеге асырылады. Мұндай кодтардың тізімі Биржаның интернет-сайтында (www.kase.kz) жарияланған.
8. Валюталық нарықтың клирингілік қатысушысының төлем тәртібін бұзғаны үшін айыппұл Валюталармен есеп айырысу ережелерінде анықталған.
9. Клирингілік қатысушы төлеуге тиісті міндеттемелерді орындамағаны/уақтылы орындамағаны үшін айыппұл осы Ережелердің 29 бабында анықталған.
10. Валюта нарығының клирингілік қатысушыларына оның қамтамасыз ету шоттарында есепке алынатын ақшаны қайтару тәртібі мен шарттары Валюталармен есеп айырысу ережелерінде анықталған.
11. Биржаның ішкі есепке алу жүйесіндегі қамтамасыз ету шоттарында есепке алынатын KASE корреспонденттік шоттарынан ақшаны қайтару ASTS+ сауда-клирингілік жүйесінде мынадай оң тексерулерді жүзеге асырған кезде ғана орындалады:
 - 1) қайтарылатын ақшаны есепке алмағанда есептелген қайтаруға сұрау салу алынған "S+" СКШ / "L+","+" СКШ үшін қамтамасыз ету шотындағы ақша бойынша жоспарлы жайғасымның мөлшері теріс мәнді болмайынша;
 - 2) қамтамасыз ету шотында есепке алынатын қайтарылатын ақшаны есепке алмағанда есептелген ақшаны қайтаруға сұрау салу алынған "S+" СКШ / "L+" СКШ бойынша бірыңғай шектелім жартылай қамтамасыз ету шарттарында тексеру жүзеге асырылатын клирингілік шотқа қатысты теріс болмайынша немесе қамтамасыз ету шотында есепке алынатын ақшадағы жоспарлы жайғасымдардың мөлшері, T+ есеп айырысудың әрбір күні үшін толық өтеу шарттарында тексеру жүзеге асырылатын клирингілік шотқа қатысты теріс болмайынша.

(Осы бап Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы шешімімен, 2019 жылдың 12 желтоқсанындағы және 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген).

37-1 бап.

Mark-to-market клирингілік сессияларын өткізу тәртібі

1. Биржа, Регламентте белгіленген мерзімде, валюта нарығында mark-to-market клирингілік сессиясын келесі мақсаттарда өткізеді:
 - 1) Әдістемеге сәйкес тәуекел-параметрлердің жаңа мәндерін анықтайды;
 - 2) әрбір "S+" СКШ / "L+" СКШ үшін қамтамасыз етудің жеткіліктілігін бақылау мақсатында бірыңғай шектелімнің жаңа мәндерін есептеуді жүзеге асырады;
 - 3) әрбір "S+" СКШ / "L+" СКШ үшін margin-call (болған жағдайда) мөлшерін анықтайды;
 - 4) әрбір "S+" СКШ / "L+" СКШ үшін түрлендірілмелі маржаны беру бойынша міндеттемелерді / алу бойынша талаптарды қояды;
 - 5) валюталық своп операциялары / жеткізу фьючерстері бойынша қарсы біртекті міндеттемелердің тоқтатылуын ескереді;
 - 6) түрлендірілмелі маржа бойынша мәмілелерді қалыптастырады;
 - 7) margin-call туындаған және (немесе) түрлендірілмелі маржаны беру бойынша талаптар және (немесе) міндеттемелер және (немесе) алу бойынша талаптар қойылған клирингілік қатысушыларға есептерді қалыптастырады және жібереді.
2. Mark-to-market клирингілік сессиясының қорытындысы бойынша клирингілік қатысушыда туындаған margin-call, клирингілік қатысушымен ағымдағы клирингілік күннің 14.00 ALT дейін жойылуы тиіс:
 - 1) қаржы құралдарын (қамтамасыз етуге қабылданатын валютаны), тиісті "S+" СКШ / "L+" СКШ ескерілетін KASE корреспонденттік шоттарына, KASE корреспонденттік шоттарына аудару;
 - 2) қамтамасыз етудің жеткіліксіздігін жоятын мәмілелер жасасу.
3. Margin-call клирингілік шоты бойынша ОК-пен жасалатын мәмілелер бойынша бірыңғай шектелімі бар клирингілік қатысушыда туындайды, клирингілік сессияның қорытындысы бойынша mark-to-market мәні теріс болды. Margin-call сомасы көрсетілген бірыңғай шектелімнің абсолютті мәніне тең.
4. "S+" СКШ / "L+" СКШ бойынша клирингілік қатысушыда туындаған margin-call осындай шот бойынша бірыңғай ішектелімнің мәні теріс емес болған кезде тоқтатылған болып саналады.
5. Клирингілік қатысушы margin-call-ті осы баптың 2 тармағында белгіленген мерзімде орындамаған жағдайда, мұндай клирингілік қатысушы осы Ережелердің 42 бабы 1 тармағының 2) тармақшасына сәйкес дәрменсіз деп мойындалады.
6. Mark-to-market клирингілік сессиясы барысында түрлендірілмелі маржаны төлеу жөніндегі міндеттемелер анықталғаннан және осы баптың 1 тармағында қарастырылған өзге де әрекеттерді орындағаннан кейін Биржа Ережелердің осы бабының 1 тармағы 5) тармақшасына сәйкес, қарсылама және біртекті болып табылатын міндеттемелерді анықтайды және валюталық своп операциялары / жеткізу фьючерстері бойынша қарсылама және біртекті міндеттемелердің тоқтатылуын ескереді, бұл ретте бірінші кезекте жасалған күні ертерек болған валюталық своп операцияларының мәмілелері / жеткізу фьючерстері бойынша міндеттемелер тоқтатылады.

7. Есеп айырысу-клирингілік сессиясы барысында тоқтатылуға жататын валюталық своп операциялары / жеткізу фьючерстері бойынша қарсылама біртекті міндеттемелер деп, мынадай талаптардың барлығын қанағаттандыратын, валюталық своп операцияларын жабу мәмілелері/жеткізу фьючерстері бойынша міндеттемелер түсініледі:
 - бір тұрпаттағы туынды қаржы құралдары (жеткізу немесе есеп айырысу) бойынша міндеттемелер болып табылады;
 - қарама-қарсы бағыттағы міндеттемелер;
 - лоттың валютасы мен есеп айырысу валютасы бірдей;
 - орындау күні бірдей міндеттемелер болып табылады;
 - лоттары бірдей міндеттемелер болып табылады;
 - клирингілік қатысушының бір коды көрсетілген өтінімдер негізінде жасалған, своп мәмілелері бойынша міндеттемелер болып табылады.
8. Биржа валюталық своп операцияларын жабу мәмілелері/жеткізу фьючерстері бойынша міндеттемелер сомасының өзгеруі ескеріле отырып, міндеттемелері тоқтатылмаған валюталық своп/жеткізу фьючерстерінің жасалған операцияларының санына ағымдағы есеп айырысу күні анықталған есептесу бағасының туындысы ретінде есептелген, тиісті есеп айырысу күнімен нетто-міндеттемелерді / нетто-талаптарды теңгемен қайта есептейді

(Осы бап Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен енгізілген).

38 бап.

Валюталық нарықта тәуекелдерді басқару жүйесі

1. Валюталық нарықтағы тәуекелдерді басқару жүйесі келесі элементтерден тұрады:
 - 1) валюталық нарықтың клирингілік қатысушысының қаржылық жағдайына мониторинг, мәмілелер бойынша міндеттемелердің орындалуын қамтамасыз ету әдісін анықтайтын, оған берілген санатпен белгіленген қойылатын талаптарға сәйкестігін анықтау мақсатында, мерзімділік негізде өткізіледі;
 - 2) Әдістемеге сәйкес анықталатын, валюталық нарықтың қаржы құралдарының тәуекел-параметрлері;
 - 3) Ережелерге сәйкес белгілі бір жартылай қамтамасыз етілген клирингілік қатысушыларға Биржа Басқармасы белгілейтін, маржаның жеке мөлшерлемелері (бұдан әрі – маржаның жеке мөлшерлемелері);
 - 4) KASE корреспонденттік шоттарындағы клирингілік қатысушылардың қамтулары;
 - 5) нетто-жайғасымдарды және қамтамасыз етуді қайта бағалау, нарықтық және пайыздық тәуекелдерді бағалау;
 - 6) бірыңғай шектелімді есептеу арқылы жартылай қамтамасыз етілген мәмілелер бойынша қамтамасыз етудің жеткіліктілігін бақылау;
 - 7) түрлендірілмелі маржа;
 - 8) Бірыңғай шектелімге Биржа анықтаған деңгейден төмен түсуге мүмкіндік бермейтін, бірыңғай шектелімнің өзгеруіне Биржа қоятын шектеулер;
 - 9) клирингілік қатысушының сауда-клирингілік шоттары бойынша және/немесе қаржы құралдары бойынша белгіленетін "қысқа сатуға тыйым" және "қамтамасыз етілмеген сатып алуға тыйым" белгілері;

- 10) валюта нарығының толық қамтылған клирингілік қатысушысын немесе "қысқа сатуға тыйым"/ "қамтамасыз етілмеген сатып алуға тыйым" белгісі бар қаржы құралын толық көлемде қамтамасыз етуді алдын ала бақылау";
 - 11) Биржа Басқармасы белгілейтін жартылай қамтамасыз етумен клирингілік қатысушының нетто-жайғасымдарын ашу шектелімдері;
 - 12) валюта нарығының клирингілік сақтық қоры;
 - 13) валюта нарығының клирингілік кепілдік қоры;
 - 14) күн сайынғы негізде валюта нарығының клирингілік кепілдік қорына валюта нарығының жартылай қамтамасыз етілген клирингілік қатысушыларының кепілдік жарналарының жеткіліктілігін бақылау;
 - 15) дефолттарды реттеу процедуралары;
 - 16) осы Ережелерге сәйкес, валюталық нарықтың клирингілік қатысушылары алдындағы мәмілелер бойынша нетто-міндеттемелерді орындау бойынша орталық контрагенттің функцияларын орындау кезінде Биржаның жауапкершілігін шектеу.
2. Қаржы құралдарының баға шекараларын белгілеу/өзгерту тәртібі, Әдістемеді анықталған тәртіппен, жүзеге асырылады.
3. жартылай қамтамасыз ету шарттарында мәмілелер жасасу мақсатында ASTS+ сауда-клирингілік жүйесінде әрбір қаржы құралы үшін сауда-клирингілік шоттар бойынша бірыңғай шектелімді есептеу үшін пайдаланылатын тәуекел-параметрлер белгіленеді, оның негізінде олар бойынша, есеп айырысу күні әлі басталмаған, берілетін өтінімдер мен мәмілелер бойынша міндеттемелерді қамтамасыз етудің жеткіліктілігін бақылау жүзеге асырылады.
- ASTS+ сауда-клирингілік жүйесінде толық жабу талаптарымен мәмілелер жасасу мақсатында, есеп айырысу күні әлі басталмаған, берілетін өтінімдер мен мәмілелер бойынша ақша бойынша міндеттемелердің толық жабылуын бақылау үшін "қысқа сатуға тыйым" және/немесе "қамтамасыз етілмеген сатып алуға тыйым" белгісі белгіленеді:
- 1) клирингілік қатысушының сауда-саттық коды бойынша – бұл жағдайда осы клирингілік қатысушының барлық сауда-клирингілік шоттары (меншікті және клиенттік) осы белгімен белгіленген шарттарға сәйкестігіне тексеріледі;
 - 2) клирингілік қатысушының белгілі бір сауда-клирингілік шоты бойынша – бұл жағдайда көрсетілген сауда-клирингілік шот (меншікті немесе клиенттік) ғана осы белгімен белгіленген шарттарға сәйкестігіне тексеріледі;
 - 3) қаржы құралдары бойынша -- бұл жағдайда оған қатысты белгі белгіленген қаржы құралы бойынша барлық клирингілік қатысушылардың барлық сауда-клирингілік шоттары бойынша берілетін өтінімдер мен жасалатын мәмілелер осы белгімен белгіленген шарттарға сәйкестігі тексерілетін болады.
4. Т+ қамтамасыз ету тізіміне кіретін қаржы құралдары, жартылай қамтамасыз етілген мәмілелерді орындау үшін қамтамасыз ету ретінде қабылданатын, қаржы құралдары болып табылады.
5. Жартылай қамтамасыз етілген валюта нарығының клирингілік қатысушысы өзіне берілген санат үшін белгіленген шарттарға сәйкес және осы Ережелердің 2 бабының 7 тармағында белгіленген ерекшеліктерді ескере отырып, қамтамасыз етудің жеткіліктілігіне қойылатын талаптарды орындау

үшін қаржы құралдарын KASE корреспонденттік шоттарына есепке қосылуын қамтамасыз етуге міндетті.

6. Жартылай қамтамасыз етілген валюта нарығының клирингілік қатысушысы, егер мұндай пайдалану оның валюта нарығындағы бірыңғай шектелімнің теріс мәніне алып келетін жағдайда, өзінің Биржадағы қамтамасыз ету шоттарында сақталатын қаржы құралдарын қайтаруды талап ете алмайды.
7. Егер соңғы есеп айырысу-клирингілік сессиясының есеп айырысу нәтижелері бойынша кепілдік жарнаның мөлшері жөніндегі талап орындалмаған жағдайда, клирингілік есепте кепілдік жарнаны толықтыру қажеттілігі туралы тиісті талаптар көрсетіледі (ол жеткіліксіз болған жағдайда).
8. Клирингілік кепілдік қорларына аударылатын кепілдік жарналарының мөлшері, сондай-ақ оларды аудару және қайтару тәртібі осы Ережелердің 18 бабында белгіленген.

(Осы бап Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы, 2019 жылдың 29 қаңтарындағы, 2019 жылдың 26 сәуіріндегі, 2019 жылдың 28 мамырындағы, 2020 жылдың 29 маусымындағы және 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген).

39 бап.

Валюталық нарықтағы бірыңғай шектелім

1. Валюта нарығында бірыңғай шектелімді қолданудың мақсаты жартылай қамтамасыз етілген валюта нарығының клирингілік қатысушысының клирингілік шоты бойынша өтінімдер беру және мәмілелер жасасу үшін қажетті қамтамасыз етудің жеткіліктілік деңгейін өлшеу және қолдау болып табылады.
2. Валюта нарығындағы бірыңғай шектелім "S+" СКШ валюта нарығының клирингілік қатысушысының жеке шоты бойынша және "L+" ТКЖ клирингілік қатысушысының клиенттік шоты бойынша жеке (ол болған жағдайда) есептеледі).
3. "S+" CRI / "L +" CRI сауда-клирингілік шоты бойынша бірыңғай шектелім мынадай мақсаттарда пайдаланылады:

СКШ-пен мәмілелер жасасуға өтінімдер беру кезінде жартылай қамтамасыз етілген мәмілелер бойынша нетто-міндеттемелерді қамтамасыз етудің жеткіліктілігін алдын ала бақылау;

СКШ-ты пайдалана отырып жасалған жартылай қамтамасыз етілген мәмілелер бойынша, оларды орындау сәтіне дейін, қамтамасыз етудің қажетті жеткіліктілік деңгейін қолдау.
4. Қандай да бір СКШ бойынша бірыңғай шектелім мынадай жағдайлардың кез келгені туындаған кезде есептеледі:
 - 1) СКШ-пен мәмілелер жасасуға өтінімдер беру кезінде;
 - 2) СКШ бойынша мәміле жасасу кезінде;
 - 3) СКШ бойынша міндеттемелер мен талаптарды орындау/тоқтату кезінде;
 - 4) СКШ-қа қамтамасыз етуді аудару/қайтару кезінде;
 - 5) қаржы құралдарының тәуекел-параметрлері өзгерген кезде.
5. СКШ бойынша бірыңғай шектелім, төмендегілерді ескерумен, есептеледі:
 - 1) СКШ-та ақшалай есепке алынатын қамтамасыз етуді;
 - 2) барлық есеп айырысу күндерімен жартылай қамтамасыз етілген мәмілелер бойынша ақша бойынша нетто-талаптар мен нетто-міндеттемелерді;

- 3) "қысқа сатуға тыйым" белгісі белгіленген шетел валюталарымен мәмілелер бойынша ақшадағы нетто-талаптар мен нетто-міндеттемелерді;
 - 4) түрлендірілмелі маржаны беру бойынша міндеттемелерді / алу бойынша талаптарды;
 - 5) осы Ережелерге сәйкес өзге де талаптар мен міндеттемелерді.
6. Mark-to-market клирингтік сессиясының қорытындысы бойынша есептелген бірыңғай шектелім margin-call мөлшерін анықтайды, оның теріс мәні, клирингтік қатысушының орындалмаған нетто-міндеттемелерінің мөлшерін төмендететін, қамтамасыз етуін толықтыру немесе мәмілелер жасасу қажеттілігін білдіреді.
7. Бірыңғай шектелім теңгемен есептеледі.
8. Бірыңғай шектелімді есептеу тәртібі барлық "S+" СКШ / "L+" СКШ үшін бірдей.
9. СКШ бойынша бірыңғай шектелім төмендегілерді ескере отырып есептеледі:
- әрбір қаржы құралы (бұдан әрі – Портфель) бойынша нетто-міндеттемелердің, нетто-талаптардың әділ құнын есеп айырысудың барлық күндерімен бағалау, T0 есеп айырысу күнімен талап ретінде есепке алынатын қамтамасыз ету;
 - әрбір қаржы құралы бойынша Портфельдердің нарықтық тәуекелі;
 - әрбір қаржы құралы бойынша Портфельдердің пайыздық тәуекелі.
10. Бірыңғай шектелімнің құрылымы:
- 1) портфельдің теңгемен құны;
 - 2) нарықтық тәуекелді ескере отырып, әрбір шетел валютасы бойынша портфельдер құнының сомасы;
 - 3) әрбір шетел валютасы бойынша портфельдердің пайыздық тәуекелінің сомасы.

$$EL = \text{Portfolio}_{KZT} + \sum_{\text{Curr}=1\dots N} \text{Portfolio}_{\text{Curr}} - \sum_{f=1\dots N} \text{IRRisk}_f, \text{ где:}$$

Curr – шетелдік валюта.

11. Теңгемен портфельдің құны T_i есеп айырысудың барлық күндерімен нетто-міндеттемелер мен нетто-талаптар сомасы және теңгемен қамтамасыз ету сомасы ретінде есептеледі:

$$\text{Portfolio}_{KZT} = \sum_{T_i=T_0}^{T_n} Q_{KZT T_i} + \text{Collateral}, \text{ мұнда}$$

T_i – нетто-жайғасымды есептеу датасы;

T_0 – ағымдағы сауда-саттық күнінің датасы;

T_n – қандай да бір нетто-жайғасым бар есептеулердің соңғы күні;

$Q_{KZT T_i}$ – T_i есептеу күнімен теңге бойынша нетто-жайғасым (нетто-талаптар кезінде "+" белгісімен, нетто-міндеттемелер кезінде "-" белгісімен);

Collateral – қамтамасыз етудің теңгемен сомасы.

12. Нарықтық тәуекелді ескере отырып, шетел валютасы портфелінің құны шетел валютасының ағымдағы есеп айырус бағасының ауытқу тәуекелін ескере отырып, оның ағымдағы нарықтық құнын бағалауға мүмкіндік береді.

Есеп айырысу бағаларының ықтимал ауытқу шамасы, шетел валютасы портфелінің мөлшеріне қарай қолданылатын, маржаның мөлшерлемесімен немесе шоғырлану мөлшерлемесімен сипатталады.

Шетел валютасы портфелінің құны былайша есептеледі:

$$\text{Portfolio}_{\text{Curr}} = \sum_{T_i=T_0}^{T_n} F_{\text{Curr}T_i} + \begin{cases} \sum_{T_i=T_0}^{T_n} Q_{\text{Curr}T_i} \times X, & \text{если } |\sum_{T_i=T_0}^{T_n} Q_{\text{Curr}T_i}| \leq L_{\text{conc}} \\ \text{sign}(L_{\text{conc}} \times X + (|\sum_{T_i=T_0}^{T_n} Q_{\text{Curr}T_i}| - L_{\text{conc}}) \times Y), & \text{если } |\sum_{T_i=T_0}^{T_n} Q_{\text{Curr}T_i}| > L_{\text{conc}} \end{cases}$$

$$X = \begin{cases} \text{PH}_{-1_{\text{Curr}}}, & \sum_{T_i=T_0}^{T_n} Q_{\text{Curr}T_i} \leq 0 \\ \text{PL}_{-1_{\text{Curr}}}, & \sum_{T_i=T_0}^{T_n} Q_{\text{Curr}T_i} > 0 \end{cases}$$

$$Y = \begin{cases} \text{PH}_{-2_{\text{Curr}}}, & \sum_{T_i=T_0}^{T_n} Q_{\text{Curr}T_i} \leq 0 \\ \text{PL}_{-2_{\text{Curr}}}, & \sum_{T_i=T_0}^{T_n} Q_{\text{Curr}T_i} > 0 \end{cases}$$

$Q_{\text{Curr}T_i}$ – T_i есеп айырысу күнімен Curr шетел валютасы бойынша нетто-жайғасым ("+" белгісі бар нетто-талап немесе "-" белгісі бар нетто-міндеттеме).

Curr шетел валютасындағы қамтамасыз ету, T_0 есептесу күнімен нетто-жайғасымды есептегенде, T_0 есептесу датасымен талап ретінде ескеріледі;

$F_{\text{Curr}T_i}$ – T_i есептеу күнімен Curr шетел валютасы бойынша нетто-позицияның форвардтық құны;

L_{conc} – Комитет бекіткен және Әдістемеге сәйкес анықталатын, Curr шетел валютасы үшін шоғырлану шектелімі;

$\text{PH}_{-1_{\text{Curr}}}$, $\text{PL}_{-1_{\text{Curr}}}$ – маржа мөлшерлемесінен анықталатын және Әдістемеге сәйкес есептелетін, Curr шетел валютасы бойынша нарықтық тәуекелді бағалау диапазонының жоғарғы және төменгі шекаралары;

$\text{PH}_{-2_{\text{Curr}}}$, $\text{PL}_{-2_{\text{Curr}}}$ – шоғырлану мөлшерлемесінен анықталатын және Әдістемеге сәйкес есептелетін, Curr шетел валютасы бойынша екінші деңгейдегі нарықтық тәуекелді бағалау диапазонының жоғарғы немесе төменгі шектері;

Sign – знак $\sum_{T_i=T_0}^{T_n} Q_{\text{Curr}T_i}$, если $\sum_{T_i=T_0}^{T_n} Q_{\text{Curr}T_i} > 0$, то sign "+", немесе sign "-".

13. F Бағалы қағазы немесе шетел валютасы бойынша T_i есептесу күнімен нетто-жайғасымның форвардтық құны былайша есептеледі:

$$F_{\text{Curr}T_i} = Q_{T_i} \times \text{Rate}_{\text{Curr}T_i}, \text{ мұнда}$$

$\text{Rate}_{\text{Curr}T_i}$ – T_i есеп айырысу күні үшін Curr шетел валютасының есеп айырысу бағамы;

14. Портфельдің белгілі бір шетел валютасы бойынша пайыздық тәуекелі шетел валютасымен операциялардың және/немесе валюталық своп операцияларының және/немесе жеткізу фьючерстерінің есеп айырысу бағаларының құбылмалылығына байланысты тәуекелді бағалайды.

Пайыздық мөлшерлемелердің ықтимал өзгеру шамасы белгілі бір шетел валютасы бойынша есеп айырысудың белгілі бір күнімен нетто-

жайғасымның мөлшеріне қарай қолданылатын, шоғырлану кезінде пайыздық тәуекел мөлшерлемесімен немесе пайыздық тәуекел мөлшерлемесімен сипатталады.

Шетел валютасы бойынша портфельдің пайыздық тәуекелі есеп айырысудың әрбір күні бойынша барлық нетто-жайғасымдардың пайыздық тәуекелі мөлшерінің сомасын білдіреді және мынадай формула бойынша есептеледі:

$$IRRisk_{Curr} = \sum_{Ti=TO}^{Tn} IRRisk_{CurrTi}$$

Белгілі бір Curr шетел валютасы бойынша ti есеп айырысудың белгілі бір күні үшін нетто-позицияның пайыздық тәуекелі былайша есептеледі:

$$IRRisk_{currTi} = \begin{cases} Q_{CurrTi} \times (RRH_{1_{currTi}} - Rate_{CurrTi}), & \text{если } |Q_{CurrTi}| \leq L_{conc} \text{ и } Q_{CurrTi} < 0; \\ Q_{CurrTi} \times (Rate_{CurrTi} - RRL_{1_{fTi}}), & \text{если } |Q_{CurrTi}| \leq L_{conc} \text{ и } Q_{CurrTi} > 0; \\ Q_{CurrTi} \times (RRH_{2_{currTi}} - Rate_{CurrTi}), & \text{если } |Q_{CurrTi}| > L_{conc} \text{ и } Q_{CurrTi} < 0; \\ Q_{CurrTi} \times Rate_{CurrTi} - RRL_{2_{fTi}}, & \text{если } |Q_{CurrTi}| > L_{conc} \text{ и } Q_{CurrTi} > 0; \end{cases}$$

Rate_CurrTi – расчетный курс иностранной валюты Curr для даты расчетов Ti;

RRH_1_CurrTi, RRL_1_CurrTi – пайыздық тәуекел мөлшерлемесінен анықталатын және Әдістемеге сәйкес есептелетін, Curr шетел валютасы бойынша пайыздық тәуекелдерді бағалау диапазонының жоғарғы және төменгі шектері;

RRH_2_CurrTi, RRL_2_fTi – пайыздық тәуекел мөлшерлемесінен анықталатын және Әдістемеге сәйкес есептелетін, Curr шетел валютасы бойынша екінші деңгейдегі пайыздық тәуекелдерді бағалау диапазонының жоғарғы және төменгі шекаралары.

(Осы бап Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы, 2019 жылдың 29 қаңтарындағы, 2019 жылдың 28 мамырындағы және 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген).

39-1 бап. Түрлендірілмелі маржа

1. Валюталық своп операциясы жасалған күні валюталық своп операциясы бойынша түрлендірілмелі маржа мынадай формула бойынша есептеледі:

$$VM_SwapT = (Rate_CurrTi(T) - (SwapBaseCurr + PriceSwap)) \times L, \text{ мұнда}$$

VM_SwapT – валюталық своп операциясы жасалған күнгі валюталық своп операциясы бойынша түрлендірілмелі маржа;

Rate_CurrTi(T) – есептесу күні Ti болып табылатын Curr шетел валютасының есептесу күні үшін ағымдағы сауда-саттық күнінде (T) SwapBaseCurr Әдістемесінде айқындалған, есептесу бағамы – "Валюталық своп операцияларының және шетел валюталарымен операциялардың маманданымы" атты Биржаның ішкі құжатына сәйкес айқындалған валюталық своп операциясының базалық бағамы;

PriceSwap – валюталық своп операциясы жасалған баға;

L – валюталық своп операцияларының лоты.

2. Валюталық своп операциясы жасалған күннен кейінгі күннен бастап және валюталық своп операциясын жабу мәмілесі бойынша міндеттемелерді орындау күніне дейін қоса алғанда, валюталық своп операциясы бойынша міндеттемелер тоқтатылмаған түрлендірілмелі маржа мынадай формула бойынша есептеледі:

$VM_SwapTn = (Rate_Curr_{Ti}(Tn) - (Rate_Curr(Tn-1))) \times L$, мұнда

VM_SwapTi – валюталық своп операциясы жасалған күннен кейінгі күннен бастап және келісімшарттың валюталық своп операцияларын жабу мәмілесі бойынша міндеттемелерді орындау күніне дейін қоса алғанда, сауда-саттық күніндегі валюталық своп операциясы мәмілелері бойынша түрлендірілмелі маржа;

$Rate_Curr_{Ti}(Tn)$ – Әдістемеге сәйкес сауда-саттық күнінде (Tn) анықталған, Ti есептесу күні үшін $Curr$ шетел валютасының есептесу бағамы;

$Rate_Curr_{Ti}(Tn-1)$ – Әдістемеге сәйкес сауда күнінде ($Tn-1$) анықталған, Ti есептесу күні үшін $Curr$ шетел валютасының есептесу бағамы;

L – валюталық своп операциясының лоты.

3. Жеткізу фьючерстерімен мәміле жасалған күні жеткізу фьючерстері бойынша түрлендірілмелі маржа мынадай формула бойынша есептеледі:

$VM_FWD(T) = (Rate_Curr_{Ti}(T) - PriceFWD) \times L$, мұнда

$VM_FWD(T)$ – мәміле жасалған күні жеткізу фьючерстерімен мәміле бойынша түрлендірілмелі маржа;

$Rate_Curr_{Ti}(T)$ – Әдістемеге сәйкес сауда-саттық күнінде (Tn) анықталған, Ti есептесу күні үшін $Curr$ шетел валютасының есептесу бағамы;

$PriceFWD$ – жеткізу фьючерстерімен мәміле бойынша баға;

L – жеткізу фьючерстерімен мәміле бойынша баға.

4. Жеткізу фьючерстерімен мәміле жасалған күннен кейінгі күннен бастап және жеткізу фьючерстерімен мәміле бойынша міндеттемелерді орындау күніне дейін жеткізу фьючерстерімен мәміле бойынша түрлендірілмелі маржа мынадай формула бойынша есептеледі:

$VM_FWD(Tn) = (Rate_Curr_{Ti}(Tn) - (Rate_Curr(Tn-1))) \times L$, мұнда

$VM_FWD(Tn)$ – жеткізу фьючерстері жасалған күннен кейінгі күннен бастап және жеткізу фьючерстерімен мәміле бойынша міндеттемелерді орындау күніне дейін сауда күнінде жеткізу фьючерстерімен мәміле бойынша түрлендірілмелі маржа;

$Rate_Curr_{Ti}(Tn)$ – Әдістемеге сәйкес сауда-саттық күнінде (Tn) анықталған, Ti есептесу күні үшін $Curr$ шетел валютасының есептесу бағамы;

$Rate_Curr_{Ti}(Tn-1)$ – Әдістемеге сәйкес сауда-саттық күнінде ($Tn-1$) анықталған, Ti есептесу күні үшін $Curr$ шетел валютасының есептесу бағамы;

L – жеткізу фьючерстерімен мәміле бойынша лот.

5. Валюталық своп операциялары / жеткізу фьючерстері бойынша сатушы болып табылатын клирингілік қатысушы үшін Биржа түрлендірілмелі маржаны мынадай формула бойынша есептейді:

$VM_{sell} = (- Ni) \times VM$, мұнда

Ni – міндеттемелері тоқтатылмаған және олар бойынша клирингілік қатысушы сатушы болып табылатын i -лік базалық активі бар валюталық своп / жеткізу фьючерстерінің жасалған операцияларының саны;

VM – осы баптың 1-4-тармақтарына сәйкес есептелген, валюталық своп операциялары / жеткізу фьючерстері бойынша түрлендірілмелі маржа.

6. валюталық своп / жеткізу фьючерстері операцияларының мәмілелері бойынша сатып алушы болып табылатын, клирингілік қатысушы үшін Биржа VMbuy шамасын мынадай формула бойынша есептейді:

$$VMbuy = N \times VM, \text{ мұнда}$$

Ni – міндеттемелері тоқтатылмаған және олар бойынша клирингілік қатысушы сатып алушы болып табылатын i-лік базистік активпен жасалған валюталық своп операцияларының / жеткізу фьючерстерінің саны;

VM – осы баптың 1-4-тармақтарына сәйкес есептелген, валюталық своп операцияларының / жеткізу фьючерстерінің түрлендірілмелі маржасы.

7. Егер осы баптың 4 немесе 5 тармағына сәйкес есептелген мән теріс болса, бұл клирингілік қатысушының VMsell немесе VMbuy абсолюттік мәніне тең мөлшерде түрлендірілмелі маржаны төлеу жөніндегі міндеттемесінің болуын білдіреді, егер оң болса – клирингілік қатысушының VMsell немесе VMbuy мәніне тең мөлшерде түрлендірілмелі маржаны алу жөніндегі талабының болуын білдіреді.
8. Түрлендірілмелі маржаны алу бойынша төлеу бойынша міндеттемелер/талаптар клирингілік қатысушының СКШ "S+" / СКШ "L+" есепке алынады.
9. Осы бапқа сәйкес түрлендірілмелі маржаны алу бойынша төлеу міндеттемелер / талаптар анықталғаннан кейін және осы Ережелердің 37-1 бабының 6 тармағына сәйкес валюталық своп / жеткізу фьючерсі операциялары бойынша міндеттемелердің тоқтатылуын есепке алғанға дейін:
- 1) валюталық своп операциясын жабу мәмілесі бойынша міндеттемелерді орындау күні мен белгілі бір базалық активі бар валюталық своптың әрбір операциясы үшін валюталық своп операциясын жабу мәмілесі бойынша сатып алушы сатушыға валюталық своп операциясын жабу мәмілесі бойынша төлеуге міндетті теңгедегі соманы ағымдағы есептесу күні анықталған есеп айырысу бағасының туындысы ретінде, міндеттемелері тоқтатылмаған, валюталық своп операцияларының жасалған санына есептейді;
 - 2) белгілі бір базалық активі және орындау күні бар әрбір жеткізу фьючерсі үшін жеткізу фьючерсі бойынша сатып алушы сатушыға жеткізу фьючерсі бойынша төлеуге міндетті теңгедегі соманы ағымдағы есеп айырысу күнінде анықталған есеп айырысу бағасының туындысы ретінде, міндеттемелері тоқтатылмаған, жеткізу фьючерстерімен жасалған мәмілелер санына есептейді;
 - 3) осы баптың 5 және 6 тармақтарына сәйкес есептелген валюталық своп/жеткізу фьючерстері операциясын жабу мәмілесі бойынша міндеттемелер сомасының өзгеруін ескере отырып, тиісті орындау күнімен нетто-міндеттемелердің/нетто-талаптардың мәндерін теңгемен қайта есептейді;
 - 4) түрлендірілмелі маржаны алу бойынша төлеу міндеттемелерді/талаптарды биржа mark-to-market сессиясын өткізу кезеңінде клирингілік қатысушының "S+" СКШ / "L+" СКШ бойынша қояды және T0 есептесу күні үшін негізгі есеп айырысу-клирингілік сессияға енгізіледі және Регламентте анықталған тәртіппен орындалуы тиіс.
10. Биржа төлеген және/немесе алған түрлендірілмелі маржаның сомасына пайыздар есептелмейді және төленбейді

(Осы бап Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен енгізілген)

40 бап. Клирингілік қатысушыны валюталық нарықта дәрменсіз деп мойындау

1. Клирингілік бөлімше валюталық нарықтың клирингілік қатысушысын дәрменсіз деп келесідей жағдайларда дефолтқа жол берген кезде мойындайды *(осы абзац Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 29 қаңтарындағы шешімімен өзгертілген)*:
 - 1) Валюталармен есептесу ережелеріне сәйкес, Биржаның корреспонденттік шоттарына клирингілік қатысушы ұлттық немесе шетел валютасын аударуы тиіс уақытқа дейін (бұдан әрі – cut-off time уақыты), осы клирингілік қатысушының нетто-міндеттемелерді орындау үшін қажетті ақшаның жеткілікті санының болмауы (нетто-міндеттемелердің дефолты) *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 29 қаңтарындағы, 2019 жылдың 28 мамырындағы және 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімдерімен өзгертілген)*;
 - 2) *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 28 мамырындағы шешімімен өзгертілген және Биржаның Директорлар кеңесінің 11 қарашасындағы шешімімен алып тасталған)*;
 - 3) валюталық нарықтың жартылай қамтылған клирингілік қатысушысы, 28 баптың 3 тармағында белгіленген мерзімде, кепілдік жарнаны қалпына келтіру бойынша талапты орындамауы (кепілдік жарна бойынша дефолт).
2. Валюталық нарықтың клирингілік қатысушысын нетто-міндеттемелер дефолты жағдайында дәрменсіз деп мойындау осы Ережелердің 19 бабы 2 тармағының шарттарын орындау шарттармен жүзеге асырылады *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 29 қаңтарындағы және 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімдерімен өзгертілген)*
3. Валюта нарығының клирингілік қатысушысын жосықсыз деп мойындау кезінде, Биржа осы Ережелердің 19 бабында анықталған жалпы әрекеттерді жүзеге асырады.
4. Валюта нарығының клирингілік қатысушысын нетто-міндеттемелер дефолты жағдайында жосықсыз деп мойындау кезінде, Биржа осы Ережелердің 41 бабына сәйкес жайғасымды ауыстыру процедурасын жүзеге асырады *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген)*.
5. *(данный пункт исключен решением Совета директоров Биржи от 29 января 2019 года)*;
6. Осы баптың 1 тармағының 2 және 3) тармақшаларында көрсетілген жағдайлар бойынша дефолт туындаған кезде, Биржаның клирингілік бөлімшесі дефолт туындаған күннен кейінгі келесі клирингілік күннің ALT 10.00 Биржа Басқармасы, Биржаның "Мүшелік туралы қағида" атты ішкі құжатына сәйкес, жосықсыз клирингілік қатысушысы болып табылатын Биржа мүшесін қаржы құралдардың барлық немесе кейбір түрлерінің саудасаттықтарынан шеттету туралы және/немесе клирингілік қатысушының "жартылай қамтылған" санатын "толық қамтылған" санатына ауыстыру туралы және/немесе клирингілік қызмет көрсетуді тоқтату туралы және/немесе жосықсыз клирингілік қатысушыны дәрменсіз клирингілік қатысушы деп мойындау туралы сұрақты шығарады *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 28 мамырындағы және 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)*.

41 бап. Валюталық нарықта жайғасымды ауыстыру процедурасы

1. Нетто-міндеттемелердің дефолты жағдайында валюталық нарықтың клирингілік қатысушысын жосықсыз деп мойындағанда, жосықсыз клирингілік қатысушының орындалмаған нетто-міндеттемелерін реттеу үшін Биржа, осы баптың 2 тармағында көрсетілген, келесі әрекеттерді жүзеге асырады *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 28 мамырындағы шешімімен өзгертілген)*.
2. Адал клирингілік қатысушылардың алдында Биржаның нетто-міндеттемелерін орындау мақсатында, Биржа төменде берілген амалдардың бірімен реттеуді жүзеге асырады *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 28 мамырындағы шешімімен өзгертілген)*:
 - 1) Биржа Провайдер-Банкпен, осы баптың 4 тармағында аталған шарттармен, шетел валютасымен операция жасасады *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген)*;
 - 2) Ұлттық Банкпен, осы баптың 4 тармағында аталған шарттармен, шетел валютасымен операция жасасады *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген)*;
 - 3) Ұлттық Банктің Биржаға орталық контрагент ретінде Биржаның Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шоты бойынша "овердрафт" несиесін ұсыну арқылы;
 - 4) меншікті қаржылары есебінен;
 - 5) Ұлттық Банкпен немесе Банк-провайдермен шетел валютасымен операция жасасу мүмкін болмаған жағдайда, Биржа осы Ережелердің 22 бабына сәйкес бөлу процедурасын жүзеге асырып, осы баптың 4 тармағында аталған шарттармен, бөлу процедурасын өткізу нәтижелері бойынша анықталған, өзінің алдында орындалмаған нетто-міндеттемелердің сомасына адал клирингілік қатысушының атынан әр адал клирингілік қатысушысымен своп операциясын жасасады *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген)*.
3. Биржаның алдындағы жосықсыз клирингілік қатысушының нетто-міндеттемесін ауыстыру Биржа мен жосықсыз клирингілік қатысушының арасында, оның атынан әрекет ете отырып, осы баптың 4 тармағында аталған шарттармен, шетел валютасымен операциялар жасасу арқылы жүзеге асырылады *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 28 мамырындағы шешімімен өзгертілген)*.

Жайғасымды ауыстыру процедурасы шеңберінде жосықсыз клирингілік қатысушының атынан Биржа жасайтын шетел валютасымен операцияны ашу мәмілесін сату мәні болып табылатын қаржы құралын таңдауды Биржа өз қалауы бойынша жүзеге асырады.

Жосықсыз клирингілік қатысушының Биржа алдындағы орындалмаған нетто-міндеттемелерін реттеу сәтіне дейін нетто-міндеттемелерді төлеуге ақша түскен жағдайда, Биржаның осы тармақтың бірінші абзацында сипатталған әрекеттердің орындалуын болдырмауға құқығы бар.

(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 28 мамырындағы және 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген).

4. Адал клирингтік қатысушының алдында Биржамен орындалмаған міндеттемесін ауыстыру мақсатындағы жасалатын шетел валютасымен операцияны Биржа келесі шарттармен жүзеге асырады:
 - 1) есеп айырысу мерзімі ертерек шетел валютасымен операция бойынша міндеттемелерді орындау датасы деп, жосықсыз клирингтік қатысушының Биржаның алдындағы қарсылама нетто-міндеттемелерді орындамау күні болып табылады *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген)*;
 - 2) своп операциясының мерзімі – бір күн;
 - 3) есеп айырысу мерзімі кейінірек шетел валютасымен операцияның мәмілесі бойынша міндеттемелерді орындау датасы деп, своп ашылу мәмілесінің датасынан кейінгі, есептесу датасы болып табылады *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген)*;
 - 4) шетел валютасымен операциясын ашылу мәмілесінің көлемі жосықсыз клирингтік қатысушының Биржаның алдындағы орындалмаған нетто-міндеттемесінің көлеміне тең. Бұл ретте, лоттың еселілігінен туындайтын, дөңгелектеу көбейту жағына қарай жасалады *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген)*;
 - 5) шетел валютасымен операциясы, жосықсыз клирингтік қатысушының орындалмаған нетто-міндеттемесі көрсетілген, қаржы құралын сатып алу бағытында жүзеге асырылады *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген)*;
 - 6) шетел валютасымен операцияның ашылу мәмілесінің бағамы, Биржаның "Валюталық своп операциясының маманданымы" атты ішкі құжатына сәйкес есептелетін PriceOPEN, своп операциясының ашылу мәмілесінің бағасына тең болып орнатылады *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген)*;
 - 7) своп операциясының бағасы, жайғасымды ауыстыру нысаны болып табылатын нетто-міндеттемесін құрайтын, валюталар үшін Әдістемеге сәйкес белгіленген, SD дефолтын реттеу мөлшерлемесіне тең.
5. Биржа, өзімен жасалатын мәмілелерге қатысты жосықсыз, сондай-ақ, адал клирингтік қатысушының атынан әрекет ете отырып, осы Ережелерге сәйкес арнайы өкілеттіліксіз (сенімхатсыз), сондай-ақ клирингтік қатысушының келісімісіз, мәмілеледі жасасу үшін қажетті барлық заңды және нақты әрекеттерді жүзеге асырады *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы шешімімен өзгертілген)*.
6. Осы бапқа сәйкес жайғасымды ауыстыру үшін жүзеге асырылған, жосықсыз клирингтік қатысушы, сондай-ақ адал клирингтік қатысушылар, олардың атынан Биржамен жасалған барлық мәмілелер бойынша міндеттемелерді орындауға міндетті *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 28 мамырындағы шешімімен өзгертілген)*.
7. *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген және Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен алып тасталған)*.
8. Биржа, осы Ережелердің 29 бабына сәйкес белгіленген, тұрақсыздық төлемін/айыппұлдарды төлеу үшін валюталық нарықтағы жосықсыз клирингтік қатысушының қамтуын және/немесе кепілдік жарнасын пайдалануға құқылы.

42 бап. Клирингілік қатысушыны валюталық нарықта дәрменсіз деп мойындау

1. Клирингілік бөлімше Биржа Басқармасының қарауына валюталық нарықтың клирингілік қатысушысын / жосықсыз клирингілік қатысушысын 20 баптың 1 тармағының 1) тармақшасына сәйкес дәрменсіз деп мойындау туралы сұрақты, келесі жағдайлардың кез келгені туындаған жұмыс күннің 10.00 ALT кешіктірмей шығарады *(осы абзац Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен толықтырылған)*:
 - 1) осының алдындағы екі клирингілік күн қатарынан жосықсыз клирингілік қатысушының нетто-міндеттемелерінің дефолты туындағанда;
 - 2) егер margin-call, осы Ережелердің 37-1 бабының 2 тармағында белгіленген мерзімде, жойылмаған жағдайда (маржа бойынша дефолт) *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы шешімімен, 2019 жылдың 29 қаңтарындағы шешімімен және 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген)*;
 - 3) осы ережелердің 28 бабының 3 тармағына сәйкес кепілдік жарнаны аудару бойынша міндеттемені орындауға міндетті болған күннен кейінгі келесі клирингілік күннің 9.30 ALT дейін осы міндеттемені орындамау/толық орындамау жағдайында.
2. Биржа Басқармасы клирингілік қатысушыны дәрменсіз деп мойындау туралы шешім қабылдаған жағдайда, Биржа осы Ережелердің 21 бабына сәйкес дефолтты реттеу бойынша процедураларды жүзеге осырады.

6 тарау. ДЕРИВАТИВТЕР НАРЫҒЫНЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

43 бап. Деривативтер нарығының ерекшеліктері

1. Биржа деривативтер нарығында фьючерстер секциясындағы туынды қаржы құралдарымен Орталық контрагент функцияларын жүзеге асырады.
2. Биржа акцияларға фьючерстермен және валютаға фьючерстермен жасалған мәмілелер бойынша клирингілі нетто негізде жүзеге асырады *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)*.
3. Клирингілік қатысушының қаржылық жайғдайының нашарлауы туралы ақпарат немесе жасалған мәмілелер бойынша міндеттемелерді орындау мүмкіндігіне ықпал етуге қабілетті өзге де ақпарат болған жағдайда, Комитеттің ұсынымы бойынша Биржа Басқармасы клирингілік қатысушыларға жайғасымдарды ашу шектелімдерін белгілейді *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)*.
4. *(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен алып тасталғна)*.
5. Биржа деривативтер нарығының жосықсыз немесе дәрменсіз клирингілік қатысушының меншікті қамту шоттарындағы маржалық жарналарды және/немесе кепілдік жарналарын осы клирингілік қатысушының Биржаның алдындағы кез келген қарызын (соның ішінде тұрақсызды төлемін/айыппұлдарын) төлеу үшін пайдалануға құқылы.

44 бап. Девидативтер нарығының тәуекелдерін басқару жүйесі

1. Девидативтер нарығындағы тәуекелдерді басқару жүйесі келесі элементтерден тұрады:
 - 1) Әдістемеге сәйкес анықталған, девидативтер нарығының тәуекел-параметрлері:
 - туынды қаржы құралының есептесу бағасы;
 - туынды қаржы құралыдары бағасының өзгеру шектелімдерінің мөлшерлемесі;
 - туынды қаржы құралының бастапқы маржасының мөлшерлемелері;
 - туынды қаржы құралының жұбы бойынша жан-жаққа бағытталған жайғасымдар үшін бастапқы маржаның мөлшерлемелері;
 - 2) осы ережелердің 47, 48, 49 баптарына сәйкес есептелетін, маржалық жарналардың бірнеше түрінен тұратын, жартылай қамтылған девидативтер нарығының клирингілік қатысушылардың маржалық қамтуы (*осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 28 мамырындағы шешімімен өзгертілген*);
 - 3) мәмілелер жасасуға өтінімдер беру сәтінде сауда-саттық жүйесіне кіріктірмелі автоматтандырылған модульді қолданумен жартылай қамтылған девидативтер нарығының клирингілік қатысушысының меншікті және/немесе клиенттік қамту шоттарындағы маржалық жарналардың жеткіліктілігін бақылау;
 - 4) клирингілік қатысушының жайғасымдар ашу шектелімдері;
 - 5) девидативтер нарығының клирингілік кепілдік қоры;
 - 5-1) девидативтер нарығының клирингілік қатысушыларының кепілдік жарналарының жеткіліктілігін күнделікті бақылау (*осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы шешімімен енгізілген*);
 - 6) девидативтер нарығының клирингілік сақтық қоры;
 - 7) дефолттарды реттеу бойынша процедуралар;
 - 8) осы Ережелердің 24 бабына сәйкес жартылай қамтылған девидативтер нарығының клирингілік қатысушысының алдында мәмілелер бойынша нетто-міндеттемелерді орындау бойынша Биржаның Орталық контрагент ретінде жауапкершілігін шектеу (*осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы шешімімен өзгертілген*).
2. Туынды қаржы құралдары бағаларының өзгеру шектелімдерін орнату/өзгерту тәртібі "Биржа солармен клирингілік қызметті жүзеге асыратын, қаржы құралдарының баға өзгеру шектелімдерінің шектерін өзгерту тәртібі" атты Биржаның ішкі құжатына сәйкес жүзеге асырылады.
3. Жайғасымдар ашу шектелімін клирингілік бөлімше девидативтер нарығының әр клирингілік қатысушысына жеке осы қатысушының ағымдағы қаржылық жағдайына қарай есептейді және Комитет бекітеді (*осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы шешімімен өзгертілген*).
4. (*Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы шешімімен өзгертілген және Биржаның 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен алып тасталған*).

45 бап. Деривативтер нарығындағы есеп айырысулар

1. Биржа деривативтер нарығында жасалатын мәмілелер бойынша есеп айырысу ұйымы болып табылады.
2. Деривативтер нарығында жасалған мәмілелер бойынша есеп айырысуларды жүзеге асыру үшін клирингілік қатысушылардың Қазақстан республикасының екінші деңгейдегі банктерінде ашылған және Биржаның Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шоттары қолданылады.
3. Деривативтер нарығының клирингілік қатысушыларының маржалық жарналарын шегеру және қосу, "Деривативтер нарығындағы сауда-саттықтар бойынша есеп айырысуларды жүзеге асыру ережелері" атты Биржаның ішкі құжатына сәйкес, жүзеге асырылады.
4. *(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен алып тасталған).*
5. Биржа маржалық жарналарды шегеруді, "Деривативтер нарығындағы сауда-саттықтар бойынша есеп айырысуларды жүзеге асыру ережелері" атты Биржаның ішкі құжатына сәйкес құрастырылған, клирингілік қатысушының өкімі негізінде жүзеге асырады.

Клирингілік қатысушының деривативтер нарығында ашылған жайғасымдары болған жағдайда, өкімде көрсетілген сома бастапқы маржадан ағымдағы маржалық жарналардың арту сомасынан аспауы тиіс.

Осы тармақтың төртінші абзацында аталған, талап, туынды қаржы құралдары бойынша ашылған жайғасымдары және орындалмаған міндеттемелері жоқ, клирингілік қатысушыларға қатысты қойылмайды.

(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы және 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімдерімен өзгертілген)

6. Күн сайын клирингілік сессияны өткізгенде Биржа клирингілік қатысушының клирингілік шоттары (меншікті және клиенттік) бойынша ашылған жайғасымдарды қайта бағалайды және нетто-талаптар мен нетто-міндеттемелерді анықтайды.
7. Клирингілік қатысушылардың нетто-міндеттемелерін және нетто-талаптарын орындау "Деривативтер нарығындағы сауда-саттықтар бойынша есеп айырысуларды жүзеге асыру ережелері" атты Биржаның ішкі құжатына сәйкес жүзеге асырылады.

46 бап. Деривативтер нарығындағы маржалық қамту

1. Клирингілік қатысушының клирингілік шоты (меншікті немесе клиенттік) бойынша деривативтер нарығының клирингілік қатысушысын маржалық қамтамасыз ету маржалық жарнаның құнын білдіреді, ал маржиналдық талаптар осы Ережелерде белгіленген мөлшерде маржалық жарнаны есепке алу бойынша міндеттемелерді білдіреді *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен өзгертілген).*
2. Маржалық қамту ұлттық валютада есептеліп, келесідей элементтерден тұрады:
 - 1) бастапқы маржа;
 - 2) түрлендірілмелі маржа;
 - 3) қолдаулы маржа.
3. Деривативтер нарығының клирингілік қатысушысының маржалық жарнасы ретінде қабылданатын, қаржы құралы теңге болып табылады.

4. Деривативтер нарығының клирингілік қатысушысының бастапқы, түрлендірілмелі және қолдаулы маржасының көлемі, осы Ережелердің 47-49 баптарында белгіленген тәртіпте, Биржа клирингілік сессияны өткізуі барысында, Биржамен анықталады.
5. Деривативтер нарығының клирингілік қатысушысынан келіп түсетін, маржалық жарналарды есепке алу үшін, Биржа келесідей есепке алу шоттарын ашады және жүргізеді:
 - 1) клирингілік қатысушының меншікті маржалық жарналары есепке алынатын, меншікті қамту шоты.

деривативтер нарығының клирингілік қатысушысының меншікті маржалық жарналары деп жартылай қамтылған клирингілік қатысушының меншікті қамту шоттарында тұрған және осы клирингілік қатысушының меншікті клирингілік шоттары бойынша нетто-жайғасымдары бойынша міндеттемелерді орындауды қамту үшін арналған, ақша сомасы тұспалданады;
 - 2) нарықтың клирингілік қатысушысының клиенттік маржалық жарналарының сегрегацияланған (агрегацияланған) сомасы есепке алынатын, клиенттік қамту шоты.

Клиенттік маржалық жарналар деп, клиенттік қамту шоттарында тұрған және клиенттің клирингілік шоттары бойынша нетто-жайғасымдар бойынша осы клирингілік қатысушының міндеттемелерін орындауды қамтамасыз ету үшін арналған, ақша сомасы тұспалданады.

47 бап.

Бастапқы маржа

1. Нетто-жайғасым үшін бастапқы маржаның көлемі осы жайғасымның туынды қаржы құралының бастапқы маржасының мөлшерлемесіне немесе туынды қаржы құралдарының тобы бойынша жан-жаққа бағытталған жайғасымдар үшін бастапқы маржаның мөлшерлемесіне көбейтіндісі ретінде анықталады.
2. Туынды қаржы құралдарының топтары Комитетпен белгіленеді. Туынды қаржы құралдарының тобына базалық активтері бірдей, бірнеше жоғары корреляцияланған туынды қаржы құралдар кіреді, олармен ашылған көлемі бірдей (туынды қаржы құралдарының санында) жан-жаққа бағытталған жайғасымдар осы жайғасымдардың жиынтық құнының нарықтық тәуекелін төмендетуге жеткізеді.
3. Клирингілік қатысушының клирингілік (меншікті немесе клиенттік) шоты бойынша бастапқы маржа келесі мәндердің сомасы болып табылады:
 - 1) оқшауланған жайғасымдар бойынша (әр туынды қаржы құралы үшін) – қаржы құралының бастапқы маржасы мөлшерлемесінің осы туынды қаржы құралы бойынша нетто-жайғасымына көбейтіндісі.

Бұл ретте, туынды қаржы құралдарының тобына кірмейтін, туынды қаржы құралы бойынша оқшауланған жайғасым деп, немесе, туынды қаржы құралына кіретін, өзге туынды қаржы құралымен қарама-қарсы жайғасымы жоқ, туынды қаржы құралдарының тобына кіретін, туынды қаржы құралы бойынша жайғасымды түсіну керек;
 - 2) туынды қаржы құралының тобымен бірдей көлемдегі жан-жаққа бағытталған жайғасымдар бойынша – туынды қаржы құралдарының тобы бойынша бастапқы маржасының, туынды қаржы құралдарының осы тобына кіретін, туынды қаржы құралдарының есептік бағаларының сомасына және жан-жаққа бағытталған жайғасымдарының бірінің көлеміне көбейтіндісі.

48 бап. Түрлендірілмелі маржа

1. Деривативтер нарығының клирингілік қатысушысының клирингілік (меншікті және клиенттік) шоты бойынша нетто-жайғасымды анықтау үшін Биржа түрлендірілмелі маржаны пайдаланады.
2. Деривативтер нарығының клирингілік қатысушысының клирингілік (меншікті және клиенттік) шоты үшін түрлендірілмелі маржаны Биржа клирингілік сессиясы барысында әр қаржы құралы бойынша нетто-жайғасым үшін анықталған түрлендірілмелі маржаның сомаларынан құралады.
3. Түрлендірілмелі маржаны есептегенде мынадай формуланы қолданады:
 - 1) ұзын жайғасым үшін түрлендірілмелі маржаны есептегенде (туынды қаржы құралын сатып алушысы үшін) –

$$VM = (P - P_p) \times N \times (S_{tick} \div tick), \text{ мұнда}$$

VM – түрлендірілмелі маржа;

P_p – осы қаржы құралы бойынша ашылған, жайғасымның ағымдағы бағасы;

P – ағымдағы күннің биржалық сауда-саттығы нәтижесінде қалыптасқан, туынды қаржы құралының есеп айырысу бағасы;

N – туынды қаржы құралы бойынша ашылған, жайғасымның көлемі;

S_{tick} – осы туынды қаржы құралының маманданымында анықталған, туынды қаржы құралы бағасының минималды өзгеруінің құндық бағалауы;

tick – осы туынды қаржы құралының маманданымында анықталған, туынды қаржы құралы бағасының минималды өзгеруі;

- 2) қысқа жайғасым үшін түрлендірілмелі маржаны есептегенде (қаржы құралының сатушысы үшін) –

$$VM = (P_p - P) \times N \times (S_{tick} \div tick).$$

Белгілері осы тармақтың 1) тармақшасында анықталған.

4. Қаржы құралы бойынша ағымдағы бағасының мәні:
 - 1) ағымдағы күннің барысында ашылған, жайғасым үшін – осы қаржы құралымен жасалған, мәміленің бағасына;
 - 2) ағымдағы күннен бұрын ашылған, жайғасым үшін – алдыңғы клирингілік күннің соңында орнатылған, есеп айырысу бағасына тең.
5. Теріс мәнді түрлендірілмелі маржа маржалық жарна бойынша нетто-талапты азайтады, оң мәнді түрлендірілмелі маржа маржалық жарна бойынша нетто-талапты үлкейтеді.

49 бап. Қолдаулы маржа

1. Қолдаулы маржаны қолданудың мақсаты маржалық жарналардың жеткіліктілік деңгейін қолдау болып табылады.
2. Қолдаулы маржа клирингілік қатысушының бастапқы маржа бойынша міндеттемесінен 80 % көлемінде белгіленеді.

3. Қолдаулы маржа, деривативтер нарығының клирингілік қатысушысының Биржадағы қамту (меншікті немесе клирингілік) шоттында болуы тиіс, маржалық жарна бойынша міндеттеме болып табылады.

Егер банктік шоттағы клирингілік қатысушының есептесу ұйымындағы банктік шотындағы ақша сомасы қолдаулы маржаның көлемінен кем болса, клирингілік қатысушының бастапқы маржа бойынша міндеттеме деңгейіне дейін жеткізіп қосымша аударуы бойынша міндеттемесі пайда болады, осындай міндеттеме пайда болған күннен кейінгі келесі клирингілік күні сағат 9.30 ALT кешіктірмей орындалуы тиіс.

50 бап. Клирингілік қатысушыны деривативтер нарығында жосықсыз деп мойындау

1. Клирингілік бөлімше деривативтер нарығының клирингілік қатысушысын жосықсыз деп, кез келген келесі жағдайлар бойынша дефолтқа жол бергенінде, мойындайды:
 - 1) есептесу күнінің 17.15 ALT дейінгі мерзімде түрлендірілмелі маржа бойынша міндеттеменің орындалмауы (нетто-міндеттемелердің дефолты) ;
 - 2) осы Ережелердің 49 бабының 3 тармағында белгіленген мерзімде, қолдаулы маржа бойынша маржалық жарнаны толықтыру бойынша міндеттеменің орындалмауы (маржа бойынша дефолт) *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)*;
 - 3) осы Ережелердің 28 бабының 3 тармағында белгіленген мерзімде, жартылай қамтылған деривативтер нарығының клирингілік қатысушысы кепілдік жарнаны қолпына келтіру бойынша міндеттемені орындамауы (кепілдік жарна бойынша дефолт) *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)*.
2. Деривативтер нарығының клирингілік қатысушысын жосықсыз деп мойындаған жағдайда, осы Ережелердің 19 бабында анықталған, жалпы әрекеттер және, осы бапта анықталған, әрекеттерді жүзеге асырады.
3. Нетто-міндеттемелердің дефолты жағдайында клирингілік қатысушыны жосықсыз деп мойындағанда, клирингілік қатысушы клиенттік клирингілік шотты меншікті шотқа немесе өзге клиенттік клирингілік шотқа ауыстыруға құқылы *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)*.
4. Клирингілік қатысушы өзін жосықсыз клирингілік қатысушы деп мойындалғаны туралы ескертпесін алғаннан кейін 30 минут барысында, осы баптың 3 тармағында белгіленген, құқығын пайдаланбаса және Биржаға өз міндеттемелерін ағымдағы күн барысында басқа да орындау мүмкіндігі туралы хабарламаса, Биржа клирингілік бөлімшенің жұмысына жетекшілік ететін Биржа Басқармасы мүшесінің шешімімен, дефолт пайда болған клиенттік клирингілік шотты клирингілік қатысушының меншікті клирингілік шотына ауыстыру туралы шешім қабылдауға және, клирингілік қатысушының меншікті клирингілік шотында қаржы құралдары жеткілікті болған жағдайда, есеп айырысуларды жүзеге асыруға құқылы *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы шешімімен және 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)*.
5. Нетто-міндеттемелердің дефолты жағдайында деривативтер нарығының жосықсыз клирингілік қатысушысын жосықсыз деп мойындаған жағдайда, Биржа, осы Ережелердің 51 бабына сәйкес, есеп айырысулардан кейінгі келесі есептесу күніне, Биржаның алдында адал клирингілік қатысушының

ұқсас міндеттемесін орындамаумен байланысты туындаған, адал клирингілік қатысушының алдында Биржаның орындалмаған міндеттемесін ауыстыру мақсатында, жайғасымды ауыстыру процедурасын жүзеге асырады *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы шешімімен өзгертілген)*.

6. Жайғасымдарды ауыстыру процедурасы қатарынан екі есептесу күннен аспауы тиіс *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы шешімімен өзгертілген)*.
7. *(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы шешімімен өзгертілген және Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен алып тасталған)*.
8. Биржа Басқармасы, адал клирингілік қатысушылардың нетто-міндеттемелер бойынша талаптарды орындауды ауыстыруға келісімі болған жағдайда, деривативтер нарығының клирингілік қатысушысының дефолты болуы мүмкін, есеп айысыру күндердің мерзімін ұлғайту туралы шешім қабылдаған жағдайда, осы баптың 6 тармағының шарттары қолданылмайды.
9. Жосықсыз клирингілік қатысушы осы баптың 1 тармағының 2) тармақшасына сәйкес маржалық қамтуды толықтырып аудару туралы талап бойынша міндеттемені орындамаған жағдайда, клирингілік бөлімше дефолт туындаған күннің 10.00 ALT дейінгі мерзімде Басқарманың қарауына клирингілік қатысушы – Биржа мүшесін, "Мүшелік туралы қағида" атты Биржаның ішкі нормативтік құжатына сәйкес, барлық немесе кейбір қаржы құралдарының сауда-саттықтарынан шеттету және/немесе клирингілік қызмет көрсетуді уақытша тоқтату және/немесе жосықсыз клирингілік қатысушыны дәрменсіз деп мойындау туралы сұрақтар шығарылады.
10. Жосықсыз клирингілік қатысушы осы баптың 1 тармағының 3) тармақшасына сәйкес кепілдік жарнаны толықтырып аудару туралы талап бойынша міндеттемені орындамаған жағдайда, клирингілік бөлімше дефолт туындаған күннің 10.00 ALT дейінгі мерзімде Биржа Басқармасының қарауына клирингілік қатысушы – Биржа мүшесін, "Мүшелік туралы қағида" атты Биржаның ішкі нормативтік құжатына сәйкес, барлық немесе кейбір қаржы құралдарының сауда-саттықтарынан шеттету және/немесе клирингілік қызмет көрсетуді уақытша тоқтату және/немесе жосықсыз клирингілік қатысушыны дәрменсіз деп мойындау туралы сұрақтар шығарылады *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы шешімімен өзгертілген)*.

51 бап.

Деривативтер нарығында жайғасымды ауыстыру процедурасы

1. Деривативтер нарығының клирингілік қатысушысын нетто-міндеттемелердің дефолты жағдайында жосықсыз деп мойындағанда Биржа келесідей әрекеттерді жүзеге асырады:
 - 1) дефолт туындаған күннің 17.30 ALT дейінгі мерзімде Биржа адал клирингілік қатысушыны нетто-міндеттемелердің дефолты туындағаны туралы хабарлап, жосықсыз клирингілік қатысушыдан есеп айырысуды ауыстыру туралы сауалы болған жағдайда, түрлендірілмелі маржа бойынша орындалмаған нетто-талаптың сомасы бойынша есеп айырысуды есептесудің келесі күнінен ауыстыруға келісімін алуға сауал жібереді;
 - 2) осы тармақтың 1) тармақшасында белгіленген, адал клирингілік қатысушысының келісімі болған жағдайда, Биржа бөлу процедурасын, есептесу процедурасын жүзеге асырып, түрлендірілмелі маржа бойынша адал клирингілік қатысушының алдында нетто-талаптың орындалмай қалған сомасы бойынша есептесуді келесі есеп айырысу

күніне ауыстырады *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы шешімімен өзгертілген)*;

- 3) осы тармақтың 2) тармақшасында белгіленген, адал клирингілік қатысушының келісімі болмаған жағдайда, немесе жосықсыз клирингілік қатысушының есептесуді ауыстыруға сауалы болмаған жағдайда, Биржа бөлу процедурасын, есептесу процедурасын жүзеге асырып, түрлендірілмелі маржа бойынша адал клирингілік қатысушының алдында нетто-талаптың орындалмай қалған сомасы бойынша есептесуді келесі есеп айырысу күніне ауыстырады. Клирингілік бөлімше Биржа Басқармасының қарауына нетто-міндеттеменің дефолты туындаған күннен кейінгі күннің 10.00 ALT кешіктірмей деривативтер нарығының жосықсыз клирингілік қатысушысын дәрменсіз деп мойындау сұрағын шығарады *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы шешімімен өзгертілген)*.
2. Биржа жосықсыз клирингілік қатысушысына осы Ережелердің 29 бабы 5 тармағына сәйкес, төлеуге міндетті тұрақсыздық төлемін есептейді *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)*.
3. Биржа өзі алған тұрақсыздық төлемінің сомасын жосықсыз клирингілік қатысушыдан зардап шеккен клирингілік қатысушыға (зардап шеккен клирингілік қатысушыларға) алған тұрақсыздық айыбының сомасынан 50% мөлшерінде, оны алған күннен бастап екі жұмыс күні ішінде, аударады. Бірнеше зардап шеккен клирингілік қатысушылар болған жағдайда, Биржа алған тұрақсыздық төлемінің сомасы осындай клирингілік қатысушылар арасында олардың орындалмаған міндеттемелеріне пропорционалды бөлінеді.

Биржа тұрақсыздық төлемін, осы тармақтың бірінші абзацына сәйкес, Биржаның жосықсыз клирингілік қатысушысы тұрақсыздық төлемін төлеу жөніндегі міндеттемелерді орындаған кезде ғана, аударады.

(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы шешімімен және 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген).

52 бап.

Клирингілік қатысушыны деривативтер нарығында дәрменсіз деп мойындау

1. Клирингілік бөлімшесі, осы Ережелердің 20 бабы 1 тармағының 1) тармақшасындағы негіздер бойынша келесі жағдайлардың кез келгені туындаған жұмыс күннің 10.00 ALT кешіктірмей, деривативтер нарығының жосықсыз клирингілік қатысушысын дәрменсіз деп мойындау туралы сұрақты Биржа Басқармасының қарауына шығарады:
 - 1) осының алдындағы екі жұмыс күн қатарынан жосықсыз клирингілік қатысушының нетто-міндеттемелер дефолты туындаған жағдайда немесе осы Ережелердің 51 бабы 1 тармағының 3) тармақшасына сәйкес *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)*;
 - 2) маржалық қамту бойынша талап туындаған күннен кейінгі екінші клирингілік күннің 9.30 ALT дейін, осы талаптың орындалмауы/тиісті орындалмауы жағдайында;
 - 3) кепілдік жарнаны толықтыру бойынша талап туындаған күннен кейінгі келесі клирингілік күннің ALT 9.30-ға дейін, осы талаптың орындалмауы/тиісті орындалмауы жағдайында.

2. Биржа Басқармасы клирингілік қатысушыны дәрменсіз деп мойындау туралы шешім қабылдаған жағдайда, Биржа осы Ережелердің 21бабына сәйкес дефолтты реттеу туралы процедураларды жүзеге асырады.

7 тарау. ТҰЖЫРЫМДЫ ҚАҒИДАЛАР

53 бап. Биржаның жауапкершілігі

1. Биржа, өзіне орталық контрагент функциясын ала отырып, осы Ережелердің 24 бабында және осы баптың 2-5 тармағында белгіленген, шектеулерді ескерумен, әр адал клирингілік қатысушының алдында жасалған мәмілелер бойынша міндеттемелердің орындалуын, басқа клирингілік қатысушының Биржаның алдында өз міндеттемелерін орындау-орындамауына қарамастан, кепілдейді.
- 1-1. Биржа орталық контрагент болған және биржа ASTS+ валюта нарығының сауда-клиринг жүйесін іске қосқан бірінші жұмыс күні ішінде болған ASTS+ сауда-клиринг жүйесінің техникалық іркілістеріне байланысты Биржаның ішкі құжаттарында белгіленген тәртіппен биржа жойған мәмілелерді орындау бойынша жауапты болмайды *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен енгізілген және Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен өзгертілген)*.
2. Биржа орталық контрагенттің функцияларын орындамайтын клирингілік ұйым ретінде, қандай да бір клирингілік қатысушының ОК-сыз жасалған мәмілелердің орындалмағаны үшін, сондай-ақ ОК-сыз жасалған мәмілелер бойынша дефолт нәтижесінде келтірілген шығындар немесе залалдар үшін жауапты болмайды *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен өзгертілген)*.
3. *(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен алып тасталған)*.
4. Биржа, оның бақылау шектерінен тыс жерте туындаған, сондай-ақ келесі жағдайлар мен оқиғалар нәтижесінде болған, шығындар мен залалдар үшін жауапты болмайды:
 - 1) еңсерілмейтін күштер (форс-мажор оқиғасы) салдарынан немесе Биржаның жауапкершілігін бақылау аймағынан тыс тұрған, өзге оқиғалар салдарынан жаңылыстардың болуы;
 - 2) клирингілік қатысушылардың клирингілік қызмет көрсету туралы келісім шартқа және Ережелерге сәйкес өз міндеттемесін тиісті орындамауы;
 - 3) техникалық проблемалар, бағдарламалық-техникалық кешеннің жартылай немесе толық тұрақсыздығы, сауда-саттық, клирингілік және есептесу процедураларын жүзеге асырғанда енгізу-шығару процедураларының қателері, өкім қателерінің, қаржы құралдарымен жасалған мәмілелер бойынша ұсынылған қамтуларды басқару қателері салдарынан.

Осы тармақшаның бірінші абзацында белгіленген, нормалар қолданылмайды, егер тйындаған шығындар мен залал Биржаның қасақана әрекеттері немесе рұқсат етілмейтін ағаттығы немесе Биржаның ішкі құжаттарының қағидаларын тікелей бұзушылығы болып табылса;
 - 4) Биржаның клирингілік қатысушы атынан жайғасымдарды ауыстыру жөніндегі процедураларды және, осы Ережелерге сәйкес, дефолтты реттеу жөніндегі процедураларды жүзеге асыруы;

- 5) Биржаның осы Ережелердің 20 бабына сәйкес, мәмілелерді жарамсыз деп мойындауды жүзеге асыруы.

(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен өзгертілген).

5. Клирингілік қатысушылардың, оның ішінде дәрменсіз клирингілік қатысушылардың, осы баптың 4 тармағында аталған шығындары немесе залалы бөлігіндегі кінәрат-талаптарын Биржа қабылдамайды.

54 бап.

Клирингілік қатысушыларға және Ұлттық Банкке есеп беру тәртібі

1. Клирингілік сессияның қорытындысы бойынша Биржа клирингілік қатысушыларға eTransfer.kz электрондық құжаттармен алмасу жүйесі арқылы клирингілік есептерді жолдайды.
2. Клирингілік қатысушыларға ұсынылатын, клирингілік есептер келесі ақпараттарды қамтуы мүмкін:
 - 1) әр клирингілік (сауда-клирингілік) шот бойынша нетто-талаптар мен нетто-міндеттемелер туралы;
 - 2) нетто негізде клирингке кірген, мәмілелер туралы;
 - 3) кепілдік жарнаның жеткіліктілігі туралы;
 - 4) осы Ережелермен және/немесе "Қор нарығындағы клирингілік есептердің форматтары" ішкі құжатымен және/немесе "Валюта нарығындағы клирингілік есептердің форматтары" ішкі құжатымен анықталған биржалық нарықтардың ерекшеліктеріне сәйкес ұсынылатын, өзге де ақпарат.

(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы, 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі және 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен төзгертілген):

3. *(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы және 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен өзгертілген және 2020 жылдың 11 қарашасындағы шешімімен алып тасталған).*

- 3-1. Клирингілік сессияның нәтижелері бойынша клирингілік есептерді алғаннан кейін клирингілік қатысушылар есептерде көрсетілген ақпаратты өз бетінше салыстырып тексереді және аталған ақпаратқа ескертулер болған кезде, Биржаға осындай ескертулерді жібереді *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен енгізілген).*

- 3-2. Клирингілік қатысушылардың ескертулерімен келіскен жағдайда Биржа клирингілік сессияның нәтижелері бойынша клирингілік есептерде анықталған сәйкессіздіктерді тиісті түрде жояды және клирингілік қатысушыларға түзетілген клирингілік есептерді жібереді.

Бұл ретте есепті қалыптастырудың неғұрлым кешірек күні мен уақыты бар клирингілік сессияның нәтижелері бойынша клирингілік есеп дұрыс есеп болып саналады.

(Осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен енгізілген)

4. Биржа Ұлттық Банкке ұсынады:
 - 1) күнделікті – клирингілік қатысушылардың нетто-талаптары мен нетто-міндеттемелері туралы жиынтық есеп;
 - 2) ай сайын:

Биржаның қатысушылары туралы есеп;

клирингілік қызмет көрсетуге Биржамен қабылданған, қаржы құралдары туралы есеп;

мәмілелер бойынша өз міндеттемелерін тиісті орындамайтын, клирингілік қатысушылар туралы есеп.
5. Осы баптың 1-4 тармақтарында белгіленген, есептерді ұсыну шарттары мен тәртібі, сондай-ақ нысаны осы Ережелермен және басқа да Биржаның ішкі құжаттарымен, сондай-ақ Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерімен анықталған *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)*.

55 бап. Ақпараттарды жинау, өңдеу және сақтау тәртібі

1. Күнделікті клирингілік жүйесіне сауда-саттық жүйесінен қаржы құралдарымен жасалған мәмілелер туралы ақпараттар келіп түседі *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)*.
2. Сауда-саттық жүйесінен алынған, жасалған мәмілелер туралы барлық ақпарат клирингілік жүйесінде сақталып, күнделікті резервтік көшірмесін жасауға жатады.

Осы тармақтың бірінші абзацында белгіленген, ақпараттардың резервтік көшірмелері заңсыз рұқсаттамадан қорғалып, Биржаның резервтік техникалық орталығында жаңартылған көшірмелермен ауыстырылғанға дейін сақталады.

56 бап. Клирингілік қызметті жүзеге асырғанда алынған, ақпараттарды пайдалану тәртібі

1. Биржа қаржы құралдарымен жасалған мәмілелер бойынша клирингілік қызметті жүзеге асырғанда алған, ақпарат инсайдерлік ақпаратқа жатқызылаты.
2. Инсайдерлік ақпаратты пайдалануды бақылау жүргізудің тәртібі "Инсайдерлік ақпаратты ішкі пайдалану ережелері" атты Биржаның ішкі құжатында анықталған.

57 бап. Клирингілік алымдар

1. Биржа қаржы құралдарымен жасалған мәмілелер бойынша клиринг жүргізгені үшін клирингілік алымдарды алады.
2. Клирингілік алымдардың мөлшерлемелері, сондай-ақ клирингілік қатысушыларды оларды төлеу тәртібі мен мерзімі "Мүшелік жарналар, биржалық және клирингілік алымдар туралы қағида" атты Биржаның ішкі құжатында белгіленген.

58 бап. Тұжырымды қағидалар

1. Осы Ережелерге өзгертулер мен толықтыруларды уақытылы енгізуге клирингілік бөлімше жауапты болады.
2. Осы Ережелер қажетіне қарай, бірақ кемінде үш жылда бір рет, актуалдыланып тұруға жатады.

Басқарма Төрайымы

Алдамберген А.Ө.

Қаржы құралдарымен жасалған мәмілелер бойынша клирингілік қызметті жүзеге асыру
ережелері

Қаржы құралдарымен
жасалған мәмілелер
бойынша клирингілік
қызметті жүзеге асыру
ережелеріне

1 қосымша

*(Осы қосымша Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен
алып тасталған)*

Қаржы құралдарымен жасалған мәмілелер бойынша клирингілік қызметті жүзеге асыру ережелеріне

2 қосымша

(Осы қосымма Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі және 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)

[фирмалық бланкіде, өтініштің шығыс нөмірі мен күнін көрсетіп]

"Қазақстан қор биржасы" АҚ

Клирингілік қатысушының клирингілік шотына қатысты сауда-саттыққа уәкілетті қатысушыны тағайындау туралы

Ө Т І Н І Ш

Осы өтінішпен **[клирингілік қатысушының толық атауы]** (бұдан әрі – клирингілік қатысушы), төменде берілген тізімге сәйкес, "Қазақстан қор биржасы" акционерлік қоғамын

Клирингілік қатысушының клирингілік клиенттік кастодиандық шоттарына (бұдан әрі – клирингілік шоттар) қатысты сауда-саттыққа уәкілетті қатысушыларды тағайындауын және оларды, 2-ші деңгейдегі СКШ-мен жасалатын мәмілелер бойынша талаптар мен міндеттемелерді қамтамасыз ету және орындау үшін тиісті клирингілік шоттарды пайдалана отырып, клирингілік қатысушы клиенттерінің мүдделері үшін мәмілелер жасасу үшін ашылған, -сауда саттыққа уәкілетті қатысушының 2-ші деңгейдегі сауда-клирингілік шоттарына (бұдан әрі – 2-ші деңгейдегі СКШ) байлауды сұрайды.

Клирингілік қатысушы

(ұйымның толық атауы)

- Осының алдында берілгенге қосымша
- Осының алдында берілгеннің орнына

Сауда-саттыққа уәкілетті қатысушы

Клирингілік өқатысушының клирингілік шотының нөмірі

Қаржы құралдарымен жасалған мәмілелер бойынша клирингтік қызметті жүзеге асыру ережелері

[Бірінші жетекшінің лауазымы]

[қолы]

[Инициалдары, тегі]

[Бас бухгалтердің лауазымы]

[қолы]

[Инициалдары, тегі]

Қаржы құралдарымен жасалған мәмілелер бойынша клирингілік қызметті жүзеге асыру ережелеріне

3 қосымша

(Осы қосымша Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 12 желтоқсанындағы шешімімен өзгертілген)

Кепілдік жарнаны қайтару туралы

Ө Т І Н І Ш

"Қазақстан қор биржасы" АҚ

(клирингілік қатысушының атауы)	Өтінішті берген күні
	Өтінішті берген уақыты

Жоғарыда аталған клирингілік қатысушы Биржадан осының алдында клирингілік кепілдік қорға аударылған кепілдік жарнаны келесі деректемелерге қайтаруды өтінеді:

Клирингілік кепілдік қорына аударылған кепілдік жарна (Керегін ✓ белгісімен белгілеу)	Қайтарылатын валютаның сомасы (цифрамен және жазбаша)	Банктік деректемелер
☐ деривативтер нарығы		
☐ қор нарығы		
☐ валюталық нарық		

[Бірінші жетекшінің лауазымы]

[қолы]

[Инициалдары, тегі]

[Бас бухгалтердің лауазымы]

[қолы]

[Инициалдары, тегі]

Қаржы құралдарымен жасалған мәмілелер бойынша клирингілік қызметті жүзеге асыру ережелеріне

4 қосымша

(Осы қосымша Биржаның Директорлар кеңесінің 2019 жылдың 24 қыркүйегіндегі шешімімен енгізілген және Биржаның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 29 маусымындағы шешімімен өзгертілген)

Қор нарығындағы клиенттік клирингілік шоттарға ерікті провайдер белгісін беру туралы

Ө Т І Н І Ш

Осы өтінішімізбен "Қазақстан қор биржасы" акционерлік қоғамын (далее – Биржа) [мемлекеттік тіркеу (соңғы мемлекеттік қайта тіркеу) туралы анықтамасына (өзге құжатқа) сәйкес клирингілік қатысушының толық атауы] (бұдан әрі – Клирингілік қатысушы), Биржаның "Қаржы құралдарының тәуекел-параметрлерін анықтау әдістемесі" атты ішкі құжаттарына сәйкес белгіленген SD дефолтын реттеу мөлшерлемесі бойынша, Биржаның қор нарығында орталық контрагенттің функцияларын атқарғанда, Биржаның "Қаржы құралдарымен жасалған мәмілелер бойынша клирингілік қызметті жүзеге асыру ережелері" ішкі құжатына сәйкес, Сату / Сатып алу бағытымен репо мәмілелерін орындау кезінде, жайғасымдарды ауыстыру мәмілелерін пайдалана отырып, оларды жасау үшін төменде көрсетілген тізімнен клиенттік сауда-клирингілік шоттарға қатысты ерікті провайдердің белгісін беруін сұраймыз.

Осы өтінішімізбен мәлімдейміз:

- Биржаның "Қаржы құралдарымен жасалған мәмілелер бойынша клирингілік қызметті жүзеге асыру ережелері", "Қаржы құралдарының тәуекел-параметрлерін анықтау әдістемесі" атты ішкі құжаттарына және Биржаның клирингілік қызметіне және орталық контрагенттің функцияларын орындауға қатысты өзге де ішкі құжаттарына сәйкес Биржа жүргізетін қор нарығының жосықсыз клирингілік қатысушыларының дефолттарын реттеу мақсатында ауыстыру мәмілелерін жасасу талаптарымен танысқанымыз туралы;
- клирингілік қызметке және орталық контрагенттің функцияларын орындауға қатысты Биржаның жоғарыда көрсетілген және өзге ішкі құжаттарында белгіленген барлық шарттармен және талаптармен сөзсіз келісетініміз туралы;
- төменде көрсетілген клиенттік сауда-клирингілік шоттарға қатысты алынған клиенттердің құжатпен расталған нұсқауларының болуы туралы.

Жайғасымды ауыстыру бойынша мәмілелер жасау үшін пайдалану үшін клиенттік сауда-клирингілік шоттардың тізімі [кестені толтыру]

№	Клирингілік қатысушының клиенттік сауда-клирингілік шотының нөмірі
1.	
2.	
3.	
...	

Қаржы құралдарымен жасалған мәмілелер бойынша клирингілік қызметті жүзеге асыру
ережелері

[Бірінші жетекшінің лауазымы]

[қолы]

[Инициалдары, тегі]